

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO KATEDRA

LINA MAŽUKĖLĖ

VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO PROGRAMOS ŠVIETIMO ĮSTAIGŲ ADMINISTRAVIMO
SPECIALIZACIJA

ŠVIETIMO KOKYBĖS UŽTIKRINIMO ASPEKTAI BENDROJO LAVINIMO
PAGRINDINĖJE MOKYKLOJE
(Mokyklų tinklo pertvarkos įtaka)

Magistro baigiamasis darbas

Mokslinis vadovas: doc. dr. Rimantas Vaitkus

Vilnius, 2006

Turinys

Įvadas.....	6
1 Švietimo kokybės problematika	8
1.1 Kokybės samprata	8
1.2 Švietimo kokybės vertinimo rodikliai	12
1.3 Žinių ekonomikos iššūkiai Lietuvos bendrajam ugdymui	21
1.4 Auditas kaip ugdymo kokybės sistema	24
2 Kokybės vadyba	26
2.1 Kokybė kaip vadybos elementas	26
2.2 Kokybės vadovo rodikliai	31
3 Bendrojo lavinimo mokyklų reorganizacijos ir jos įtakos švietimo kokybei tyrimas	36
3.1 Tyrimo organizavimas ir metodika	36
3.2 Mokyklų tinklo pertvarkos kokybiniai socialiniai aspektai	38
3.3 Mokyklų modelio poveikis tolesnio mokymosi kokybei	46
Išvados ir rekomendacijos.....	53
Literatūros sąrašas ir kiti informacijos šaltiniai	55
Santrauka.....	59

1 Priedas Anketa moksleiviams

2 Priedas Anketa moksleivių tėvams

3 Priedas Anketa mokytojams

4 Priedas Tyrimo lentelės

5 Priedas Rekomenduojama mokyklos metinės veiklos programos struktūra

Paveikslų sąrašas

1 pav. Nacionalinio 2003 metų VIII klasių moksleivių pasiekimų tyrimo rezultatai	13
2 pav. Nacionalinio 2004 metų X klasių moksleivių pasiekimų tyrimo rezultatai..	13
3 pav. Nacionalinio 2003 metų VIII klasių moksleivių pasiekimų tyrimo rezultatai	14
4 pav. Nacionalinio 2003 metų VIII klasių moksleivių pasiekimų tyrimo rezultatai	15
5 pav. TIMSS tyrimo matematikos testo rezultatai 8 klasė	16
6 pav. TIMSS tyrimo gamtos mokslų testo rezultatai.....	17
9 pav. Mokymosi sąlygų vertinimas	38
10 pav. Mokinių mokymosi rezultatai 9-10 klasėse	39
11 pav. Veiksniai trukdantys pasiekti tinkamos ugdymo kokybės.....	40
12 pav. Kas moksleiviams padeda įvertinti savo gebėjimus pasirenkant tolimesnį mokymosi kelią	41
13 pav. Mokytojų amžius	42
14 pav. Mokytojų kvalifikacija	42
15 pav. Mokytojų amžiaus ir kvalifikacijos santykis.....	43
16 pav. Moksleivių tėvų išsilavinimas	44
17 pav. Šeimos sudėtis	45
18 pav. Nemokamas maitinimas pasiskirstęs pagal klases	45
19 pav. Priimtinausias mokyklos modelis.....	46
20 pav. Mokymosi rezultatų įtaka pasirenkant mokyklą	48
21 pav. Planuojama pasirinkti mokymosi įstaiga baigus 8 klases	49
22 pav. Planuojama pasirinkti mokymosi įstaiga baigus 10 klasių	50
23 pav. Moksleivių tolesnio mokymosi ketinimų veiksniai	51
24 pav. Moksleivių tolesnio mokymosi ketinimų veiksniai	52

Pagrindinės sąvokos ir paaiškinimai

Bendrasis lavinimas – ugdymas pagal pradinio, pagrindinio, vidurinio, atitinkamas specialiojo ugdymo programas.

Bendrojo lavinimo mokykla – mokykla, kurios pagrindinė veikla yra ugdymas pagal formaliojo švietimo pradinio, pagrindinio, vidurinio ar atitinkamas specialiojo ugdymo programas.

Savišvieta – nuolatinis savarankiškas mokymasis, kuris remiasi asmens iš įvairių šaltinių gaunamomis žiniomis ir jo praktine patirtimi.

MTP – mokyklų tobulinimo programa.

ŠMM – švietimo ir mokslų ministerija.

ŠPC – švietimo plėtotės centras.

Mokytojų kvalifikacija – vienas svarbiausių ugdymo kokybės veiksnių. Lietuvoje mokytojų kvalifikaciją formaliai rodo 4 pakopų kvalifikacinių kategorijų sistema: mokytojas, vyresnysis mokytojas, mokytojas metodininkas, mokytojas ekspertas.

Mokyklos bendruomenė – vienos mokyklos mokytojai, mokiniai, jų tėvai ir kiti asmenys, siejami mokymosi toje mokykloje santykių ir bendrų švietimo tikslų.

Mokyklos auditas – mokyklos būklės vertinimas, iškeliantis jos tobulinimo uždavinius.

Auditas - nepriklausomas išorinis vertinimas, dažniausiai atliekamas po įstaigos įsivertinimo procedūrų ir orientuojamas į organizacijos kokybės apžvalgą ir kokybės gerinimą.

Vidaus auditas - priežiūros forma, vertinimo būdas, vertinantis mokyklos ugdymo aplinką, procesą ir tikslų įgyvendinimą, vykdomas mokyklų bendruomenės.

MTVA – mokyklų tobulinimo vidaus auditas.

Išorės auditas - apjungia ir papildo mokyklų vidaus audito sistemoje vykstančius procesus ir vykdomas švietimo įstaigos steigėjo.

Ivadas

Išsilavinimas, kokybiškas ir visuotinai prieinamas švietimas – esminė bendros visuomenės gerovės prielaida. Tai – strateginis švietimo plėtros siekis, esminė UNESCO „Švietimas visiems“ programos nuostata. Jo įgyvendinimu Lietuvoje rūpinasi Švietimo ir mokslo ministerija. Nesunku pastebėti, kad Lietuvoje, kaip ir ES akcentuojamos tos pačios vertybės: kokybė, efektyvumas, prieinamumas ir švietimo sistemų jungtys. Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje keliami du švietimo tikslai: kurti efektyvią ir darnią, visiems prieinamą ir tęstinę švietimo sistemą sudarant sąlygas mokytis visą gyvenimą; užtikrinti švietimo sistemos kokybę, integruojantis į bendrąją Europos šalių švietimo erdvę.

Žinių ekonomikos poreikiai, gana sparčiai augantis kokybės vertinimo poreikis ir populiarumas skatina pokyčius Lietuvos švietimo sistemose. Kokybė švietime yra esminė vertybė. Mokymo institucijų darbo kokybę nulemia pačios institucijos veikla, mokytojų darbas ir kvalifikacija. Lietuvai integruojantis į bendrąją Europos šalių švietimo erdvę, valstybė privalo užtikrinti europinius standartus ir šiuolaikinės visuomenės interesus atitinkančią švietimo paslaugų kokybę. Valstybės vaidmuo šioje srityje turėtų būti nukreiptas į švietimo sistemos efektyvumo didinimą, teikiamų švietimo paslaugų prieinamumo plėtrą, kokybės užtikrinimo sistemos kūrimo būtinybę.

Šiandien tiek Lietuvoje, tiek Vakarų Europos šalyse, tiek visame pasaulyje nuolat diskutuojama apie tai, koks turėtų būti švietimas. Dabartinė visuomenė susiduria su daugeliu iššūkių, kurie vienaip ar kitaip yra susiję su jaunų žmonių ugdymu, gerove ir valstybės ateitimi. Visuose sektoriuose įvyko pokyčių, neišimtis ir švietimo sistema. Šiuo metu švietimo kokybės užtikrinimo problema tapo ypač aktyvi. Daug padaryta siekiant švietimo kokybės: atnaujintas ugdymo turinys, sukurta pedagogų tobulinimo programa, pasikeitusi mokyklų struktūra. Nors ir pertvarkytas švietimo įstaigų tinklas, neskatina ugdymo kokybės, nėra lanksčių jungčių tarp skirtingų mokyklų tipų.

Darbo objektas – mokyklų reorganizacijos įtaka ugdymo kokybei.

Šio darbo tikslas – įvertinti pertvarkyto mokyklų tinklo įtaką švietimo kokybės užtikrinimui pagrindinėse mokyklose.

Siekiant užsibrėžto tikslo buvo sprendžiami šie uždaviniai:

- ❖ Išanalizuoti ir pateikti švietimo kokybės sampratą;
- ❖ Apžvelgti rodiklius atskleidžiančius švietimo kokybę;
- ❖ Nustatyti pagrindinių mokyklų kokybės užtikrinimo problemas;
- ❖ Atskleisti kokybės vadybos svarbą švietime.

Hipotezės:

1. Mokyklų struktūros 4+4+(2)+4 modelis nepasitvirtina mieste, kur tankus mokyklų tinklas.
2. Maža dalis mokinių lieka tęsti mokslo pagrindinėje mokykloje po 8 klasių, todėl mokyklos veikla neefektyvi.
3. Pagrindinių mokyklų mokytojai dirbantys 9-10 klasėse neužtikrina tinkamos ugdymo kokybės.
4. Pagrindinių mokyklų infrastruktūra yra bloga, o tai įtakoja kokybę.

Darbas atliktas, naudojant mokslinės literatūros analizę, norminių teisės aktų analizę, mokslinių darbų analizę ir praktinio darbo patirties apibendrinimą.

Darbo struktūra. Magistro baigiamąjį darbą sudaro 3 dalys. Pirmoje dalyje analizuojama kokybės problematika, pateikiama švietimo kokybės samprata, pristatomi kokybės vertinimo rodikliai. Antroje dalyje „Kokybės vadyba“ pateikiamas kokybės vykdymo procesas, kuris apima planavimą, užtikrinimą, kontrolę, taip pat pateikiamas kokybės valdymo sistemos ciklinis procesas. Trečioje darbo dalyje pateikiami empirinio tyrimo rezultatai. Tyrimas atliktas Vilniaus miesto pagrindinėse mokyklose. Darbo pabaigoje pateikiamos išvados ir pasiūlymai.

1 Švietimo kokybės problematika

1.1 Kokybės samprata

Praeito šimtmečio antroje pusėje ypač daug dėmesio skirta kokybės klausimams, todėl tuo metu ir susiformavo pagrindiniai kokybės apibrėžimai, nusakantys kokybės esmę, kurie yra aktualūs ir šiandien. Įvairios organizacijos ir autoriai pasiūlė skirtingas kokybės charakteristikas. Paprasčiausią apibrėžimą pateikė (Joseph M. Juran, 1979), kuris kokybę apibrėžė kaip “atitikimą tikslui”, kurį nustato vartotojas. Kitas apibrėžimas yra “atitikimas reikalavimams” (Phil Crosby, 1980) problema, kad reikalavimai ne visada sutampa su vartotojų norais. Kokybė savo esme yra tam tikras organizacijos valdymas (Feigenbaum, 1983), kokybė – tai turimųjų charakteristikų visumos atitiktis reikalavimams laipsnis (ISO 9001: 2000 standarte pateiktas apibrėžimas, 2001). Kokybė nėra savybė, kuri turi absoliučią reikšmę, ji įgyja tą reikšmę tik kai siejasi su produkto ar paslaugos funkcija. Visų apibrėžimų idėjų sintezę galima suformuluoti taip: kokybė reiškia vartotojų reikalavimų (lūkesčių) patenkinimą arba viršijimą - formalų ir neformalų, minimaliomis išlaidomis, iš pirmo karto ir kiekvieną kartą¹.

Švietimo kokybė suprantama skirtingai. Bandydami apibrėžti kokybę, susiduriame su skirtingais jos aiškinimo būdais, skirtingų kriterijų paieškomis. Kokybės suvokimas priklauso tiek nuo subjektyvių ją vertinančių nuostatų, tiek nuo konteksto, kuriame šis vertinimas vyksta. Pereinamosios ekonomikos šalyse švietimo kokybės problemos yra vienos svarbiausių, kalbama apie švietimą ne tik apie vien teigiamą dalyką, bet bandoma apibūdinti tiek privalumus tiek trūkumus. Šiuo metu vykstančios švietimo reformos kelia daug panašių klausimų:

- ❖ decentralizavimo ir liberalizavimo;
- ❖ naujos švietimo kokybės suvokimo;
- ❖ ryšių su darbo rinka tvirtinimo;
- ❖ ekonomiškesnio ir veiksmingesnio išteklių naudojimo;
- ❖ lygių galimybių švietime².

Nėra visuotinai nustatytos švietimo kokybės sampratos. Bendriausia prasme švietimo kokybe laikytini švietimo klientų (švietime dalyvaujančių asmenų, visuomenės), profesionalų (pedagogų, švietimo įstaigų vadovų, švietimo valdymo lygmenų specialistų, švietimą aptarnaujančios infrastruktūros specialistų, mokslininkų) ir politikų susitarimai dėl švietimo tikslų (vertybių, modelių, kurių įkūnijimo siekiame), jų siekimo būdų (kaip, kokiais ištekliais,

¹ Quality digest// <http://www.qualitydigest.com/html/qualitydef.html> ;prisijungimo laikas: 2006-12-10

² Rado P. Švietimas pereinamuoju laikotarpiu: švietimo politikos kūrimo kryptys Vidurio Europos ir Baltijos šalyse – Vilnius: Garnelis, 2003

darbų paskirstymas ir jų atlikimo laikas ir pan.) ir pasiekimų įvertinimo kriterijų (laukiamų rezultatų) bei sutartinių tikslų pasiekimo laipsnis³.

Susitarimus dėl švietimo kokybės dabartinėmis sąlygomis apsprendžia trys esminės veiksmų grupės.

- ❖ Asmens švietimo poreikiai, dabartiniai poreikiai, ateities - artimos ir tolimos - lūkesčiai.
- ❖ Lietuvos visuomenės, valstybės, kultūros dabarties poreikiai, ateities - artimos ir tolimos - lūkesčiai, valstybės tikslai ir raidos kryptys.
- ❖ Europos, pasaulio švietimo raidos dabartinės tendencijos ir ateities iššūkiai.

Pirmoji ir antroji veiksmų grupės yra sąlygojamos Lietuvos švietimo sistemos tikslais. Vertybių tikslai yra puoselėti asmens dvasines ir fizines galias, ugdyti intelektą, sukurti sąlygas individualybei, brandinti tautinę bei kultūrinę savimone, vertybinius gyvenimo orientyrus, ugdyti atvirumą pasauliui, drauge išsaugoti asmenybės integralumą, tvirtus dorinius būties pagrindus. Valstybės atžvilgiu vertybių tikslai: užtikrinti kultūrinį ir socialinį visuomenės integralumą suteikiant bendrą kalbą, vertybių ir žinių branduolį, nurodyti asmenybės raidos gaires ir sukurti prielaidas asmenybės savirealizacijai, ugdyti pilietiškumą, asmens teisių ir pareigų šeimai, tautai ir Lietuvos valstybei sampratą, sudaryti prielaidas kurtis moderniai Lietuvos tautai, atvirai visuomenei, demokratinei valstybei.

Trečioji veiksmų grupė suponuoja būtinybę Lietuvos švietimo kokybės susitarimus ir švietimo kokybės užtikrinimo rodiklių sistemą orientuoti į Europos Komisijos švietimo ir kultūros direktorato organizuotos Europos šalių ekspertų grupės 2000 m. suformuluotus ateities Europos švietimo kokybės iššūkius⁴:

- ❖ Naujos žinių sampratos iššūki. Orientacija ne į dalyko žinių kiekį, o į pažintinius pasiekimus, žinojimą ir bendruosius gebėjimus, itin pabrėžiamą pilietiškumą, gebėjimą naudotis naujomis technologijomis, mokėjimą mokytis, apskritai bendrosios kompetencijos kokybę, švietimo įstaigų pasirengimą ir gebėjimą pasinaudoti įvairiais informacijos šaltiniais ir su jais konkuruoti (ypač vertybių plotmėje).
- ❖ Decentralizacijos iššūki. Kaskart daugiau atsakomybės linkstama perduoti pačiai švietimo įstaigai, patikint jai ugdymo kokybę ir jos įsivertinimą, kas suponuoja

³ Ališauskas R. Švietimo kokybės vadyba // Bendrojo lavinimo mokyklos audito metodika. Projektas. – Vilnius. 2000

⁴ European Report on the Quality of School Education. Sixteen Quality indication // <http://europe.eu.int/comm/education/indic/backen.html>; prisijungimo laikas: 2006-12-12

būtinybę kitiems švietimo valdymo lygmenims - savivaldybių, valstybės - turėti besiformuojančios švietimo įvairovės kokybės vadybos instrumentus, derančius su švietimo įstaigų turimais kokybės vadybos instrumentais.

- ❖ Išteklių iššūkį. Tampa aktualu matuoti ir lyginti valstybių švietimui skiriamus išteklius. Drauge tampa aktualu švietimui remtis naujaisiais, šiuolaikiškiausiais naujų technologijų sukuriama mokymo ištekliais - mokymo priemonėmis, technologijomis, alternatyviais ugdymo, informacijos šaltiniais, todėl nuolatos aktualu matuoti, vertinti, kaip švietimas į šį iššūkį atsiliepia.
- ❖ Socializacijos iššūkį. Itin aktualus tampa švietimo įstaigos ir visos švietimo sistemos pasirengimas teikti, sudaryti tokias sąlygas mokytis ir ugdytis, kad jaunų žmonių kartos, asmenys socializuotųsi - gebėtų išreikšti savo asmenybę, rastų vietą visuomenėje, darbo rinkoje, būtų pasirengę išmintingai konstruktyviai veiklai ir prasmingai būčiai; vertintinos sistemos sudaromos galimybės žmogui nuolatos atnaujinti žinias, įgyti būtinų gebėjimų, kad neprarastų vietos visuomenėje, neiškristų iš darbo rinkos.
- ❖ Duomenų ir palyginamumo iššūkį. Europos Sąjungos vienijimasis suponuoja būtinybę visoms jos šalims teikti kuo išsamesnius duomenis apie savo švietimo būklę, todėl būtina formuoti reikšmingų kokybės rodiklių sistemą, kuri sudarytų galimybes lyginti Lietuvos švietimo sritis su atitinkamomis Europos Sąjungos šalių švietimo sritimis bendrų švietimo kokybės rodiklių pagrindu.

Matome, kad visos šios veiksmų grupės, lemiančios susitarimus dėl to, kas bus laikoma švietimo kokybe, glaudžiai susiję ir vienas kitą papildo. Svarbu suvokti asmens poreikį bei valstybės poreikių sąsajas su Europos bei pasaulio švietimo raidos tendencijomis. Lietuvos švietimo sistemos tiksluose aiškiai atsiskleidžia ir europiniai naujaisi sampratos bei socializacijos iššūkiai. Vis labiau akcentuojami gebėjimai, kuriuos moksleiviai turėtų įgyti mokykloje, ir kurie labiau įtakotų jo teigiamą santykį su darbo rinka, atvirumas kaitai ir gebėjimas konstruktyviai pritaikyti turimas žinias.

Taip pat galima tikslesnė Lietuvos švietimui taikytina švietimo kokybės sąvokos apibrėžtis: švietimo kokybė - tai požymių visuma, leidžianti spręsti, kaip švietimo įstaiga, regionas, švietimo sistema arba atskiri jos posistemiai vykdo savo paskirčiai būdingus bei nacionalinius ugdymo tikslus, atitinka nacionalinius reikalavimus ir normas, Europos Sąjungos, pasaulio šalių švietimo siekius, pasižymi naujovių ir nuolatinio tobulėjimo siekimu esamomis sąlygomis ir geba tas sąlygas gerinti.

Norėdamos užtikrinti švietimo kokybės efektyvumą, ugdymo įstaigos, rengdamos jaunąją kartą gyventi sparčiai kintant ekonomikai, turi padėti bendrojo lavinimo mokyklų moksleiviams įgyti:

- ❖ plataus profilio žinių, leidžiančių pririnkti sėkmingai keisti profesinę specializaciją;
- ❖ pamatinių gebėjimų, kuriuos ateityje būtų galima plėtoti ir tobulinti;
- ❖ žinių ir gebėjimų taikymo naujomis sąlygomis įgūdžių;
- ❖ gebėjimo savarankiškai rinktis ir išsakyti savo nuomonę;
- ❖ pagarbos įvairovei, alternatyvoms ir kitokiems požiūriams⁵.

Apibrėžiant kas yra kokybiškas švietimas, pastebima, kad švietimo kokybė nėra vienalytė. Švietimo kokybės užtikrinimas susideda iš penkių svarbių dalių⁶:

- ❖ pradinių sąlygų (mokomosios aplinkos, vadovėlių ir mokomųjų priemonių, technologinės įrangos, pedagoginio personalo ir kt.) kokybės;
- ❖ ugdymo proceso (mokymo per pamokas, popamokinės veiklos, mokytojų ir moksleivių tarpusavio santykių, bendradarbiavimo su tėvais, mokyklos klimato ir kt.) kokybės;
- ❖ rezultatų (valstybinių brandos egzaminų rezultatų, tarptautinių ir nacionalinių tyrimų rezultatų ir kt.) kokybės;
- ❖ švietimo padarinių (tokių kaip kylantis visuomenės kultūros lygis, nedarbo mažėjimas, gyventojų pajamų didėjimas, sėkmingas konkuravimas tarptautinėje darbo rinkoje ir kt.) kokybės;
- ❖ pridamoji vertė (kiek svarus buvo ugdymo įstaigos indėlis, palyginti su kitais veiksniais: individo gabumais, tėvų pastangomis, korepetitorių pagalba ir kt.).

⁵ Želvys R., Būdienė V., Zabulionis A. Švietimo politika ir monitoringas. – Vilnius: Garnelis, 2003

⁶ Ten pat.

1.2 Švietimo kokybės vertinimo rodikliai

Ugdymo kokybė yra vienas iš svarbiausių švietimo politikos prioritetų. Nuo švietimo reformos pradžios įvyko daug pokyčių. Per šį laikotarpį iš esmės baigtas formuoti naujas bendrojo ugdymo turinys, įvestas profilinis mokymas ir valstybiniai brandos egzaminai, pradėti rengti svarbiausi mokyklų audito ir švietimo būklės monitoringo dokumentai ir kt. Švietimo reforma neįmanoma be patikimos informacijos apie ugdymo turinio kokybę, taikomų metodų veiksmingumą bei efektyvumą. Stokojama informacijos apie kokybinius ugdymo proceso pokyčius, mokymosi sąlygų kaitą mokyklose, moksleivių mokymosi nuostatas ir pasiekimus.

Šiuo metu duomenų apie šalies moksleivių pasiekimus gaunama iš nacionalinių egzaminų rezultatų, tačiau jie nesuteikia informacijos apie pradinės bei pagrindinės mokyklos moksleivius. Apie šios pakopos moksleivių pasiekimus informacijos gaunama vykdant nacionalinius moksleivių pasiekimų tyrimus. Taip pat Lietuva dalyvauja ir tarptautiniuose lyginamuosiuose švietimo tyrimuose TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study)⁷ - tarptautinis matematikos ir gamtos mokslų tyrimas, PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study)⁸ - tarptautinis skaitymo gebėjimų tyrimas, PISA (Programme for International Student Assessment)⁹ – tarptautinė moksleivių vertinimo programa.

Nacionaliniai moksleivių pasiekimų tyrimai, leidžia kompleksiskai, sistemiškai stebėti švietimo sistemos būklę, matuoti mokyklose vykstančius procesus. Jų vykdymas tapo labai svarbus.

Lietuvos pagrindinėse mokyklose siekiant pagerinti ugdymo kokybę, 2002–2005 m. vyko Mokyklų tobulinimo programa¹⁰. MTP yra vieninga ir integrali, ji orientuojasi į nuolatinį švietimo kokybės gerinimą bei laidavimą. Įgyvendinant šią programą vykdomi nacionaliniai moksleivių pasiekimų tyrimai. ŠMM strateginis tikslas šiuo metu yra decentralizuoti švietimo sistemą ir pereiti prie švietimo kokybės vadybos modelio.

Bendrosiose programose ir bendrojo išsilavinimo standartų I–X klasėms projekte pabrėžiamos trys svarbios moksleivių mokymo ir mokymosi rezultatų sudėtinės dalys – žinios, gebėjimai ir nuostatos. Atsižvelgiant į tai, 2003 metų nacionalinio IV ir VIII klasių moksleivių pasiekimų tyrimo testuose daug dėmesio buvo skiriama ne tik reproduktyviam žinojimui

⁷ <http://isc.bc.edu/timss2003.html>; prisijungimo laikas: 2006-12-12

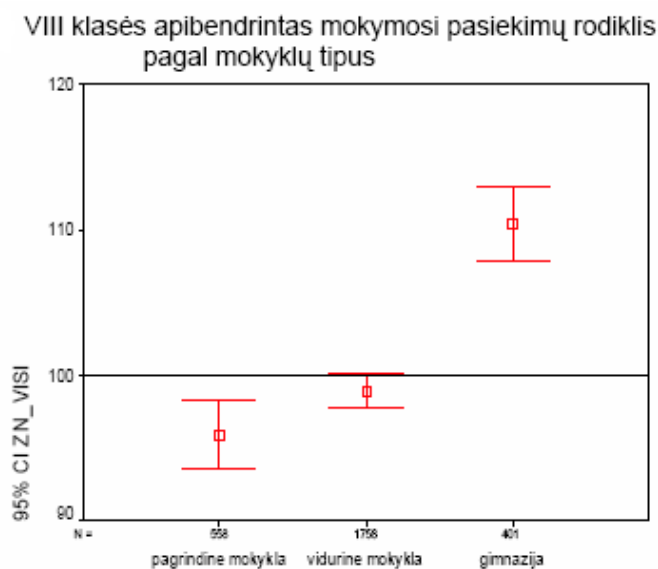
⁸ <http://isc.bc.edu/pirls2006/about.html>; prisijungimo laikas: 2006-12-12

⁹ http://www.pisa.oecd.org/pages/0,2966,en_32252351_32235907_1_1_1_1_1_1,00.html; prisijungimo laikas: 2006-12-12

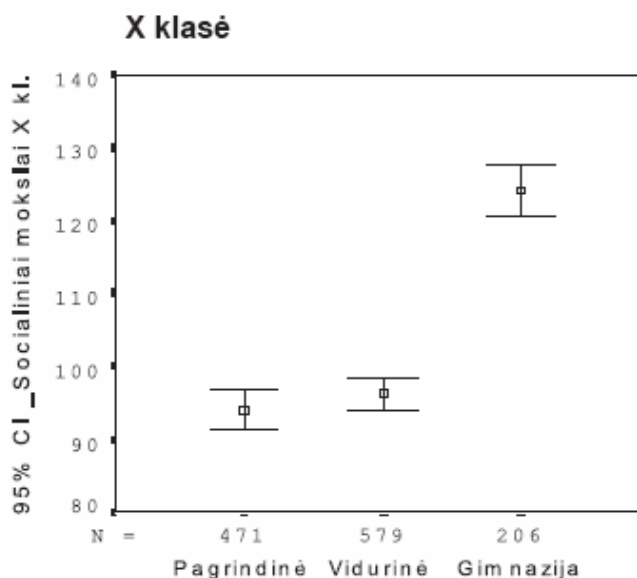
¹⁰ Švietimo ir mokslo ministro įsakymai, reglamentuojantys MTP // <http://www.mtp.smm.lt/isakymas.htm>; prisijungimo laikas: 2006-12-02

(moksleivių žinioms), bet ir produktyviam žinojimui (moksleivių kognityviniams gebėjimams) bei nuostatomis įvertinti. Nuostatos mokytis, domėtis mokslu, taikyti mokslinius metodus yra svarbus ugdymo rezultatas.

Kalbant apie nacionalinį tyrimą, atsiskleidė moksleivių mokymosi pasiekimų netolygumas pagal mokyklų tipus. Aštuntokų ir dešimtokų apibendrinto mokymosi pasiekimų rodiklio vidurkis (1 pav. ir 2 pav.) aukščiausias gimnazijose, o žemiausias - pagrindinėse mokyklose.

1 pav. Nacionalinio 2003 metų VIII klasių moksleivių pasiekimų tyrimo rezultatai¹¹

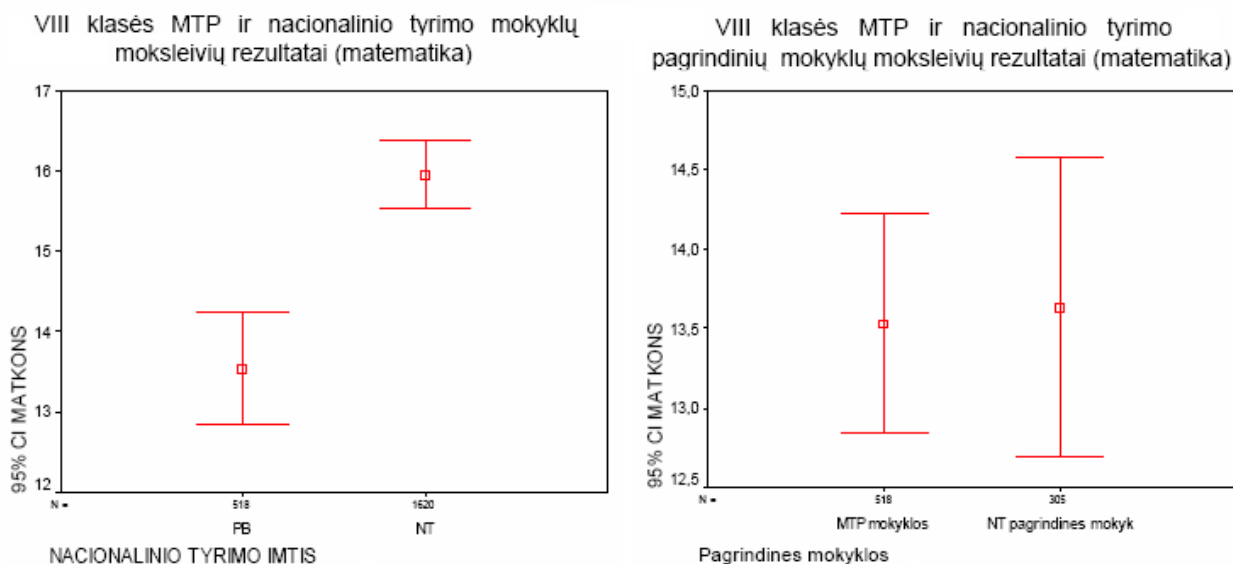

2 pav. Nacionalinio 2004 metų X klasių moksleivių pasiekimų tyrimo rezultatai¹²

¹¹Nacionalinis 2003 metų IV ir VIII klasių moksleivių pasiekimų tyrimas //

<http://www.pedagogika.lt/puslapis/nactyr2003.pdf>; prisijungimo laikas: 2006-12-18

Pastebėtina, kad lyginti MTP A komponente dalyvaujančios mokyklos rezultatus su kitų Lietuvos mokyklų rezultatais, statistiniai duomenys rodo, kad MTP dalyvaujančių mokyklų moksleivių rezultatai (VIII klasėje) yra kiek blogesni už nacionalinį vidurkį. Tačiau šių mokyklų rezultatai labai panašūs į kitų pagrindinių mokyklų moksleivių (iš nacionalinės imties) rezultatus. (3 pav.)

3 pav. Nacionalinio 2003 metų VIII klasių moksleivių pasiekimų tyrimo rezultatai¹³

Nacionalinis 2004 m. tyrimas taip pat patvirtino 2003 m. tyrimo išvadą, kad skirtingų mokyklų tipų vidutiniai mokinių mokymosi pasiekimai statistiškai reikšmingai skiriasi. Apibendrinto mokymosi pasiekimų rodiklio vidurkis žemiausias buvo pagrindinėse mokyklose, kiek aukštesnis vidurinėse mokyklose ir gana aukštas gimnazijose ir gimnazijos klases turinčiose mokyklose. Nustatyta, kad X klasėje, lyginant su VI klase, šie skirtumai tarp skirtingų tipų mokyklų žymiai didesni. Pastebėtina, kad atsižvelgiant į tai prasminga toliau tirti mokyklų tipų ir mokyklų tinklo veiksmingumą kaimo ir miesto vietovėse, vykdyti lygių galimybių įgyti kokybišką pradinį ir pagrindinį išsilavinimą stebėseną.

Analizuojant rezultatus pastebėti gana reikšmingi moksleivių rezultatų skirtumai pagal lytį. Lyginant duomenis pagal klases, mokomuosius dalykus, VIII klasėje berniukų apibendrinto mokymosi pasiekimų rodiklio vidurkis žemesnis už mergaičių (4 pav.). Reikia pažymėti ir tai ,

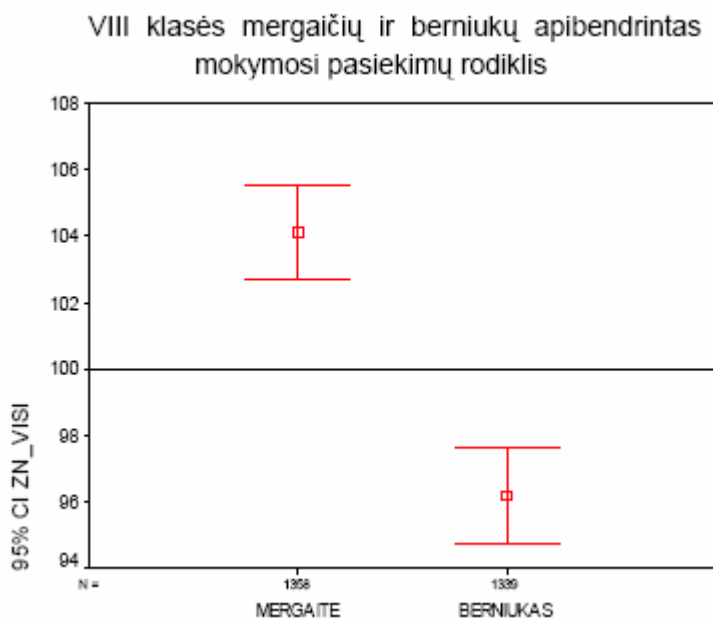
¹²Nacionalinis 2004 metų X klasių moksleivių pasiekimų tyrimas //

<http://www.pedagogika.lt/puslapis/nactyr2004.pdf>; prisijungimo laikas: 2006-12-18

¹³ Nacionalinis 2003 metų IV ir VIII klasių moksleivių pasiekimų tyrimas //

<http://www.pedagogika.lt/puslapis/nactyr2003.pdf>; prisijungimo laikas: 2006-12-18

kad šis skirtumas nuo IV iki VIII klasės ne tik nesumažėja, bet netgi gerokai padidėja. Pastebėta, kad aštuntos klasės moksleivių kai kurie trimestriniai įvertinimai priklauso nuo lyties¹⁴.

4 pav. Nacionalinio 2003 metų VIII klasių moksleivių pasiekimų tyrimo rezultatai¹⁵

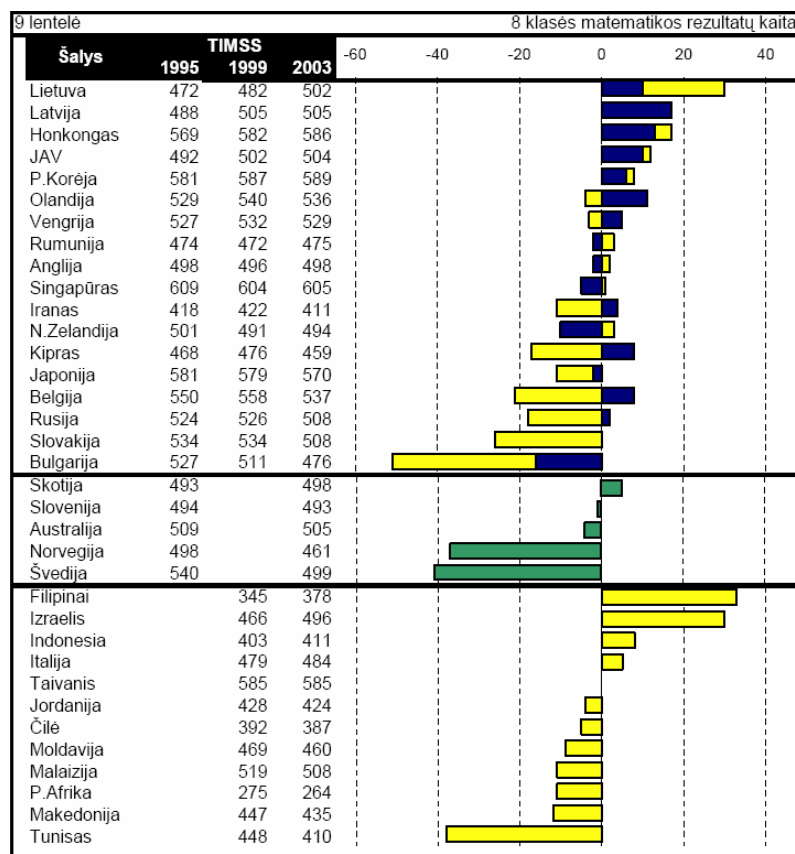
Veikiant globalizacijai ir kuriantis informacinei visuomenei, švietimas visame pasaulyje išgyvena esmines permainas. Keičiasi ugdymo tikslai, mokymo ir mokymosi būdai, mokymosi rezultatų vertinimas. Norint pasiekti gerų švietimo rezultatų, būtina tobulinti ne tik mokymą ir mokymąsi, bet ir vadybą. Daugelio šalių praktika parodė, kad tradicinė švietimo vadyba, paremta procesų bei rezultatų kontrole ir centralizuotu visų svarbiausių sprendimų priėmimu bei išteklių skirstymu, yra neefektyvi. Švietimo vadybą prasminga labiau decentralizuoti. Švietime turi būti diegiami sąlygų, procesų ir rezultatų standartai, jais turėtų būti remiamasi planuojant ir matuojant rezultatus. Įvairiuose švietimo lygmenyse priimami sprendimai turėtų būti grindžiami išsamia ir patikima informacija. Efektyviai švietimo vadybai nacionaliniu ir savivaldybių lygmenimis būtina patikima informacija apie moksleivių mokymosi rezultatus, moksleivių pažangą, programų ir vadovėlių tinkamumą, mokytojų taikomus mokymo metodus ir jų tinkamumą. Ligi šiol tokios informacijos šalyje labai trūko, todėl tyrimu bandyta bent iš dalies užpildyti šią spragą. Nacionalinių tyrimų duomenys bus kaupiami ŠVIS duomenų bazėje (numatytoje sukurti pagal MTP programą) ir bus prieinami visiems švietimo vadybos lygmenims bei moksleivių tėvams.

¹⁴ Nacionalinis 2003 metų IV ir VIII klasių moksleivių pasiekimų tyrimas //

<http://www.pedagogika.lt/puslapis/nactyr2003.pdf>; prisijungimo laikas: 2006-12-18

¹⁵ Ten pat

TIMSS tyrime Lietuva dalyvavo trijuose cikluose, kurių pagrindiniai duomenų rinkimai vyko 1995, 1999 ir 2003 metais. Švietimo ir mokslo ministerijos 2006–2008 metų sutrumpintame veiklos plane teigiama, kad bus paremtos 3 institucijos, siekiančios užtikrinti mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros kokybę mokslo ir studijų sistemoje. Institucijų tikslai: užtikrinti aukštą švietimo kokybę ir veiksmingumą, kad žemiausią TIMSS lygmenį pasiekiančių 8 klasės mokinių dalis didėtų nuo 90 iki 95 procentų. Stiprinti šalies intelektualinį potencialą siekiant švietimo ir mokslo kokybės ir veiksmingumo: kad bent pagrindinį išsilavinimą įgijusių 18 metų asmenų dalis didėtų nuo 93 iki 95 proc.¹⁶.

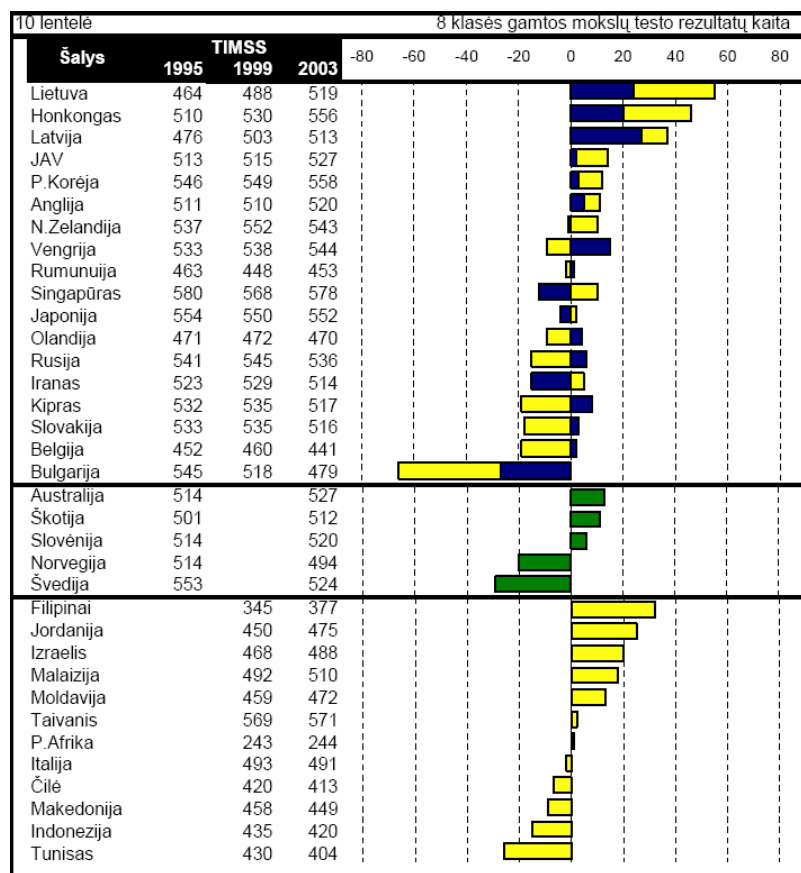
5 pav. TIMSS tyrimo matematikos testo rezultatai 8 klasė¹⁷

2003 metais Lietuvos 8 klasės mokinių matematikos testo rezultatų vidurkis buvo 502 skalės taškai, jis buvo statistiškai reikšmingai didesnis už tarptautinį vidurkį (467). 2003 metus palyginus su 1999 ir 1995 metais, matome, kad rezultatai kyla į viršų: 1995 buvo 472, 1999 – 482

¹⁶Lietuvos respublikos vyriausybės 2006 m. vasario 8 d. nutarimu Nr. 132 Švietimo ir mokslo ministerijos 2006–2008 metų sutrumpintas veiklos planas // http://www.lrv.lt/13_vyr_dok/min-planai/2006_strat_plan_ministerijos/SMM_132.pdf; prisijungimo laikas: 2006-12-12

¹⁷ Tarptautinis matematikos ir gamtos mokslų tyrimas TIMSS 2003 // <http://193.219.137.75/EasyAdmin/sys/files/atas2003.pdf>; prisijungimo laikas: 2006-12-22

skalės taškai. Lietuvos aštuntokų vidutiniai rezultatai buvo panašūs į Latvijos, Rusijos, Slovakijos, JAV, Švedijos, Anglijos, Škotijos, Naujosios Zelandijos rezultatus. (5 pav.)

6 pav. TIMSS tyrimo gamtos mokslų testo rezultatai¹⁸

Gamtos mokslų srityje matome iš esmės tas pačias tendencijas – Lietuvos 8 klasių mokinių rezultatai kyla į viršų. Tačiau tarptautinis šalių pasiskirstymas kiek kitoks nei matematikos atveju: Anglijos ir JAV rezultatai šiuo atveju yra statistiškai reikšmingai geresni nei Lietuvos, o Latvijos, Škotijos, Malaizijos ir Izraelio – statistiškai reikšmingai blogesni nei Lietuvos.

Žiūrint į tai, kaip keitėsi Lietuvos mokinių pasiekimai, matyti, jog gamtos mokslų rezultatai nuo 1995 iki 2003 metų pakilo dar labiau nei matematikos rezultatai.

Palyginus 2003 metų Lietuvos aštuntokų rezultatus su 1999 ir 1995 metų TIMSS tyrimo rezultatais, matome, kad Lietuvos 8 klasių mokinių rezultatai tarptautinėje lentelėje kyla į viršų: 1995 metais Lietuva buvo pačioje lentelės apačioje, 1999 metais rezultatas buvo vidutinis, o 2003 metais pakilo aukštyn (6 pav.).

¹⁸ Tarptautinis matematikos ir gamtos mokslų tyrimas TIMSS 2003 //

<http://193.219.137.75/EasyAdmin/sys/files/atas2003.pdf>; prisijungimo laikas: 2006:-12-22

2006 m. kovo mėn. vyko PIRLS 2006 pagrindinis tyrimas 146 mokyklose, tyrimo rezultatai bus paskelbti 2007 m. pabaigoje. Į PISA tyrimą Lietuva įsijungė 2004 m. Pirmą kartą šis tyrimas vykdytas 2006 metais, todėl rezultatų dar neturime, jie bus paskelbti 2007 m. pabaigoje.

Dirbama įvairiomis kryptimis: švietimo kokybės vadyba, mokyklų renovacija ir jų aprūpinimas šiuolaikinėmis mokymo priemonėmis, mokyklų tinklo ir struktūros pertvarkymas, ugdymo proceso tobulinimas.

Naujieji ugdymo turinį reglamentuojantys dokumentai – Bendrosios programos ir Išsilavinimo standartai – orientuoja ugdymo procesą į bendrųjų kompetencijų ugdymą. Programose šalia įprastų gebėjimų ir žinių formuojami kompiuterinio raštingumo, gebėjimo komunikuoti keliomis užsienio kalbomis, verslumo ir socialiniai įgūdžiai.

Naujam ugdymo turiniui reikalinga nauja mokytojų darbo kokybė, reikalingos kitokios mokytojų kompetencijos. Lietuvoje vykdoma mokytojų rengimo, perkvalifikavimo ir kvalifikacijos tobulinimo sistemos pertvarka. Mokytojų kvalifikacija – vienas svarbiausių ugdymo kokybės veiksnių.

Kadangi dauguma mokytojų vis dar nesugeba veiksmingai naudotis kompiuterinėmis technologijomis, tad tobulinant kvalifikaciją daugiau dėmesio reikėtų skirti mokytojų kompiuterinio raštingumo kėlimui ir ugdyti pedagogų gebėjimą kompiuterines technologijas taikyti mokymui ir mokymuisi. Vykstant švietimo pertvarkai, keičiasi mokytojo vaidmuo ugdymo procese. Mokytojas turi tapti mokymosi skatintoju ir moksleivių pagalbininku. Jis turi rūpintis, kad kiekvienas vaikas mokytųsi, tobulėtų, įgytų kokybišką išsilavinimą, tačiau daug mokytojų vis dar vengia dirbti su motyvacijos neturinčiais, menkesnių gabumų vaikais, dėmesį sutelkdami į gabiuosius. Atsiranda problema, jog vien pedagoginės kompetencijos nepakanka, nes pastaroji apima mokymo procese reikalingas didaktines žinias, gebėjimus taikyti įvairius mokymo metodus.

Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatuose akcentuojama, kad:

- ❖ Sukuriama integrali mokytojų rengimo bei kvalifikacijos tobulinimo sistema, orientuota į kintantį mokytojo vaidmenį žinių visuomenėje ir šiuolaikiniam mokytojui būtinas naujas kompetencijas bei vertybines nuostatas;
- ❖ Įdiegiami bendrieji pedagoginių studijų bei kvalifikacijos tobulinimo moduliai;
- ❖ Užtikrinamas mokytojų rengimo poreikis, kvalifikacijos tobulinimo ir naujų kvalifikacijų įgijimo programų, atitinkančių švietimo reformos poreikius, reikiamas finansavimas¹⁹.

¹⁹ http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/strategija2003-12.doc; prisijungimo laikas: 2006-12-20

Lietuvos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemoje, diegiama mokytojų kvalifikacijos sistemos kokybės stebėsenos ir mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programų akreditavimo sistemos, kurios darys įtaką mokytojų ugdymo ir mokinių mokymosi kokybei²⁰.

Taip pat daug dėmesio skiriama darnaus vystimosi idėjoms, tolerancijos ir pilietiniam ugdymui. Švietimo, taip pat ir pilietiškumo kokybę jau dabar suprantama ne kaip konstantą, bet kaip kintamąjį, priklausantį nuo daugelio vidinių ir išorinių sąlygų. Pastebėtina, kad Lietuvoje pilietinio ugdymo srityje aktyviai ir nuosekliai dirbama nuo pat Nepriklausomybės atkūrimo. Pilietinė dimensija buvo viena svarbiausių įvairiuose švietimo reformos etapuose. Aktyviai įsitraukiamos nevyriausybinės organizacijos, dėl bendrojo lavinimo mokyklų pilietiškumo ugdymo gairių, parengti vadovėliai, paruošti pedagogai, reformuotas mokyklos ir visos švietimo sistemos valdymas. 2004 m. patvirtinta Bendroji pilietinio ugdymo programa, kuri nusako, kad mūsų valstybės pilietis turi suprasti teisinės valstybės principus, kultūrų bendrybes ir skirtumus, gebėti dalyvauti priimant sprendimus, prisiimti atsakomybę už savo veiksmus, reikšti argumentuotą nuomonę ir t.t.

Jaunimo pilietiškumas, tai vienas iš švietimo kokybės aspektų, tai aktyvus dalyvavimas, domėjimasis, sprendimų įtakojimas, nuomonės reiškimas, bendrųjų interesų gynimas, atsakingumas ir pareiškimas – tiek mokyklos, didesnės bendruomenės, tiek visos valstybės lygmeniu, veikiant jaunimo organizacijose, dalyvaujant šalies politiniame, visuomeniniame gyvenime. Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymu atliktos apklausos „16-24 metų amžiaus jaunimo visuomeninis dalyvavimas“ rezultatai atskleidė, kad mokymo įstaigų savivaldoje dalyvauja 25 proc. jaunų žmonių, o 87 proc. jaunuolių mano, kad mokyklos savivaldos institucijos reikalingos. Pagrindinės priežastys, dėl ko jaunimas nedalyvauja savivaldoje, yra tai, kad vaikinai ir merginos turi įdomesnių užsiėmimų (beveik 39 proc.), sudėtinga suderinti mokymąsi ir veiklą (36 proc.), trūksta informacijos apie savivaldą (beveik 25 proc.). Svarbu paminėti, kad Lietuvoje aktyviai veikia Moksleivių parlamentas, Moksleivių sąjunga, mokyklos turi savivaldos institucijas. Švietimo ir mokslo ministerija bendradarbiauja su moksleiviais rengiant įvairias akcijas. Ministerijai talkina daugybė nevyriausybinių organizacijų, tarp jų - Pilietinių iniciatyvų centras, Lietuvos demokratiškumo ugdymo kolegija, Europos namai, Atviros Lietuvos fondas ir daugelis kitų.

Jaunimo dalyvavimo visuomeniniame gyvenime formos dažniau pasireiškia tokiomis formomis, kaip dalyvavimas įvairių jaunimo struktūrų/ organizacijų, taip pat bendruomeninių, parapijinių judėjimų veikloje. Svarbu paminėti, jog trūksta jaunimo dėmesio viešiesiems

²⁰ Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo pertvarka 2006-10-(12-13) // <http://www.mkc.lt>; prisijungimo laikas: 2006-12-28

interesams – didesnis aktyvumas pastebimas tik valstybei sunkesniu/ kritinius metu. Jaunimo pasyvumą, pilietiškumo trūkumą, labiausiai lemia informacijos, tinkamų sąlygų trūkumas, orientacija į asmeninius, ne bendruosius interesus, tradicijų/ vertybinės sistemos nebuvimas, augantis kosmopolitiškumas, švietimo sistemos spragos, jaunimo organizacijų pasyvumas, jaunimo centrų trūkumas bei sumažėjęs bendravimas apskritai²¹.

Bendrojo lavinimo mokyklų ugdymo turinys atitinka pagrindines šiuolaikines europines aktyvaus piliečio ugdymo kryptis; jis orientuotas į mokinių dalyvavimo kompetencijų ugdimąsi, tyrimo duomenys leidžia daryti prielaidą, jog jaunimas nepakankamai domisi organizacijomis veikiančiomis mokymosi įstaigose bei vietovėse.

2001 m. vasario 12 d. Europos Parlamento Ir Tarybos Rekomendacijoje dėl Europos bendradarbiavimo vertinant mokyklinio švietimo kokybę. Rekomenduojama, kad narės atsižvelgdamos į joms būdingas ekonomines, socialines ir kultūrines aplinkybes bei tinkamai įvertindamos europinę pakraipą, remtų mokyklinio švietimo kokybės vertinimo tobulinimą tokiais būdais:

- ❖ paremdamos ir tam tikrais atvejais įsteigdamos aiškias kokybės vertinimo sistemas, kuriomis būtų siekiama:
 - garantuoti mokyklinio švietimo kokybę kaip mokymosi visą gyvenimą pagrindą;
 - naudoti metodus, skirtus kokybei gerinti, kaip priemonės, padedančias sėkmingai prisitaikyti prie greitai ir nuolat kintančių pasaulio reikalavimų ir kt.;
- ❖ skatindamos ir tam tikrais atvejais paremdamos asmenų, susijusių su mokyklomis, įskaitant mokytojus, mokinius, vadovybę, tėvus ir specialistus, įtraukimą į išorinį ir pačios mokyklos atliekamo savęs vertinimo procesus mokyklose tam, kad būtų skatinama bendra atsakomybė už mokyklų tobulinimą;
- ❖ skatindamos bendradarbiavimą tarp visų institucijų, dalyvaujančių mokyklinio švietimo kokybės vertinime, ir remdamos jų partnerystę Europos mastu ir kt.²².

²¹ 16-24 metų amžiaus jaunimo visuomeninis dalyvavimas. // http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/16-24_amz_jaun_visuom_dalyv.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-30

²² Europos Parlamento Ir Tarybos Rekomendacija 2001 m. vasario 12 d. dėl Europos bendradarbiavimo vertinant mokyklinio švietimo kokybę (2001/166/EB) // <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001H0166:LT:HTML>; prisijungimo laikas: 2006-12-20

1.3 Žinių ekonomikos iššūkiai Lietuvos bendrajam ugdymui

Pastarąjį dešimtmetį Lietuva patyrė precedento neturinčių pokyčių. Visuose visuomenės ir ūkio sektoriuose bei lygiuose atmetus senus darbo metodus buvo įdiegti nauji. Akivaizdžiausių pokyčių įvyko ir švietimo srityse.

Tačiau šie pokyčiai būdingi ne tik Lietuvai. Mūsų ekonomika, socialinis ir kultūrinis gyvenimas, dabar atsidūręs platesniame Europos ir globaliame kontekste, kurį apibūdinami pasitelkiamie pokyčius ir plėtrą. Esminė šių pokyčių priežastis yra precedento neturintys technologijų – ypač informacinių ir komunikacinių technologijų – pasiekimai per pastaruosius dvidešimt metų.

Ši technologinė revoliucija esmingai pakeitė verslo pasaulį (kompiuteriai, elektroninis paštas, mobilieji telefonai, Internetas) ir sutelkė darbo pasaulį į vadinamąją "globalią gyvenvietę". Greta su šiais pokyčiais vis labiau dėmesys krypsta į individualias žmogaus teises - visame aukštą gyvenimo lygį pasiekusiame pasaulyje (ir už jo ribų) manoma, jog technologinės evoliucijos vaisiais turėtų džiaugtis ne tik pagrindinius išteklius kontroliuojanti mažuma, bet ir milijonai tų, kurie kuria ir išlaiko naująją gerovę. Šie lūkesčiai neabejotinai reiškia ir iš to kylančius individualius išpareigojimus gyvenimo kokybės, socialinės tvarkos, ekonominio ir socialinio teisingumo.

Siekiant Lietuvoje sukurti europinį lygį atitinkančią žinių ekonomiką, švietimo, mokslo ir studijų sistema turi atitikti šių ekonominių permainų keliamiems reikalavimams. Lietuvos švietimo, mokslo ir studijų sistema, remdamasi Didžiąja Universitetų Chartija, Sorbonos, Bolonijos, Salamankos, Gliono deklaracijomis, Prahos komunikatu, iškeliami pagrindiniai uždaviniai:

- ❖ švietimo sistemos pritaikymas žinių visuomenės poreikiams (visuotinis kompiuterinis raštingumas, motyvacija mokytis visą gyvenimą, informacinės infrastruktūros mokyklose sukūrimas, visuotinės anglų kalbos žinios);
- ❖ studijų ir mokslinių tyrimų europinio lygmens kokybės užtikrinimas;
- ❖ reikalingo kiekio ir kokybės studijų bei mokslinių tyrimų užtikrinimas ekonomikos "proveržio" kryptyse;
- ❖ mokslo ir studijų sistemos valdymo pertvarka, paverčiant šią sistemą atvira žinių visuomenės ir ekonomikos poreikiams²³.

²³ Lietuvos respublikos seimas 2002 birželio 17d.d darbo grupės pasiūlymai //

http://www3.lrs.lt/pls/inter/dba_intra.W3_VIEWER.printVersion?p_int_tekst_id=16467&p_int_tv_id=1975;

prisijungimo laikas: 2006-12-16

Bendrojo lavinimo pagrindinės mokyklos yra švietimo sistemos dalis. Mūsų akiratyje žinių ekonomikos iššūkiai ir švietimo sistemos jungčių problemos bei galimos veiklos kryptys išeinant iš pagrindinio mokslo. Švietimas turi keistis, kad padėtų Lietuvos žmoniams pasinaudoti laisvės, globalizacijos ir sparčios kaitos teikiamomis galimybėmis bei išvengti jų neigiamų padarinių. Švietimas turi būti plėtojamas atsižvelgiant į Lietuvos visuomenei tenkančius naujus iššūkius ir atsiveriančias naujas galimybes: demokratijos ir rinkos ūkio plėtrą, globalizaciją, informacijos gausą, sparčią kaitą, visuomenės išsiskaidymą. Švietimas turi padėti asmeniui ir visuomenei atsakyti į šiuos iššūkius ir pasinaudoti naujomis galimybėmis. Tam būtini esminiai Lietuvos švietimo sistemos pokyčiai, kurie padėtų didinti švietimo sistemos efektyvumą, išplėsti švietimo prieinamumą, sukurti sąlygas tęstiniam, visą gyvenimą trunkančiam mokymuisi, užtikrinti europinius standartus ir šiuolaikinės Lietuvos visuomenės poreikius atitinkančią švietimo kokybę²⁴.

Lietuvos švietimo sistema turi vengti akligatvių ir sudaryti galimybes bei užtikrinti kiekvienam bet kokio amžiaus asmeniui patekti į švietimo sistemą, judėti tarp pakopų ir švietimo įstaigų, o išėjus sugrįžti ir tęsti mokymąsi. Nes „nubyrėję“ asmenys iš švietimo sistemos paprastai papildo nekvalifikuotos darbo jėgos, bedarbių gretas. Todėl aktualu:

- ❖ kurti įvairių tipų mokyklas, visapusiškai atliepančias vietos bendruomenės poreikius bei regiono poreikius;
- ❖ laiduoti, kad visi norintys galėtų mokytis pasirinktos profesijos;
- ❖ plėsti švietimo institucijų įvairovę ir tobulinti jų tinklą, bei ugdymo kokybę;
- ❖ plėtoti bendrojo lavinimo ir profesinio mokymo dermę;
- ❖ sudaryti daugiau galimybių profesinę mokyklą baigusiems asmenims tęsti mokslą aukštesniame švietimo sistemos lygmeny;
- ❖ sudaryti sąlygas išėjus sugrįžti ir tęsti mokymąsi.²⁵

Esminiai pokyčiai vyksta visame pasaulyje, keičiasi visuomenė, turi keistis švietimo įstaigų pradinių sąlygų kokybė, ugdymo proceso kokybė. Labai svarbu mokymosi proceso kokybės užtikrinimas ir efektyvus tęstinumas. Todėl turi būti:

- ❖ sukurta lanksti ir atvira švietimo sistema, sujungianti bendrąjį ugdymą, profesinį mokymą, studijas, formalaus, neformalaus mokymosi ir savišvietos formas į bendrą švietimo erdvę;

²⁴ Jucevičienė P., Jakavičius V., Jovaiša L. ir kt. Edukologijos idėjos Lietuvos švietimo sistemos modernizavimui. Technologija Kaunas 1998

²⁵ Lietuvos mokslas ir pramonė: Universitetų, valdžios institucijų, ūkio ir visuomenės partnerystė. Konferencijų pranešimų medžiaga 2005 vasario 4d. KTU 2005

- ❖ pereita prie švietimo sistemos, grindžiamos ne uždariais mokyklų tipais, bet lanksčiomis programomis: mokyklose įgyvendinamos įvairios bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo programos bei jų moduliai. Padidinamas mokinių mobilumas renkantis įvairių mokyklų tipus ir programas;
- ❖ mokyklose, įgyvendinančiose pagrindinio ir vidurinio (brandos) ugdymo programas, įdiegta profesinio informavimo ir konsultavimo sistema ir kt...

Švietimo sistema, kurios pagrindinis tikslas – ugdyti asmenybę, sugebančią prisitaikyti prie ją supančios aplinkos, perimti vertybes, elgesio normas ir kartu sugebančią aktyviai ją keisti pagal savo poreikius. Tačiau kyla klausimas, kaip įvertinti švietimo sistemą, kiek ji yra gera ar bloga, pagal kokius kriterijus galima nustatyti kokybę.

Šiuolaikinėje švietimo sistemoje vertinimo problema tapo ypač aktyvi, nes integraciniai procesai Europos Sąjungoje paskatino šalims narėms skirti daugiau dėmesio savo švietimo sistemų efektyvumo tyrimui. Kadangi žinojimas, kaip veikia švietimo sistema, kokios sąlygos skatina jos efektyvumą, kokie rezultatai prisideda prie visuomenės pažangos vystymo, yra efektyvių reformų pagrindas.

Lietuvoje taip pat gerai suprantama švietimo kokybės svarba. Nemažai pastangų įdedama siekiant švietimo kokybės. Tam tarnauja ugdymo turinio atnaujinimo iniciatyvos, plati pedagoginio personalo kvalifikacijos tobulinimo programa, pastangos pagerinti mokymo institucijų aprūpinimą. Tačiau nuosekli ir patikima švietimo stebėsenos ir kokybės laidavimo sistema dar nesukurta.

Nacionaliniu mastu duomenis renka Statistikos departamentas, Švietimo ir mokslo ministerija bei prie jos esantys Informatikos ir prognozavimo ir Pedagogų profesinės raidos centrai, Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba, Pramonės, prekybos ir amatų rūmai ir t.t.

Visos švietimo sistemos būklės analizę Švietimo ir mokslo ministerija pradėjo vykdyti nuo 2000 metų, pavesdama tai Švietimo plėtotės centrui. Švietimo pertvarkai, ypač švietimo kokybei užtikrinti, reikalingi kryptingi ir patikimi švietimo tyrimai. Šiuo metu švietimo tyrimai daugiausia vykdomi universitetuose, kurie juos derina su pasirinktomis mokslinio tyrimo kryptimis, t.y. jie nėra tikslingai sukoncentruoti prioritetinėms švietimo reformos problemoms spręsti.

Stebėsenos sistema faktiškai tik pradeda kurti. Kol kas dar neparinkti pagrindiniai indikatoriai, nesukurtos atitinkamos struktūros, neparengti specialistai. Šiuo metu daugiausia apsiribojama mokymo/studijų institucijų veiklos priežiūra, kurią vykdo Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo priežiūros skyrius ir apskričių viršininkų švietimo inspekcijos. Jų vykdomas vertinimas daugiau siejamas ne su veiklos tobulinimu, bet su kontrole.

1.4 Auditas kaip ugdymo kokybės sistema

Lietuvos švietimo decentralizavimas – sprendimų priėmimo didesnių galių ir atsakomybės suteikimas švietimo įstaigoms. Valstybė joms nustatė pagrindinius ugdymo orientyrus – ugdymo tikslus ir uždavinius, veiklą grindžiančias vertybes ir principus, ugdymo turinio kūrimo gaires. Švietimo įstaigos yra atsakingos už realaus ugdymo turinio, atitinkančio paskirtį ir tikslus, kūrimą ir procesus, vykstančius jose. Įteisintas švietimo įstaigų teisinis, kūrybinis ir dalies – ūkinis savarankiškumas.

Lietuvoje centralizuotai nurodomos tik bendrosios ugdymo turinio programos, kurios decentralizuojamos pačiose mokyklose. Todėl visuotinė decentralizacija reikalauja iš mokyklų didesnės atsiskaitomybės. Atsakomybės, įgaliojimų suteikimas kartu stiprina rūpinimosi savo veiklos kokybe.

Švietimo ir mokslo ministerijos 2006–2008 metų sutrumpintame veiklos plane teigiama, šiuo metu nuosekliai dirbama trimis svarbiausiomis kryptimis: švietimo prieinamumas, kokybė bei veiksmingumas ir darna. Švietimo sistemoje sėkmingai diegiamos kokybės garantavimo priemonės: bendrojo lavinimo mokyklose vykdomas vidaus auditas²⁶.

2001 m. sausio mėn. Europos Parlamentas patvirtino Europos Tarybos rekomendacija dėl bendradarbiavimo vertinant švietimo kokybę. Europos Sąjungos šalims bei jos kandidatėms buvo rekomenduojama²⁷:

- ❖ įdiegti skaidrią švietimo kokybės vertinimo sistemą;
- ❖ įdiegti ir skatinti mokyklų vidaus audita;
- ❖ įdiegti ir tobulinti mokyklų išorės audito sistemą;
- ❖ skatinti mokyklos bendruomenės ir partnerių įsitraukimą ir dalyvavimą mokyklos veikloje;
- ❖ remti ir skatinti mokyklų patirties dalijimąsi savo šalyje ir Europos Sąjungos mastu.

Kuriantis informacinei visuomenei vyksta intensyvūs dinamiški pokyčiai įvairiose srityse. Tam, kad jaunimas galėtų suvokti ekonominio ir visuomeninio gyvenimo procesus bei juose dalyvauti, jie turi įgyti atitinkamą kompetenciją, įsisavinti reikiamus įgūdžius, kurie formuojami ir perteikiami per ugdymo procesą. Dabartinė situacija reikalauja rasti priemones,

²⁶Lietuvos respublikos vyriausybės 2006 m. vasario 8 d. nutarimu Nr. 132 Švietimo ir mokslo ministerijos 2006–2008 metų sutrumpintas veiklos planas // http://www.lrv.lt/13_vyr_dok/min-planai/2006_strat_plan_ministerijos/SMM_132.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-20

²⁷ Bendrojo lavinimo mokyklų audito metodika. I dalis, 2002 m.

kurios leistų sudaryti sąlygas kokybiškam švietimui, t.y. visiems įgyti veiklias žinias, leidžiančias būti mobiliams ir efektyviai veikti. Todėl kokybiška švietimo sistema atlieka labai svarbią funkciją, per kurią atsiskleidžia visuomenės ir švietimo sistemos sąveika.

Svarbiomis švietimo kokybės funkcijomis laikoma prisitaikymas ir atrankos funkcija. Švietimo užduotis – integruoti augančią kartą į visuomenę, kurioje ji gyvena, perteikti jai įgūdžius, leidžiančius aktyviai dalyvauti profesinėje ir visuomeninėje veikloje. Per atrankos funkciją, švietimas atlieka socialinę – struktūrinę visuomenės pasiskirstymą: individas užima profesiniame gyvenime tokią vietą, kuri atitinka jo sugebėjimus ir įgūdžius.

Natūralu, kad kokybės valdymo diegimo švietimo sistemoje sąlygomis išauga šios srities aktualumas ir reikšmė. Tai padeda vystyti mokslinę švietimo kokybės valdymo teoriją ir praktiniame lygmenyje tobulinti švietimo kokybės valdymo sistemą.

Užtikrinti aukštos kokybės ugdymo/mokymo/programas Švietimo ir mokslo ministerija ėmė vykdyti iškart po Nepriklausomybės paskelbimo 1990 metais. Šiuolaikinę mokymo/studijų laidavimo sistemą, grindžiamą vidine savianalize ir išoriniu vertinimu, pradėta kurti gerokai vėliau. Bendrojo lavinimo grandyje diegiamas vidaus auditas. 2000-2001 metais Švietimo ir mokslo ministerija įgyvendino projektą, kurio tikslas buvo "parengti nacionalines ugdymo vertybes atitinkančius mokyklos veiklos vertinimo kriterijus ir jais pagrįstą metodiką, kuri ugdytų mokyklos bendruomenės gebėjimus analizuoti bei vertinti savo darbą ir skatintų tobulėti mokyklą²⁸". Jau keleri metai, kaip Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose pradėta diegti ugdymo kokybės valdymo sistema, o būtent - vidaus audito metodika. Nuo 2000 metų, kai pasirodė vidaus audito metodikos projektas, nemažai mokyklų pradėjo diegti atskirus audito metodikos elementus. Nuo 2004/2005 metų Švietimo ir mokslo ministro 2002 m. vasario 28 d. įsakymu Nr. 302, audito metodika pradėta taikyti visose šalies valstybinėse ir savivaldybių bendrojo lavinimo mokyklose.

²⁸ Bendrojo lavinimo mokyklų vidaus auditas // http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/apzvalgos/sv01_54.pdf; prisijungimo laikas: 2006-11-20

2 Kokybės vadyba

2.1 Kokybė kaip vadybos elementas

Kokybė švietime nėra absoliuti ir pastovi samprata. Jos turinys yra sutartinis ir priklauso nuo nacionalinių švietimo tikslų bei principų ir nuo konteksto (regioninio, europinio, pasaulinio), su kuriuo šalies švietimas yra lyginamas.

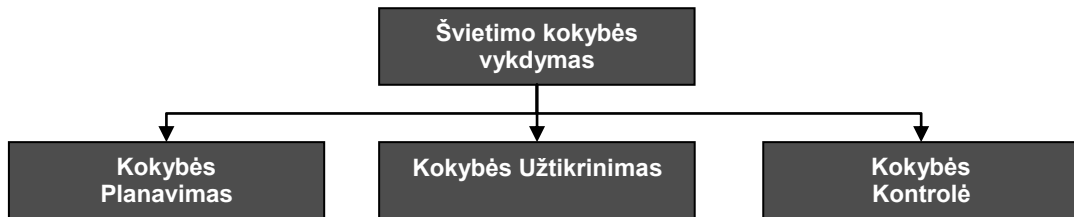
Lietuvos švietimo sistemai integruojantis į Europos švietimo kontekstą, vienas iš prioritetų yra ne tik suderinti švietimo kokybės sampratą, bet ir užtikrinti kokybę. Būtina kokybės vadyba, tai yra tikslinga ir organizuota veikla, grindžiama aiškiai apibrėžtais švietimo kokybės kriterijais ir apimanti šiuos nuolat atliekamus darbus: būklės stebėjimo ir vertinimo; strateginio planavimo; sąlygų kokybės kriterijus atitinkančiam ugdymui ir švietimui sudarymo.

Vertinant šalies švietimo kokybę, ypač svarbūs du lygmenys. Pirmasis, nacionalinis, yra švietimo kaip sistemos lygmuo. Jos kokybė matuojama įvertinant, kiek esama struktūra, funkcijų pasidalijimas tarp dalyvių ir jų ryšiai atitinka šalies poreikius bei padeda (ar trukdo) siekti nacionalinių švietimo tikslų. Šis lygmuo sudaro sąlygas antrajam, tai yra procesų, vykstančių švietimo ir ugdymo įstaigose, kokybei.

Šiuo metu šalies švietimo sistema ne visai atitinka švietimo ir ugdymo kokybės užtikrinimo poreikius. Kuriant švietimo kokybės vadybos sistemą būtina:

- ❖ aiškintis su kokybės užtikrinimu susijusias problemas ir jų priežastis;
- ❖ pereiti nuo dalinio, fragmentiško požiūrio prie sisteminio ir sukurti trūkstamas švietimo kokybės vadybos grandis;
- ❖ aiškiai paskirstyti funkcijas ir apibrėžti sistemos narių tarpusavio ryšius bei įsipareigojimus.

Švietimo kokybės vykdymo procesą iliustruoja žemiau pateiktas (7 pav.). Kaip matome švietimo kokybės vykdymas susideda iš trijų procesų: kokybės planavimo, kokybės užtikrinimo, kokybės kontrolės. Kokybės planavimas – identifikuoja su ugdymu tiesiogiai susijusias kokybės procedūras ir nustato ugdymo atitikimą joms. Kokybės užtikrinimas – užtikrina, kad suplanuotos kokybės procedūros bus panaudotos švietimo (ugdymo) tikslo pasiekimui, t.y. atitiks vartotojų reikalavimus. Kokybės kontrolė – ugdymo rezultatų tiesioginio atitikimo kokybės procedūroms stebėjimas ir būdų, kurie pašalina priežastis nulemiančias nepatenkinamą įvykdymą identifikavimas.

7 pav. Švietimo kokybės vykdymo pagrindiniai procesai.

Šie procesai yra sąveikaujantys tarpusavyje ir pasikartojantys kiekvienoje gyvavimo ciklo fazėje.

Siekiant kokybiškesnio švietimo reikia ir atitinkamų sprendimų: švietimas privalo būti pilnavertė paslauga asmeniui, o ne visuomenei. Švietimo organizacijoms gerinant švietimo kokybę yra rekomenduojama valdymą susieti su vartotojų patenkinimu. Reikalaujama suprasti, įvertinti, nustatyti ir valdyti vartotojo poreikius t.y. realiai patenkinti vartotoją. Identifikuoti trikdžius. Klaidų identifikavimas ir ištaisymas tinkamu metu, daug mažiau kainuoja, nei tada kai jau yra išleistas produktas. Nepertraukiamai gerinti kokybę. Geriausiai realizuoja metodika, žinoma kaip: „planuok – daryk – tikrink - veik”(plan-do-check-act, kurią nustatė Demingas)²⁹.

Kokybės valdymas - problemų sprendimo procedūra. Problemos sprendimas yra blogo rezultato gerinimas iki tam tikro tinkamo lygio. Problemos atsiradimo priežastys tiriamos duomenų požiūriu ir kruopščiai analizuojamas tarpusavio ryšys tarp veiklos rezultatų ir priežasčių, kurios jas sąlygojo.

Kokybės valdymo tikslumas yra viena svarbiausių švietimo valdymo funkcijų. Tai turi atlikti kiekvienas komandos narys. Todėl taisyklės, žinynai apibūdina visus švietimo valdymo sistemų tipus, metodus, procedūras ir procesus. Jie taip pat apima vadovybės nuostatas, kontrolės ir techninius reikalavimus.

Kokybės valdymo sistema - tai mechanizmas, koordinuojantis ir palaikantis veiklas, kurių reikia norint užtikrinti produktų, procesų ar paslaugų charakteristikų atitikimą tam tikriems reikalavimams. Per pastaruosius metus buvo sukurta keletą kokybės valdymo sistemų. Dažniausiai naudojamos švietimo sektoriuje kokybės valdymo sistemos: visuotinė kokybės vadyba, ISO-9000, Europos Kokybės Valdymo Fondas³⁰.

²⁹ PMI Standards Committee. A guide to the project management body of knowledge (PMBOK® guide), Third Edition, Four Campus Boulevard Newtown Square, Pennsylvania U.S.A. Project Management Institute 2004

³⁰ Anckar A., Quality Assurance Methods in Higher Education, Department of Economics and Statistics, Abo Akademi University 2000

Veiksniai, įtakojantys švietimo institucijų apsisprendimą siekti kokybės:

- ❖ Moralinis veiksnys, susijęs su vartotojais. Jis slypi idėjoje, kad švietimo paslaugų vartotojai yra verti gauti geriausios kokybės švietimo paslaugas. Tai – švietimo moralinis uždavinys, dėl kurio neturėtų vykti debatų, o šios srities atstovams pirmiausia turėtų rūpėti sudaryti kuo geresnes mokymo sąlygas.
- ❖ Profesionalumo veiksnys, susijęs su švietimo srities specialistų, kaip profesionalų, veikla. Šis veiksnys koreliuoja su pirmuoju, nes akcentuoja visų tų, kurie teikia švietimo paslaugas, pareigą užtikrinti aukštos kokybės mokymą. Švietimo srities specialistai, būdami profesionalais, privalo gerinti mokymo kokybę ir tai yra didžiulis iššūkis pedagoginiam ir administraciniam personalui, jei jie siekia aukščiausių standartų.
- ❖ Konkuravimo veiksnys, susijęs su konkurentų pasiekimais. Konkurencija tampa kasdienybe švietimo srityje. Kai sumažėja priimamų mokinių skaičius, tada sumažinamas ir pedagogų skaičius, o viskam mažėjant atsiranda pavojus, kad instituciją gali tekti likviduoti. Švietimo rinkoje reikia konkuruoti, todėl tenka dirbti taip, kad mokymo kokybė vis gerėtų. Siekiant to, būtina sukurti ir laikytis konkurencijos strategijos³¹.

Kokybės vertinimo principai:

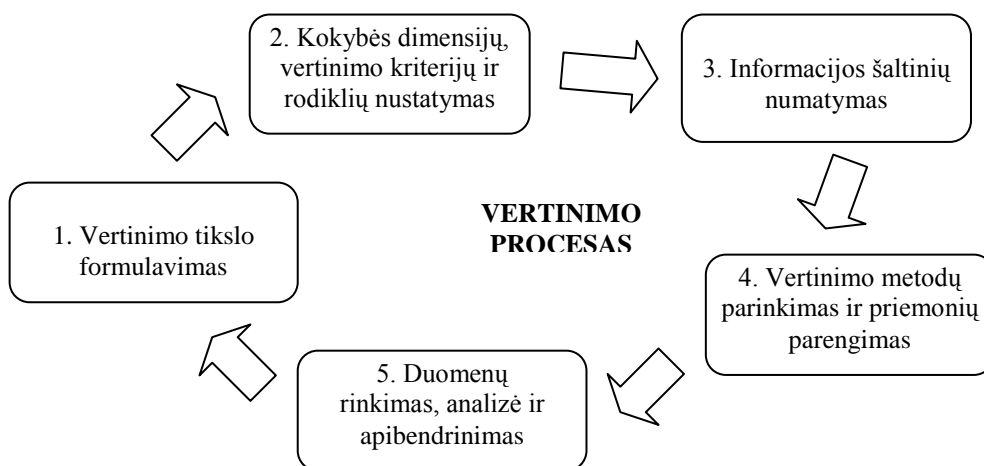
- ❖ Komandinio darbo svarba. Reikia sukurti tokią bendradarbiavimo kultūrą organizacijoje, kad kiekvienas bendruomenės narys palaikytų šį procesą, neliktų izoliuotas ir prisiimtų bendrą atsakomybę. Visi turėtų siekti tam tikro indėlio į šį procesą – jį organizuodami, įgyvendindami, išsakydami savo nuomonę, pasinaudodami vertinimo rezultatais ir pan.
- ❖ Vertinimui svarbūs žmoniškieji ir laiko ištekliai. Jei siekiama, kad vertinimas taptų nuolatiniu procesu, jį reikia planuoti taip, kad jis nepareikalautų per daug laiko sąnaudų, kad neatitrauktų mokyklos bendruomenės nuo jos pagrindinės veiklos. Kalbant apie žmogiškuosius išteklius, mokykloje reikalingi asmenys, sugebantys atlikti vertinimą, išanalizuoti jo rezultatus ir paskleisti gautas išvadas tiems, kurie galėtų jomis pasinaudoti.
- ❖ Vertinimas turi būti pagrįstas išsamia analize. Atlikus visapusius tyrimus ir išsiaiškinus mokymo kokybę pagal įvairias kokybės dimensijas, gaunama informacija apie kokybės būklę, tačiau tokios būklės priežastys gali likti neišaiškintos. Tad po

³¹ Vagnerienė E., Profesinio rengimo kokybės vadyba Vakarų Europos šalyse ir Lietuvoje. Socialinės kaitos procesai ir profesinio rengimo vyksmas, Vytauto Didžiojo universiteto leidykla 1999

tokių visapusių tyrimų reikia dar atlikti detalesnį atskirų dimensijų vertinimą, visų pirma tų, kurių būklė atrodo prasčiausiai.

- ❖ Vertinimas turėtų skatinti tobulėjimą. Asmenys, atliekantys vertinimą, privalėtų kaskart vis geriau atlikti savo darbą. Tie, kurie dalyvauja vertinime išsakydami savo nuomonę apie mokymo kokybę ir kuriems paskleidžiami vertinimo rezultatai, turėtų gerinti savo supratimą apie vertinimą ir mokymo kokybę. Ateityje tokie bendruomenės nariai galėtų tapti reiklesni mokymo kokybei ir prisidėti prie jos gerinimo.

Vertinimo etapai: vertinimo tikslo formulavimas; kokybės dimensijų, vertinimo kriterijų ir kokybės rodiklių nustatymas; informacijos šaltinių numatymas; vertinimo metodų parinkimas ir vertinimo priemonių parengimas; duomenų rinkimas, jų analizė ir apibendrinimas. Tai – ciklinis procesas.

8 pav. Vertinimo proceso etapai

Vykdamt vertinimo procesą, vertinimo formas galima sugrupuoti pagal³²:

- ❖ objektą – institucinis, mokymo programos, mokymo dalyko ir tematinis vertinimas;
- ❖ vertinimą atliekančius asmenis – vidinis ir išorinis vertinimas;
- ❖ paskirtį – formuojamasis ir apibendrinamasis vertinimas;
- ❖ pobūdį – formalus ir neformalus vertinimas;
- ❖ pagrindimą – kriterijais pagrįstas ir interpretacinis vertinimas.

Kokybės vadyba tai nuolatinis procesų tobulinimas, pasiekiamas perkeliant dėmesį nuo rezultatų (ar produktų) į procesus, kurie juos sukuria. Kokybės vadyba turi būti aiškiai

³² Vagnerienė E., Profesinio rengimo kokybės vadyba Vakarų Europos šalyse ir Lietuvoje. Socialinės kaitos procesai ir profesinio rengimo vyksmas, Vytauto Didžiojo universiteto leidykla 1999

dokumentuota. Duomenų rinkimas ir analizė, schemų, priežasčių-pasekmių diagramų bei kitų priemonių, naudojimas proceso suvokimui ir tobulinimui turi suteikti pagalbą vykdant kokybės vadybą.

Kokybės modelį sudaro 5 kriterijai, kurie yra svarbūs siekiant kokybės. Jie nubrėžia gaires kokybės siekimui.

Dėmesys klientui. Siekiant tapti visuotine kokybės mokykla, svarbu užmegzti artimus ryšius su klientais. Visuotinės kokybės mokykloje kiekvienas tampa klientu ir tiekėju. Mokyklos turi ir vidinius, ir išorinius klientus. Vidiniai klientai – tai tėvai, mokytojai, administracijos darbuotojai, mokyklos taryba. Visi jie yra švietimo organizacijos viduje. Išoriniai klientai – tai visuomenė, darbdaviai, kariuomenė, aukštojo mokslo institucijos. Šie klientai yra organizacijos išorėje.

Visiškas įtraukimas. Kiekvienas privalo dalyvauti kokybės keitime. Kokybė reikalauja, kad kiekvienas prisidėtų prie bendrų pastangų siekti kokybės.

Matavimas. Mokyklos negali pasiekti visuomenės sukurtų standartų, jeigu nėra sukurtų mechanizmų progreso matavimui.

Įsipareigojimas/ atsakomybės prisiėmimas. Mokyklų vadovai ir mokyklų tarybos privalo prisiimti atsakomybę už kokybę. Priešingu atveju kokybės keitimo procesas nebūtų inicijuotas, kadangi jis žlugtų. Kiekvienas privalo palaikyti pastangas siekti kokybės. Kokybė yra kultūros kaita, kuri sąlygoja kaitą ir organizacijoje. Žmonės kaitai priešinosi, todėl valdymas privalo remti kaitos procesą sudarydamas sąlygas žmonių mokymui, aprūpindamas priemonėmis, kurdamas sistemas ir procesus, kurie skatintų kokybės siekimo

Nuolatinis tobulėjimas. Ateityje mokyklos privalo rodyti geresnius rezultatus, nei kad jie yra šiandien ar buvo vakar. Švietimo specialistai nuolat turi ieškoti būdų, kaip užkirsti kelią problemoms; jie privalo spręsti atsiradusias problemas, kadangi yra atsakingi už tobulėjimą³³.

³³ Juran, J.M. Quality Control Handbook, McGraw-Hill, - New York, NY. 1951

2.2 Kokybės vadovo rodikliai

Lietuvos respublikos švietimo įstatyme, trečiojo skirsnio, 37 straipsnyje apibrėžiama švietimo kokybė: už švietimo kokybę atsako švietimo teikėjas. Formaliojo ir iš dalies neformaliojo švietimo kokybę užtikrina valstybė. Ketvirto skirsnio, 43 straipsnio, 9 punkte apibrėžiama mokyklos veikla kokybės atžvilgiu: mokykla privalo užtikrinti ugdymo, mokymo, studijų, švietimo programų vykdymą, atvirumą vietos bendruomenei, mokymo sutarties sudarymą bei sutartų įsipareigojimų vykdymą, geros kokybės švietimą³⁴.

Švietimo kokybės užtikrinimas ir gerinimas yra vienas iš švietimo reformos prioritetų. Švietimo įstaigos steigėjas (Švietimo ir mokslo ministerija, savivaldybė) turi duoti nurodymus ir užtikrinti, kad kiekvienoje įstaigoje būtų tinkama kokybės sistema, kuri užtikrintų teikiamų paslaugų kokybę. Įstaigos vadovas pagal turimus resursus turi įgyvendinti, išlaikyti tinkamą kokybės sistemą kokybei garantuoti.

Visa kokybės užtikrinimo sistema turi būti aprašyta dokumentuose. Vienas svarbiausių kokybės dokumentų - kokybės vadovas. Šiame dokumente turi būti nurodyta:

- a) trumpos žinios apie įstaigą (mokyklą): pavadinimas, vieta ir ryšio priemonės (pašto adresas, telefonas, telefaksas, elektroninis paštas ir kt.), įstaigos veiklos kryptis ir tikslai (misija);
- b) informacija apie kokybės vadovą: kada sudarytas, kokia tvarka atnaujinamas (kasmet arba įstaigoje įvykus pasikeitimams, galintiems turėti įtaką kokybei, ar atsiradus kitai būtinybei);
- c) įstaigos kokybės politika ir kokybės tikslai, kuriuose nurodomi organizacijos įsipareigojimai kokybės atžvilgiu, darbuotojų supažindinimo su kokybės politika tvarka, jos įgyvendinimo tvarka;
- d) įstaigos veiklos kokybės uždaviniai, kurie turi būti aiškūs, išmatuojami, apibrėžti laiku;
- e) įstaigos organizacinės struktūros schema, kurioje numatytos pareigos, įgaliojimai, atsakomybė ir tarpusavio ryšių struktūra (smulkus visų padalinių ir jiems vadovaujančių asmenų sąrašas, kuriame nurodytos pareigos, įgaliojimai, atsakomybė ir hierarchija);
- f) įstaigoje atliekamų procedūrų, galinčių turėti įtakos kokybei, sąrašas.

³⁴ Lietuvos švietimo įstatymas Nauja įstatymo redakcija nuo 2003 m. birželio 28 d. // <http://www3.lrs.lt/cgi-bin/getfmt?C1=e&C2=279441>; prisijungimo laikas: 2006-12-10

Švietime strateginio valdymo prirėikė pradėjus reikštis informacinės ir žinių visuomenės kokybėms, kurių keliami iššūķiai tapo stimulu siekti besimokančios visuomenės. Šie iššūķiai sukėlė švietimo esminės kaitos situaciją, kuri kiekvienoje švietimo institucijoje pasireiškia gana unikaliomis sąlygomis. Kiekviena mokykla gali pasirinkti įvairaus lygio ir apimties strategiją, dažniausiai pasirenkama viena iš šių strategijų:

1. Mokyklos vystymo strategija;
2. Mokyklos veiklos strategija;
3. Mokyklos organizacinio vystymo strategija.

Strategijos rengimo procesą sudaro: organizacijos vizijos, misijos ir tikslų formulavimas, veiklos sąlygų analizė, strategijos formavimas, strategijos realizavimas, strategijos kontrolė³⁵.

Nėra vieningai priimtose strateginio plano struktūros, kurios būtų „privalu“ laikyti švietimo įstaigoms. Kiekviena įstaiga rengia strateginį planą pagal savo kompetencijos išgales ir poreikį. Šiuo metu dar yra kuriamas Vilniaus miesto savivaldybės švietimo skyriaus projektas, kuriame bus rekomenduojama mokyklos strateginio plano struktūra. Dažniausiai rengiant strateginį planą vadovaujamosi šią struktūra:

1. Įvadas;
2. Mokyklos pristatymas;
3. Situacijos analizė;
4. Mokyklos vystymo (ar veiklos) strategija;
5. Strategijos realizavimo priemonių planas³⁶.

Kokybės vadovo rodikliai pagal kuriuos vertinama mokyklos veiklos kokybė ir efektyvumas. Rodiklių sąrašė išvardintos ir temos, kurios dar labiau sukonkretina tyrimo objektą. Visi jie turi būti interpretuojami ugdyto(si) proceso ir rezultatų kontekste. Naudodamiesi kiekvienu iš šių rodiklių, atsižvelgiama į tai, kokie yra visų mokyklos mokinių pasiekimai ir kaip mokykloje tenkinami jų poreikiai³⁷. Pateikti kokybės vadovo rodikliai padeda rasti atsakymus į esminius klausimus apie mokyklos veiklos kokybę (5 Priedas Rekomenduojama mokyklos metinės veiklos programos struktūra):

³⁵ Jucevičius R., Jucevičienė P, Janiūnaitė B. ir kt.. Mokyklos strategija. Strateginio vystymo vadovas – Kaunas Žinių visuomenės institutas 2003

³⁶ Ten pat.

³⁷ Dėl mokyklos veiklos planavimo ir įsivertinimo //

http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/utenos%20aps%20planav%20paz%202.doc; prisijungimo laikas: 2006-12-

1. Ugdymo turinys: bendrųjų ugdymo planų įgyvendinimas:
 - ❖ Ugdymo planai: mokomieji dalykai, jų santykis ugdymo plane, tarpdalykiniai ryšiai ir integracija, mokinių poreikių tenkinimas ir mokymo krūviai.
 - ❖ Ugdymo programos: programų įvairovė ir tarpusavio dermė, ugdymo programų struktūra, turinio, bendrųjų programų ir išsilavinimo standartų reikalavimų atitikties, programoms rengiantiems mokytojams teikiama metodinė parama.
 - ❖ Mokytojų veiklos planavimo kokybė: programų ir kasdieninės veiklos planavimas, planavimo procedūrų kokybė.
2. Mokymosi pasiekimai pagal Išsilavinimo standartus, išryškėjančius brandos egzaminų, diagnostinių testų (4,6,8,10 kl.) ir užsiėmimų klasėse metu:
 - ❖ Pasiekimai klasėje: mokinių pasiekimai pamokose ir atliekant namų darbus.
 - ❖ Pasiekimai egzaminuose/ diagnostiniuose testuose: mokinių laikytų egzaminų, atliktų diagnostinių testų rezultatai.
 - ❖ Bendroji pasiekimų kokybė.
3. Mokymasis ir ugdymas, atkreipiant dėmesį į mokyklos gebėjimą tinkamai įvertinti ir tenkinti individualius mokinių poreikius
 - ❖ Ugdymo proceso kokybė: ugdomosios veiklos, įskaitant namų darbus, tikslingumas ir tinkamumas, dėstymo bei aiškinimo tikslingumas ir tinkamumas, mokytojo ir mokinio dialogas, mokymosi motyvacijos palaikymas bei stiprinimas.
 - ❖ Mokymosi kokybė: mokinių mokymosi motyvacijos lygis, mokymosi pažanga, mokinių atsakomybė, savarankiškumas ir aktyvumas bei bendradarbiavimas su kitais mokantis.
 - ❖ Mokinių poreikių tenkinimas: užduočių, veiklos formų ir priemonių parinkimas, mokymosi tempo diferencijavimas atsižvelgiant į kiekvieno galimybes, ugdomosios veiklos ryšys su gyvenimo praktika ir mokinių interesais, pedagoginės pagalbos įnašas.
 - ❖ Vertinimas kaip ugdymo proceso dalis: vertinimo metodai ir jų įforminimas, vertinimo įtaka mokiniams, vertinimo metu gautos informacijos panaudojimas.
 - ❖ Bendravimas su tėvais: tėvų informavimo procedūrų kokybė, tėvų gaunamos informacijos apie jų vaiko pažangą kokybė, tėvų gaunamos informacijos apie mokyklos darbą kokybė.
4. Pagalba mokiniams: jų mokymosi motyvacija, elgesys ir santykiai:
 - ❖ Mokyklos mikroklimatas: individualių saugumo, emocinių, fizinių ir socialinių poreikių tenkinimas, psichologinė ir socialinė pagalba.
 - ❖ Asmens plėtra ir socialinių gebėjimų ugdymas: vertybinių nuostatų ir socialinių gebėjimų ugdymas, papildomojo ugdymo ir popamokinės veiklos įnašas.

- ❖ Profesinis švietimas: mokinių orientavimo kokybė, mokiniams reikalingos informacijos kaupimas, konsultacijų tikslingumas.
- ❖ Mokinių polinkių, pasiekimų ir profesinio švietimo dermė: stebėsenos proceso efektyvumas, dokumentų, fiksuojančių mokinių pažangą, kokybė, surinktos informacijos panaudojimo efektyvumas.
- ❖ Pedagoginės pagalbos efektyvumas: diferencijuoto ugdymo kokybė, mokinių pažanga ir pasiekimai, vidinės ir išorinės pagalbos kokybė.
- ❖ Specialiųjų poreikių mokinių ugdymas: specialiojo ugdymo įstatymo ir jį papildančių teisės aktų taikymas, specialiųjų ugdymosi poreikių nustatymo efektyvumas, specialiųjų poreikių mokinių ugdymo organizavimo efektyvumas.

5. Etosas:

- ❖ Mokyklos kultūra: tapatumo ir pasididžiavimo mokykla jausmas, lygių galimybių suteikimas, teisingumas, aplinkos svetingumas, mokinių ir darbuotojų elgesys, mokinių ir darbuotojų santykiai, mokinių ir darbuotojų skatinimo sistema, mokinių elgesys ir drausmė.
- ❖ Mokyklos bendruomenė ir savivalda: tėvų (globėjų) įtraukimas į mokyklos veiklą, mokyklos savivalda.
- ❖ Mokyklos ryšiai: ryšių su švietimo ir kitomis institucijomis mastas, tikslai ir efektyvumas, ryšių su NVO (nevyriausybinėmis organizacijomis) ir kt. laipsnis, tikslas ir efektyvumas, mokyklos vieta bendruomenėje.

6. Ištekliai:

- ❖ Mokymo bazė ir sąlygos: plotas, erdvės, baldai, mokymo priemonės, jų tinkamumas ir pritaikymas, atnaujinimas ir turtinimas, moksleivių pavėžėjimas.
- ❖ Aprūpinimas ištekliais: finansavimas, materialiniai ištekliai, jų kiekis ir tinkamumas.
- ❖ Materialinių išteklių tvarkymas ir panaudojimas: išteklių panaudojimas ir prieinamumas, mokinių darbų panaudojimas, informacijos šaltinių įvairovė.
- ❖ Personalo politika: komplektavimas, išsilavinimas, kvalifikacija.
- ❖ Efektyvus personalo patirties panaudojimas: pedagogų ir komandų veiklos efektyvumas, klasių formavimas ir mokytojų gebėjimų panaudojimas, bendradarbiavimas teikiant pagalbą mokiniams, pagalbinių personalo veiklos efektyvumas.
- ❖ Pedagogų tobulinimasis ir vertinimas: pedagogų vertinimo reikšmė mokyklos plėtros planavimui, pedagogų tobulinimosi efektyvumas.

7. Mokyklos valdymas ir kokybės garantavimas, atkreipiant dėmesį į mokyklos gebėjimą įsivertinti ir užtikrinti savo pačios darbo kokybę:

- ❖ Mokyklos MTVA įšivertinimas: pedagoginio personalo dalyvavimas vidaus audite, mokyklos/padalinių vadovų dalyvavimas vidaus audite, informacijos apie mokinių pasiekimus panaudojimas mokyklos vidaus auditui, vadovų veiklos vertinimas.
- ❖ Mokyklos strateginis planas ir metinė veiklos programa: plano ir veiklos programos struktūra, plano ir veiklos programos turinys, plano ir veiklos programos pateikimas.
- ❖ Strateginio plano ir metinės veiklos programos įgyvendinimas: tikslų ir uždavinių įgyvendinimas, strateginio plano ir metinės veiklos programos poveikis.
- ❖ Mokyklos vadovų veiklos efektyvumas: profesinė kompetencija ir įsipareigojimai, Lyderių savybės, santykiai su darbuotojais ir komandų telkimas.
- ❖ Metodinių ar kitokių grupių vadovų veiklos efektyvumas: kompetencija ir jų gebėjimų panaudojimas, individualios veiklos efektyvumas, grupinės/bendros veiklos efektyvumas.

3 Bendrojo lavinimo mokyklų reorganizacijos ir jos įtakos švietimo kokybei tyrimas

3.1 Tyrimo organizavimas ir metodika

Tyrimė dalyvavo Vilniaus m. P. Vileišio, ir E. Pliaterytės ir „Spindulio“ pagrindinės mokyklos. Tyrimui buvo pasirinktos Vilniaus miesto pagrindinės mokyklos dalyvaujančios mokyklų tobulinimo programoje (MTP).

Tyrimo metu buvo ištirta 240 tiriamųjų: 36 mokiniai, 14 tėvų ir 12 mokytojų Vilniaus m. P. Vileišio pagrindinėje mokykloje, 47 mokiniai, 12 tėvų ir 29 mokytojai Vilniaus m. E. Pliaterytės pagrindinėje mokykloje ir 57 mokiniai, 24 tėvai ir 9 mokytojai ir Vilniaus m. „Spindulio“ pagrindinėje mokykloje.

Tyrimo atrankos metodas: Pasirinktose mokyklose tirtos viena 8 klasė ir viena 9 arba 10 klasė, mokytojai dirbantys su 8-10 klasėmis bei mokinių tėvai. Tyrimo dalyviai buvo atrinkti taikant atsitiktinės (patogios) atrankos būdą (respondentų prieinamumo principu).

1 lentelė

Tiriamieji

Respondentai		Moksleiviai				Tėvai		Mokytojai	
Klasės, lytis		N	%	N	%	N	%	N	%
8 klasių	Mergaitės	35	25%	70	50%	29	58%	50	100%
	Berniukai	35	25%						
9-10 klasių	Mergaitės	23	16%	70	50%	21	42%		
	Berniukai	47	34%						
Iš viso:		140	100%	140	100%	50	100%	50	100%

Kaip matome 1 lentelėje, tyrimė dalyvavo 140 moksleivių: 8 klasių – 70, iš kurių po 35 mergaites ir 35 berniukai, 9-10 klasių - 70 moksleivių iš kurių 23 mergaitės ir 47 berniukai. 8 klasių moksleivių dalyvavo 29 tėvai, 9-10 klasių – 21 tėvas, viso 50 tėvų bei 50 mokytojų dirbančių su 8-10 klasėmis.

Tyrimas vyko trimis etapais:

- ❖ Pirmajame etape analizuoti literatūros šaltiniai ir teisiniai dokumentai, kurių pagalba buvo sudaryti klausimynai, sudaryta tyrimo metodika.
- ❖ Antrajame etape organizuotas tyrimas, remiantis kuriuo siekta išsiaiškinti mokyklų tinklo pertvarkos įtaką švietimo kokybei.
- ❖ Trečiajame etape atlikta tyrimo duomenų statistinė analizė, suformuluotos darbo išvados, rašomas darbas.

Tyrimo metodika sudarė anketiniai klausimai (1 Priedas Anketa moksleiviams; 2 Priedas Anketa moksleivių tėvams; 3 Priedas Anketa mokytojams). Klausimai buvo sudarinėjami trims tiriamųjų grupėms: mokiniams, mokytojams ir tėvams. Klausimynai susidėjo iš 3 blokų. Pirmajame bloke buvo pateikiami bendro pobūdžio klausimai apie respondentų lytį, amžių, išsilavinimą, socialinę padėtį. Antrojo bloko klausimais buvo siekiama išsiaiškinti mokyklų reorganizacijos kokybinius, geografinius, motyvacinius, socialinius aspektus. Trečiu klausimų bloku siekiama nustatyti mokinių tęstinio mokymosi pasirinkimo galimybes, profesinio orientavimo kokybę, mokyklų modelio priimtinumą. Taip pat, buvo pateikta keletą atviro tipo klausimų, kurie padėjo susidaryti nuomonę apie pagrindinių mokyklų 9-10 klasių defunkcionalumą.

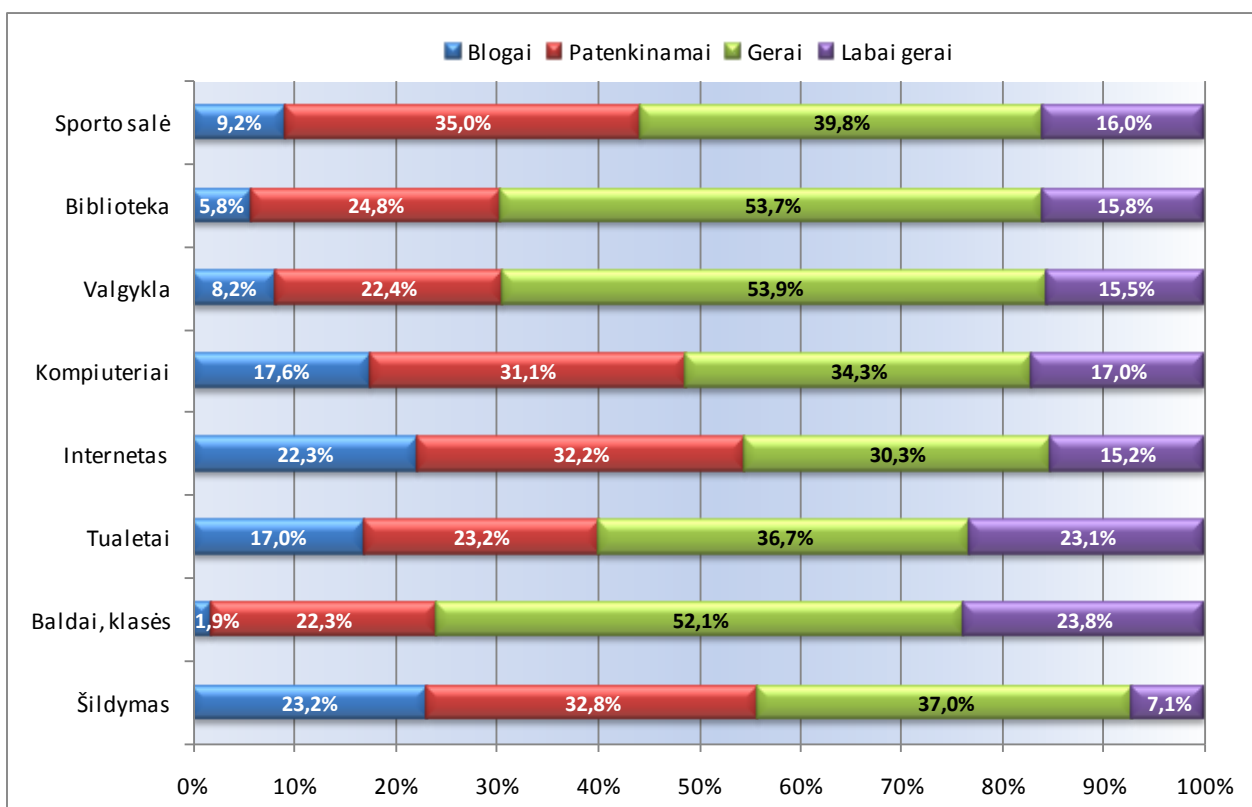
Surinktų duomenų statistinė analizė buvo atlikta naudojant kompiuterinę programą SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows. Programos pagalba buvo sudarytos absoliučių dydžių bei procentinio pasiskirstymo dažnumų lentelės (4 Priedas Tyrimo lentelės).

Tyrimo metu taikyti šie metodai:

- ❖ Teoriniai: teisinės, pedagoginės, psichologinės literatūra analizė, padėjusi išsiaiškinti pagrindinių mokyklų problemą.
- ❖ Empiriniai: Anketinė apklausa.

3.2 Mokyklų tinklo pertvarkos kokybiniai socialiniai aspektai

Švietimo kokybė nėra vienalytė. Ji susideda iš svarbių faktorių. Tiriamųjų nuomonė apie mokymosi įstaigą, kurioje mokosi ir dirba, yra labai svarbus rodiklis, kurio dėka galima spręsti apie mokyklos kokybės užtikrinimą. Pradinių sąlygų (klasės, baldai, sporto salė, biblioteka, kompiuteriai ir kt.) kokybė turi svarių argumentų kokybiškam švietimui. Svarbu paminėti tai, kad tiriamosios mokyklos dalyvauja mokyklų tobulinimo (MTP) programoje. MTP tikslas - pagerinti šalies 5-10 klasių mokinių pasiekimus modernizuojant bendrąjį lavinimą³⁸. Dėka šios programos atsinaujino mokyklų mokymo bazė (9 pav.) pateikiamos moksleivių, tėvų ir mokytojų nuomonės apie pradinių sąlygų kokybę.

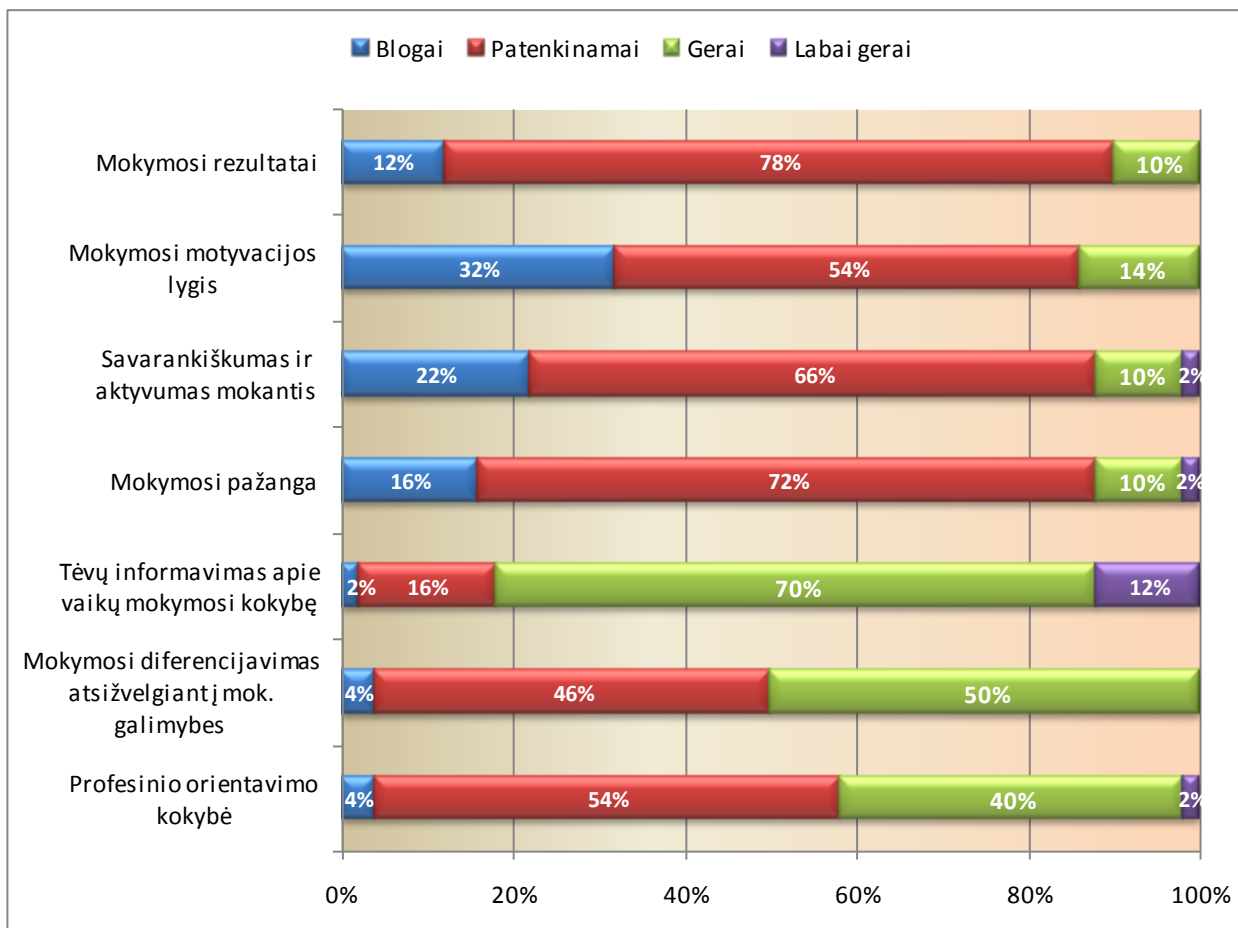

9 pav. Mokymosi sąlygų vertinimas

Šiuo klausimu siekiama išsiaiškinti, kaip respondentai vertina mokymo įstaigos sąlygas kokybiniu aspektu. Kaip matome (9 pav.), mokyklos dar nepakankamai aprūpinamos ugdymo turinio naujovėms įgyvendinti, būtinomis mokymo priemonėmis pritaikytomis aktyviam mokinių

³⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 gegužės 28 d. nutarimu Nr. 759 Dėl mokyklų tobulinimo programos patvirtinimo <http://www.mtp.smm.lt/dokumentai/TeisesAktai/LRVNutarimai/20020528LRVNutarimas.doc>;
prisijungimo laikas: 2006-12-02

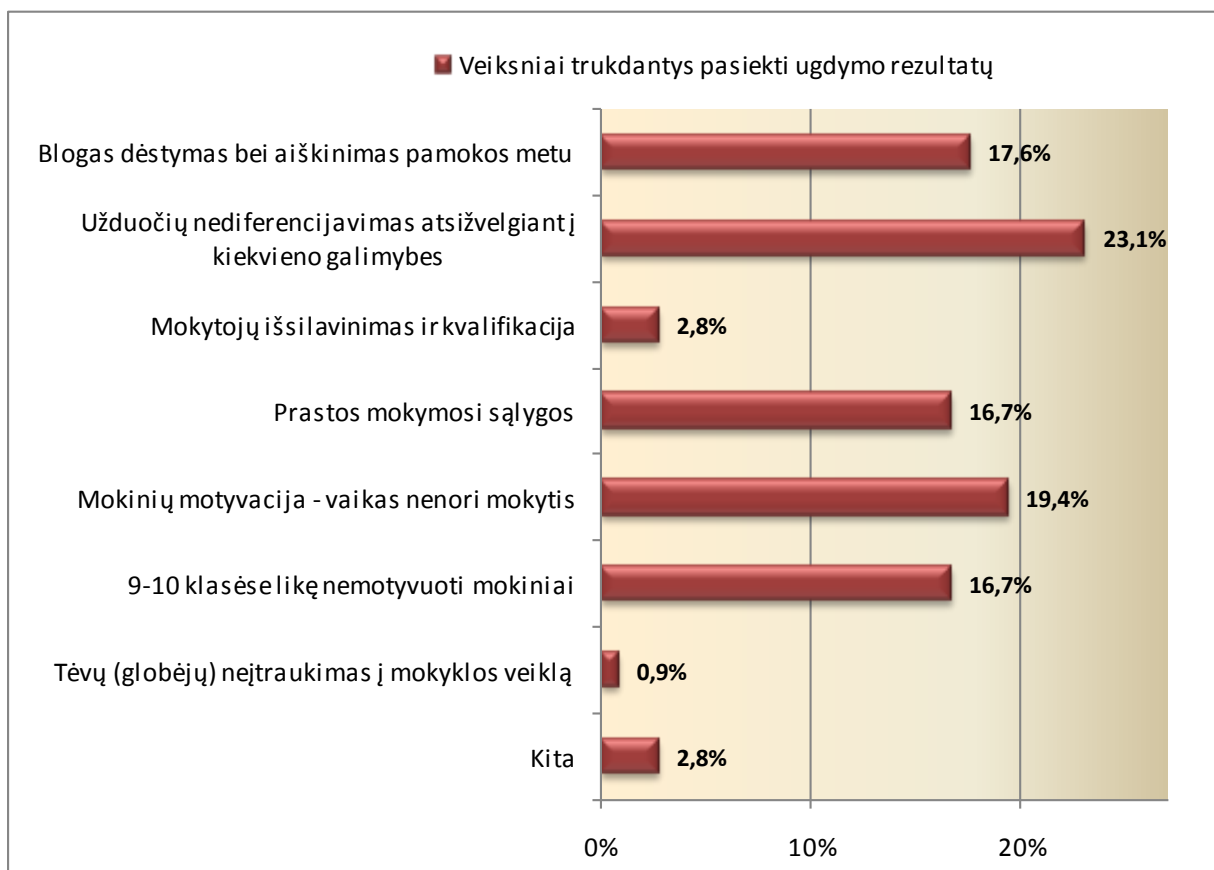
mokymuisi t.y. blogas kompiuterizavimo lygis mokyklose, blogas priėjimas prie interneto taip pat blogai atsiliepia ir apie šildymą mokyklose. Respondentai patenkinti mokyklos biblioteka, valgyklą. Vidutiniškai vertinama sporto salė, tualetai. Geriausiai respondentai vertina atnaujintas klases baldais, lentomis.

10 pav. Mokinių mokymosi rezultatai 9-10 klasėse

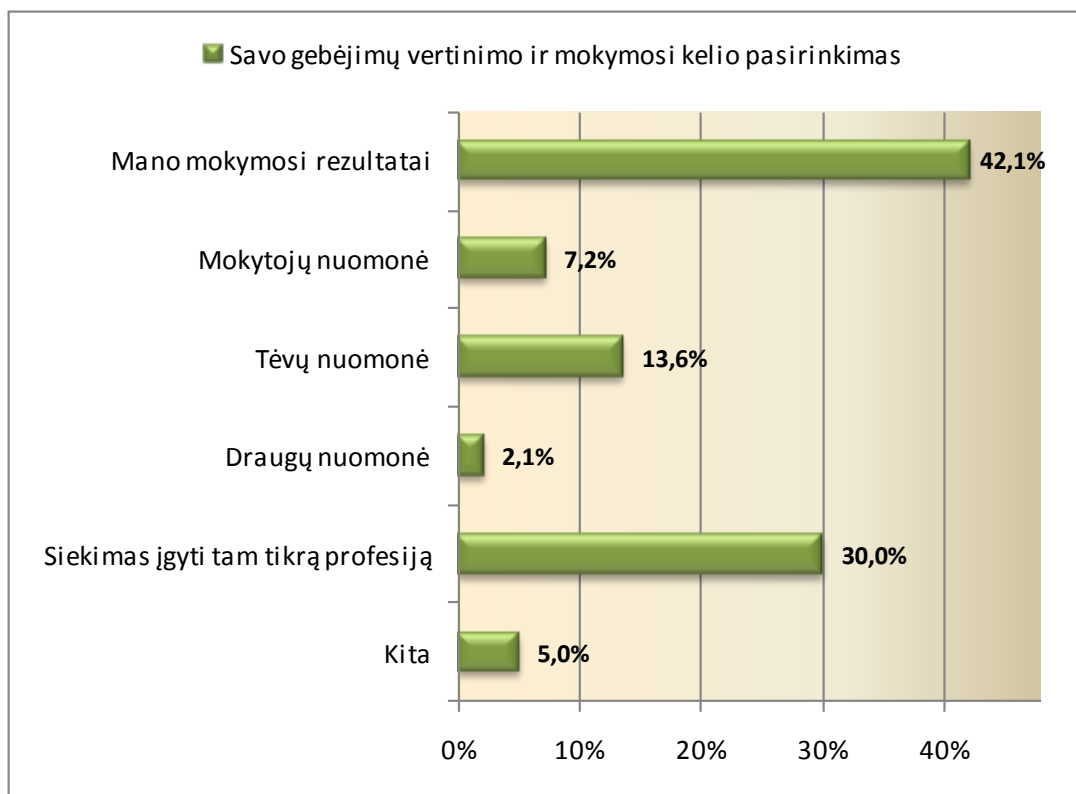
Matome (10 pav.) mokytojų dirbančių 9-10 klasėse vertinimus. Moksleiviai, kurie niekur daugiau nepateko mokyti, dauguma lieka 9-10 klasėse. Dirbant šiose klasėse, mokytojų teigimu labai sunku užtikrinti ugdymo kokybę. Mokymosi rezultatus šiose klasėse, tiriamieji vertina patenkinamai 78 proc., blogai 12 proc., gerai tik 10 proc. Mokinių motyvacijos lygis taip pat nėra aukštas šiose klasėse, patenkinamai vertina 54 proc., blogai 32 proc., gerai 14 proc.. Šių moksleivių aktyvumas ir savarankiškumas mokantis, kaip matome pagal duomenis (10 pav.), 66 proc. respondentų vertina patenkinamai, 22 proc. – blogai. Daugumos respondentų teigimu, mokymosi pažangą 72 proc. vertina patenkinama, 16 proc. - bloga. Apie profesinio orientavimo kokybę respondentai teigia, jog tai yra vykdoma patenkinamai 54 proc., gerai 40 proc.. Tėvų informavimas apie vaikų mokymosi kokybę, respondentų teigimu vykdomas gerai (70 proc.). Mokytoju teigimu, norint pasiekti mokymosi rezultatų 9-10 klasėse, mokymas diferencijuojamas

atsižvelgiant į mokinių galimybes. Pusiaj apklausoje dalyvavusių mokytojų teigia, jog tai vykdoma gerai (50 proc.), patenkinamai, pasisakė 46 proc.. Svarbu paminėti ir tai, kad klasėse didžioji dalis silpnų mokinių, dažnai dėl to kenčia gerai besimokantys mokiniai. Taigi išvada tokia, reikia sudaryti sąlygas gerai besimokantiems, juos jungti į stipresnę klasę.

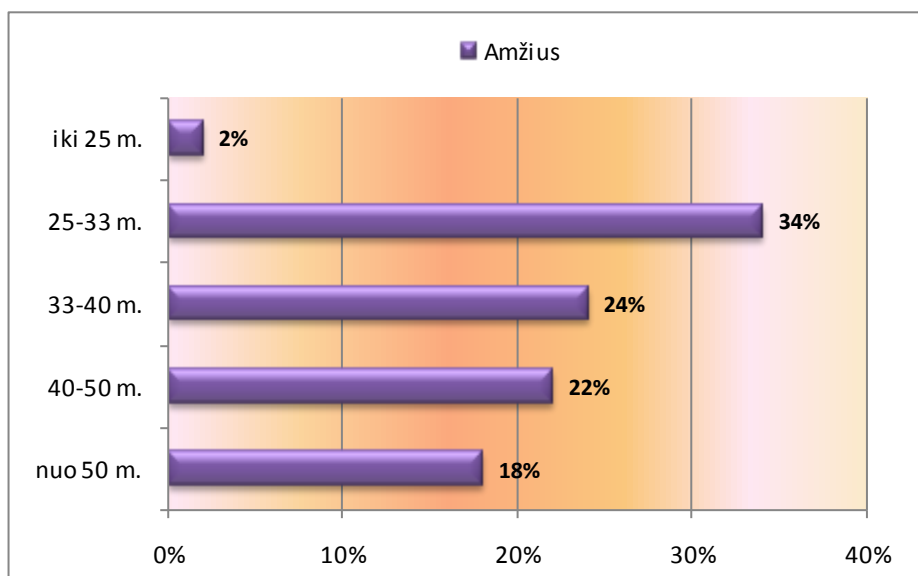
11 pav. Veiksniai trukdantys pasiekti tinkamos ugdymo kokybės

(11 pav.). parodo tėvų nuomonę ir įtakojančius veiksnius trukdančius pasiekti kokybiškesnių mokymosi rezultatų. Skalė yra išsidėsčiusi įvairiai, atspindi kiekvieno respondento nuomonę. Daugumos respondentų teigimu, pasiekti aukštesnių mokymosi rezultatų trukdo užduočių nediferencijavimas atsižvelgiant į kiekvieno galimybes (23,1 proc.), mokinių motyvacija - vaikas nenori mokytis (19,4 proc.), blogas dėstymas, bei aiškinimas pamokos metu (17,6 proc.), prastos mokymosi sąlygos (16,7 proc.), 9-10 klasėse likę nemotyvuoti vaikai (16,7 proc.).

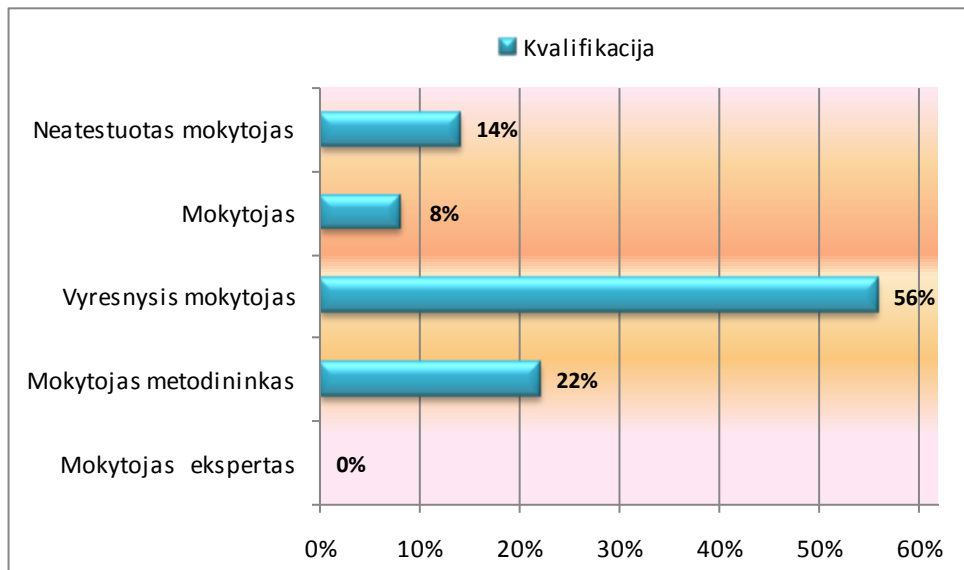
12 pav. Kas moksleiviams padeda įvertinti savo gebėjimus pasirenkant tolimesnį mokymosi kelią

Šiuo klausimu buvo siekiama išsiaiškinti, kas respondentams (mokiniam) padeda įvertinti savo gebėjimus ir pasirinkti tolimesnį mokymosi kelią. Daugumos mokinių teigimu, mokymosi kelio pasirinkimui didelės įtakos turi mokymosi rezultatai (42,1 proc.), siekimas įgyti tam tikrą profesiją (30 proc.), tėvų nuomonė (13,6 proc.). žr. (12 pav.).

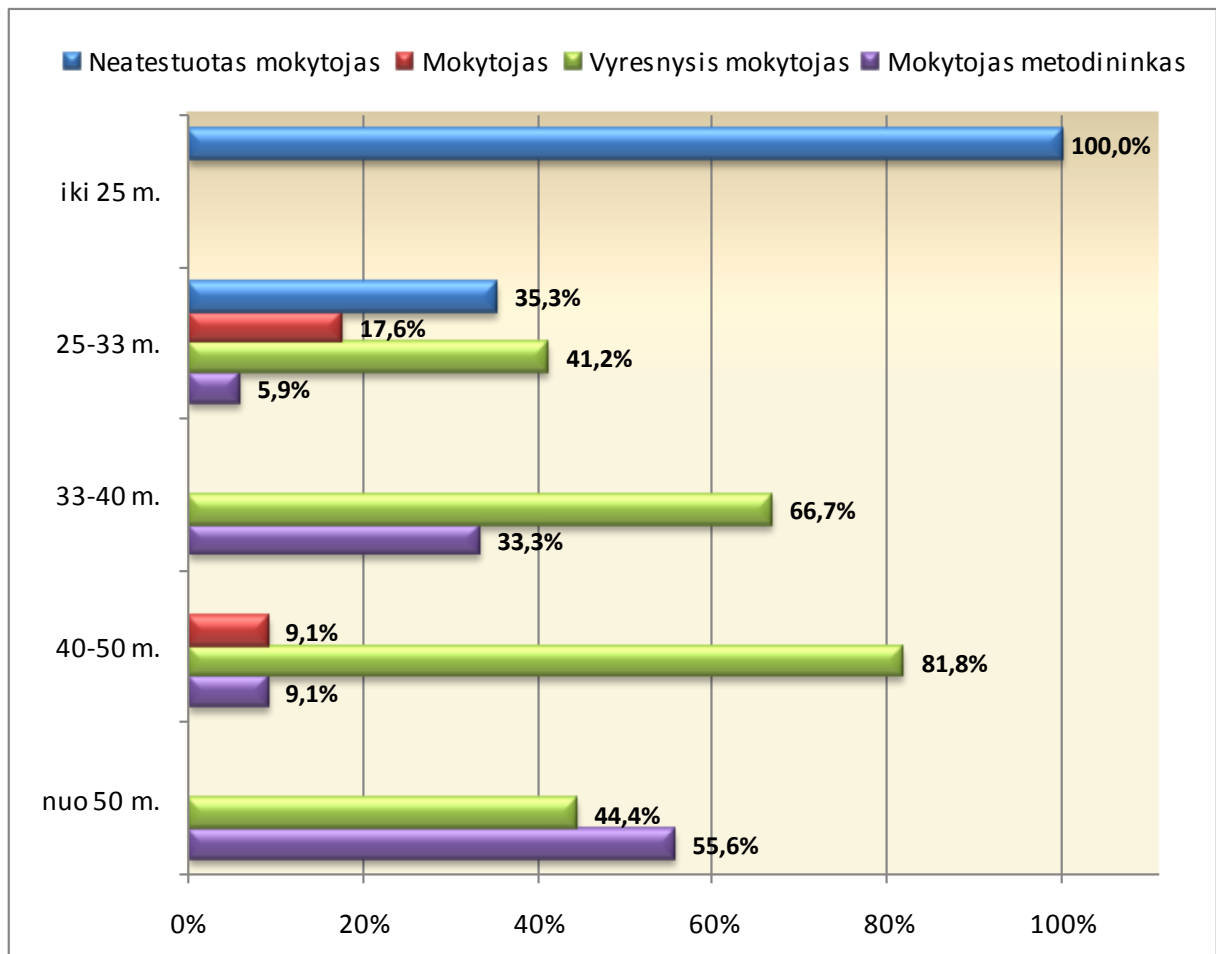
13 pav. Mokytojų amžius

Mokytojų dirbančių pagrindinėje mokykloje pasiskirstymas pagal demografinius požymius pavaizduoti (13 pav.). Pagal amžiaus kriterijus vidutiniškai pedagogine veikla užsiima 25-33 metų (34 proc.), 33-40 metų (24 proc.) ir 40-50 metų (22 proc.) pedagogų.

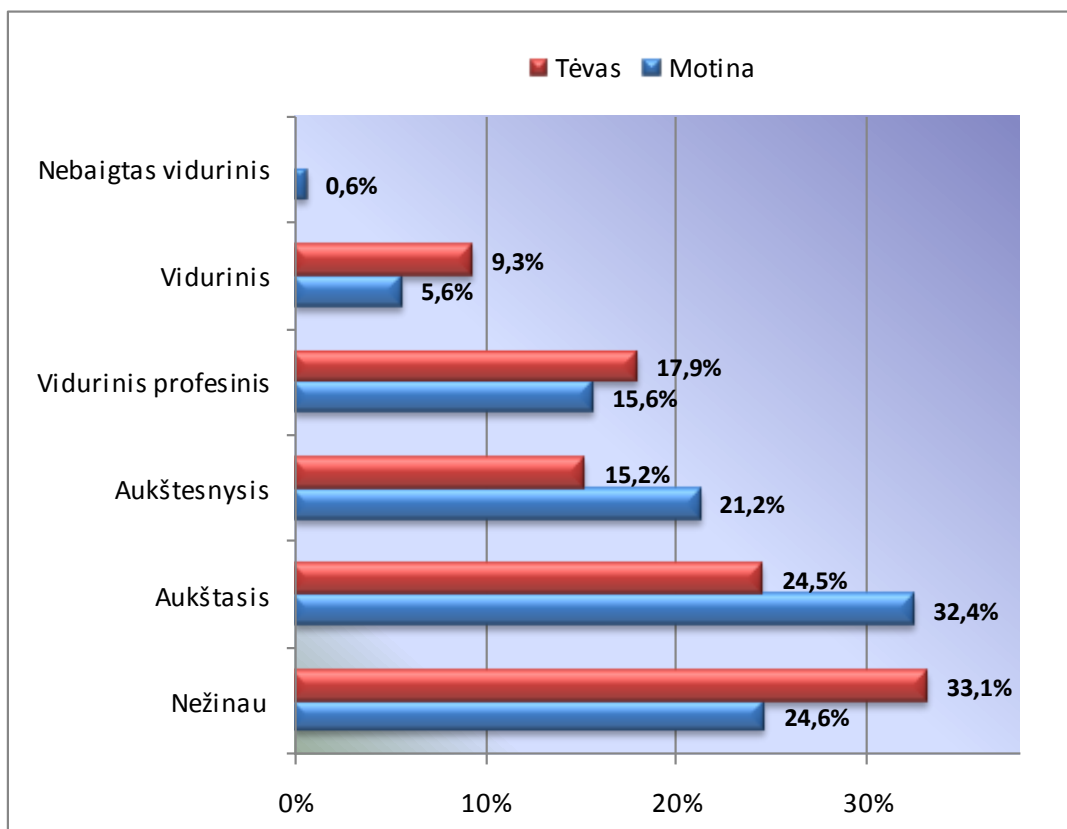
14 pav. Mokytojų kvalifikacija

Pedagoginio personalo kvalifikacija (14 pav.) svarbus rodiklis kokybės užtikrinimui švietime. Pagal kvalifikacinę kategoriją pagrindinėse mokyklose dirbančių mokytojų didelę persvarą sudaro vyresnysis mokytojas (56 proc.), mokytojas metodininkas (22 proc.), neatestuotas mokytojas (14 proc.). Duomenys leidžia teigti, jog pagrindinėje mokykloje dirba kvalifikuoti pedagogai.

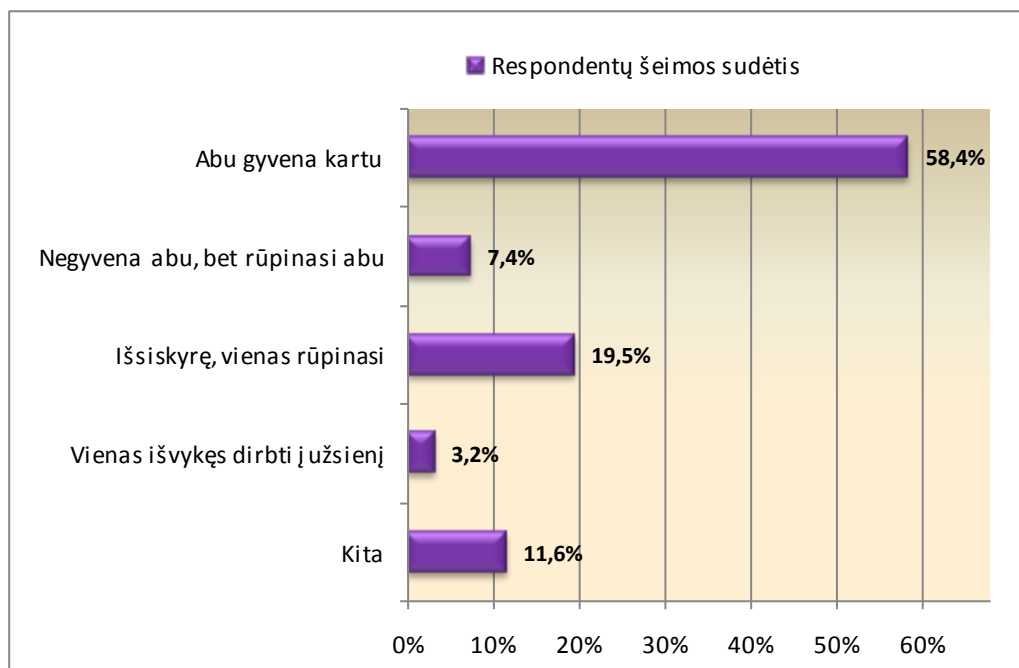
15 pav. Mokytojų amžiaus ir kvalifikacijos santykis

Pagal (15 pav.) duomenis matome, kaip mokytojų kvalifikacinė kategorija priklauso nuo amžiaus. Iki 25 metų dirbantys mokykloje mokytojai visi neatestuoti. Nuo 25-33 metų 41,2 proc. mokytojų turi vyresniojo mokytojo kvalifikaciją, gana didelis procentas neatestuotų mokytojų (35,3 proc.), 17,6 proc. turi mokytojo kvalifikaciją ir 5,9 proc. – metodininko. Respondentai nuo 33-40 metų 66,7 proc. turi vyresniojo mokytojo kvalifikaciją, 33,3 proc. – mokytojo metodininko kvalifikaciją. 81,8 proc. mokytojų turinčių vyresniojo mokytojo kvalifikaciją yra nuo 40-50 metų amžiaus. Mokytojų metodininkų daugiausia nuo 50 metų amžiaus (55,6 proc.).

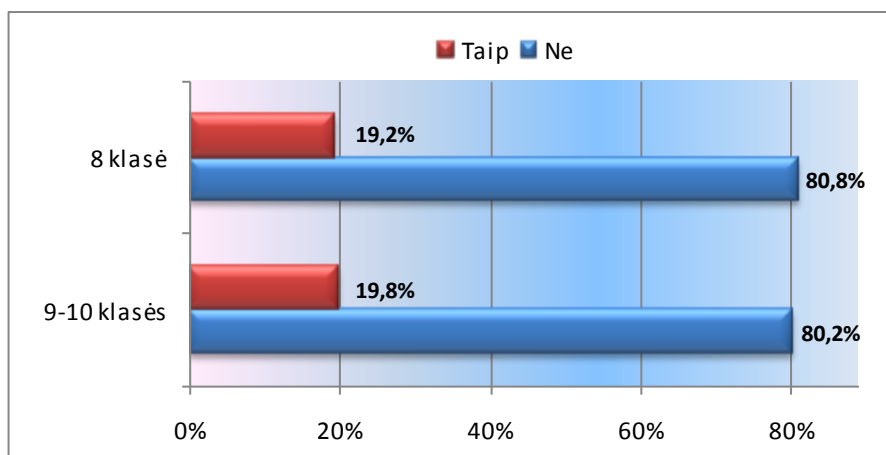
16 pav. Moksleivių tėvų išsilavinimas

Kaip matyti iš (16 pav.) pateiktų duomenų mokiniai visai nesidomi ir nežino savo tėvų išsilavinimo. Todėl galima teigti, jog ryšys tarp vaiko ir tėvo yra silpnas. Šeimose nešnekama profesijos pasirinkimo, tolesnio mokymosi kelio pasirinkimo klausimais. Didelė dalis tėvų su aukštesniu išsilavinimu, taip pat nemaža dalis tėvų turinčių vidurinį ir vidurinį profesinį išsilavinimą. Tėvų išsilavinimo statusas turi įtakos pedagogų kvalifikacijai, turi didelės įtakos ugdymui, tėvų socialinis sluoksnis nusako domėjimosi teikiama ugdymo kokybę.

17 pav. Šeimos sudėtis

Kaip matyti iš pateiktų duomenų (17 pav.), daugiau nei pusė moksleivių gyvena pilnoje šeimoje, tačiau kita didelė dalis gyvena atskirai, dažnai vaiku rūpinasi vienas iš tėvų ir tai dažniausiai motina. Nemaža dalis nepilnų šeimų, kai vienas šeimos narys yra miręs. Mokinių šeimos sudėtis taip pat vienas iš socialinių rodiklių, kuris įtakoja šeimos materialinę padėtį.

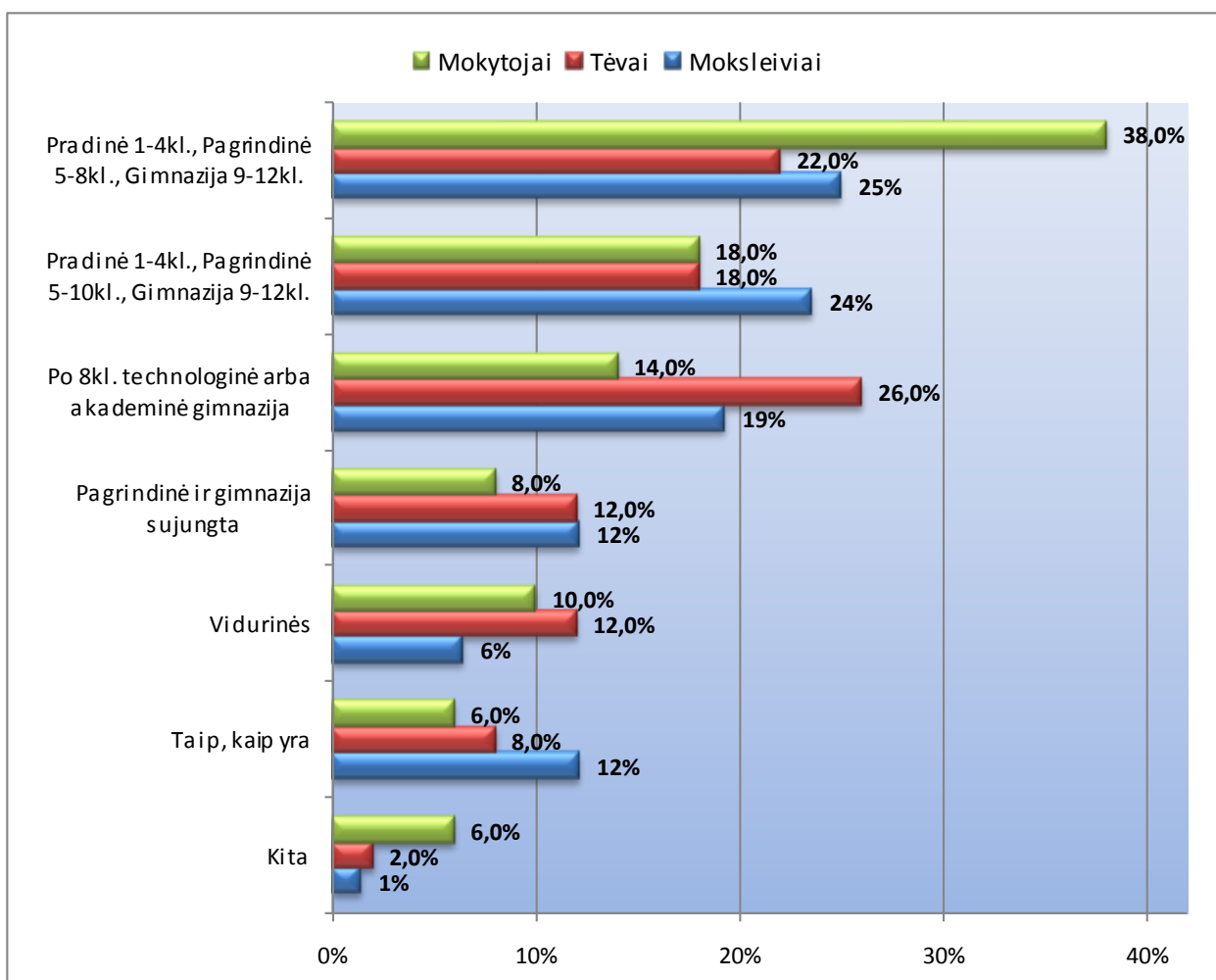

18 pav. Nemokamas maitinimas pasiskirstęs pagal klases

(18 pav.) norima parodyti pagrindinių mokyklų mokinių šeimų materialinę padėtį. Pagal tai galima spręsti kokio socialinio sluoksnio vaikai mokosi pagrindinėje mokykloje. Kaip matome iš pateiktų duomenų 8 klasėse ir 9-10 klasėse yra labai mažas skirtumas, tarp nemokamą maitinimą gaunančių vaikų, todėl negalim teigti, kad 9-10 klasėse mokosi mokiniai žemesnio visuomenės sluoksnio.

3.3 Mokyklų modelio poveikis tolesnio mokymosi kokybei

Atsakydami į šį klausimą (19 pav.), respondentai turėjo pasirinkti tinkamiausią jų nuomonę mokyklos modelį. Dauguma respondentų kaip matome pasirinko modelį atskiros: pradinė 1-4kl., pagrindinė 5-8kl., gimnazija 9-12kl. ir tai, kad po aštuonių klasių moksleiviai pagal mokymosi rezultatus, mokymosi motyvaciją galėtų pasirinkti tęsti mokslą akademiniėje arba technologinėje gimnazijoje. Švietimo ir mokslo ministerijos siūlomam modeliui: pradinė 1-4kl., pagrindinė 5-10kl., gimnazija 9-12kl., pritarė daugiau mokiniai, mokytojų ir tėvų nuomonės buvo labai panašios. Modelį, kad visos mokyklos turi būti vidurinės, kaip vyravo anksčiau Lietuvoje, pasisakė 12 proc. tėvų, 10 proc. mokytojų ir 6 proc. mokinių.

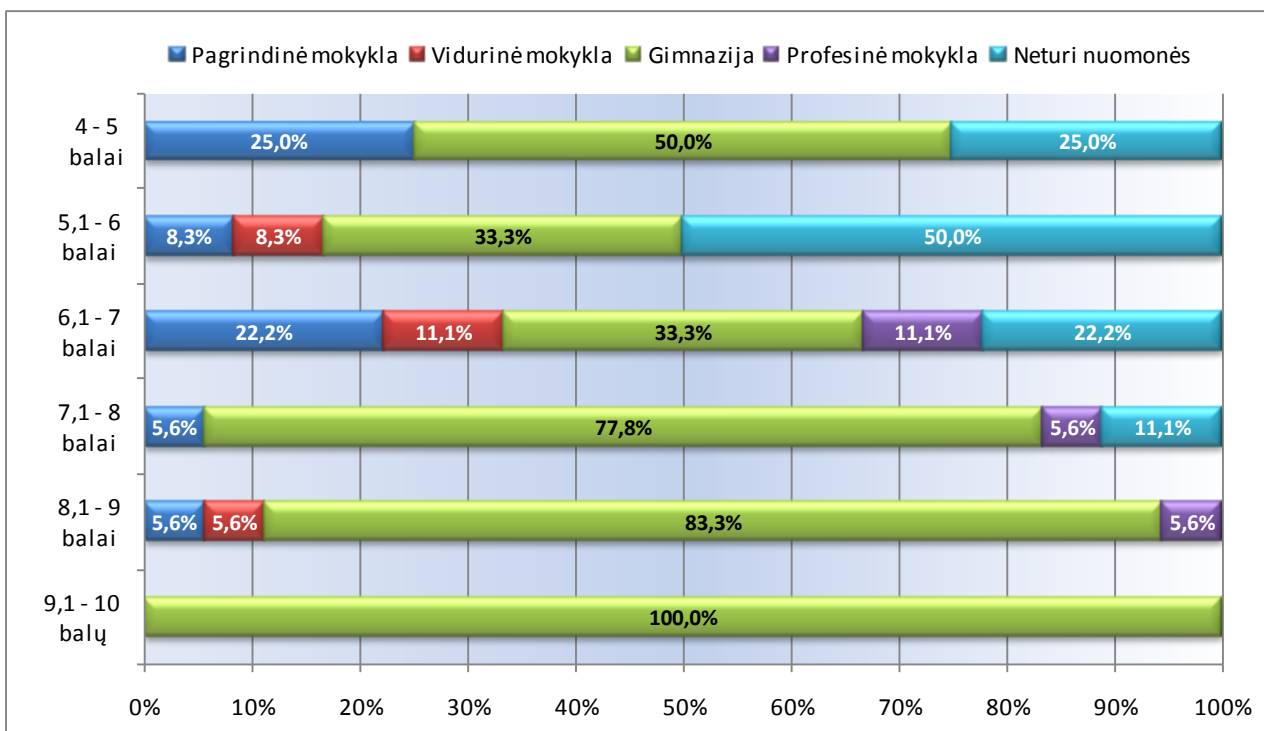
19 pav. Priimtinausias mokyklos modelis

Vieniems respondentams šis modelis atrodė patrauklus. Jų teigimu:

- ❖ 9-10 klasėse yra tuščiai gaišamas laikas, per kurį galėtų įgyti profesijos pagrindų ir vėliau eiti dirbti;
- ❖ turintys mokymosi motyvaciją eina į gimnazijas, o likę iki 10 klasės, padaro labai menką pažangą, todėl geriau eiti į profesines mokyklas;
- ❖ nėra prasmės temti laiką 9-10 klasėje jei neištosi į gimnaziją, geriau stoti į profesinę mokyklą ir įgyti specialybę;
- ❖ moksleivių mokymosi motyvacija labai prasta, didelės lankomumo, drausmės problemos, profesinėje mokykloje bent įgytų specialybę;
- ❖ mokymosi įstaiga geriausiai pasirinkti pagal gebėjimus;
- ❖ jei mokinys galvoja apie ateitį, po 8 klasių eina į gimnaziją, o jei nėra gabus, geriau tegul įgyja specialybę;
- ❖ kuo anksčiau pasirenki, tuo geresnių rezultatų gali pasiekti;
- ❖ 9-10 klasėse likę nemotyvuoti mokiniai, blogas pavyzdys jaunesniems;
- ❖ akademių gabumų neturintys mokiniai verčiami mokytis, tuo tarpu galėtų mokytis amatų paslaugų srityje.

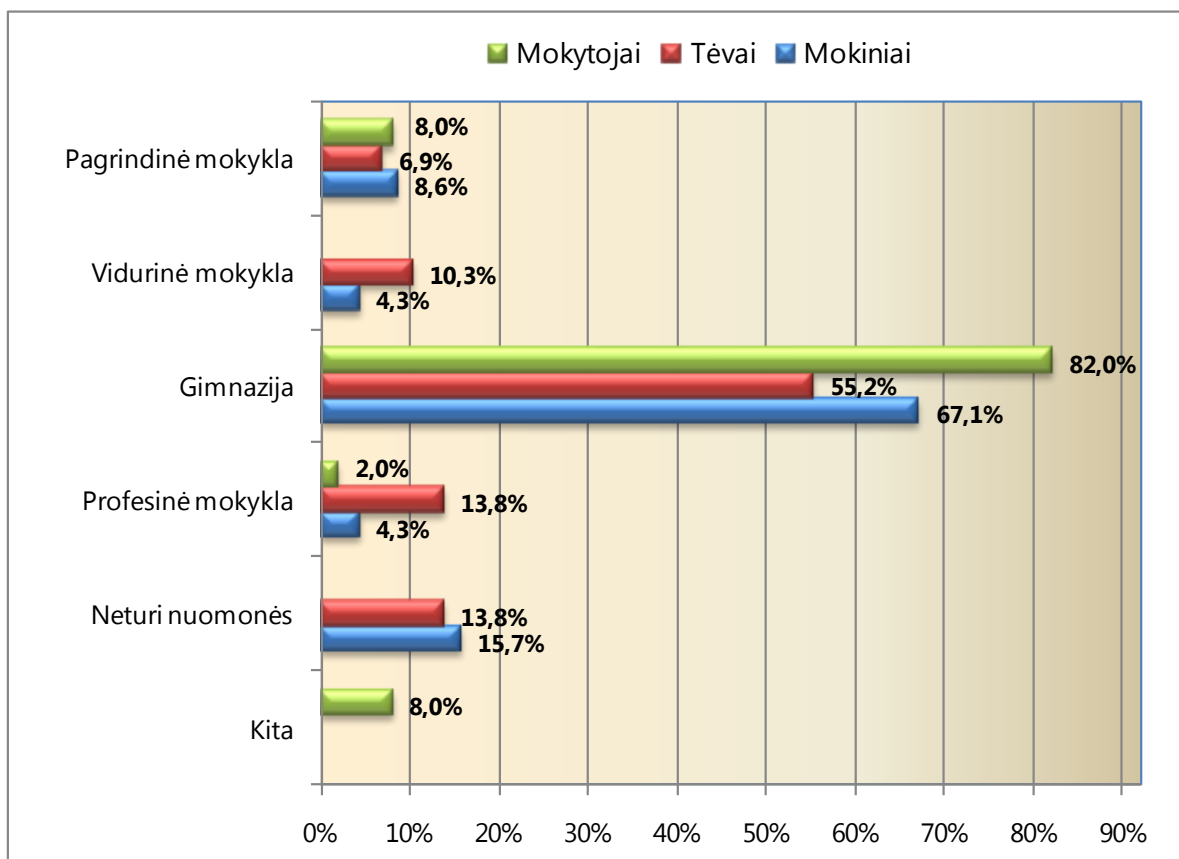
Kitiems jis buvo nepriimtinas, nes:

- ❖ aštuntokai dar per jauni rimtai rinktis profesiją ir mokymosi kryptį;
- ❖ mokinys yra saugesnis likdamas pagrindinėje mokykloje baigti 10 klasių, lyginant su galimybe atsidurti profesinėje mokykloje;
- ❖ pradėti mokytis profesinėje mokykloje turėtų baigęs kuo daugiau klasių pagrindinėje mokykloje.

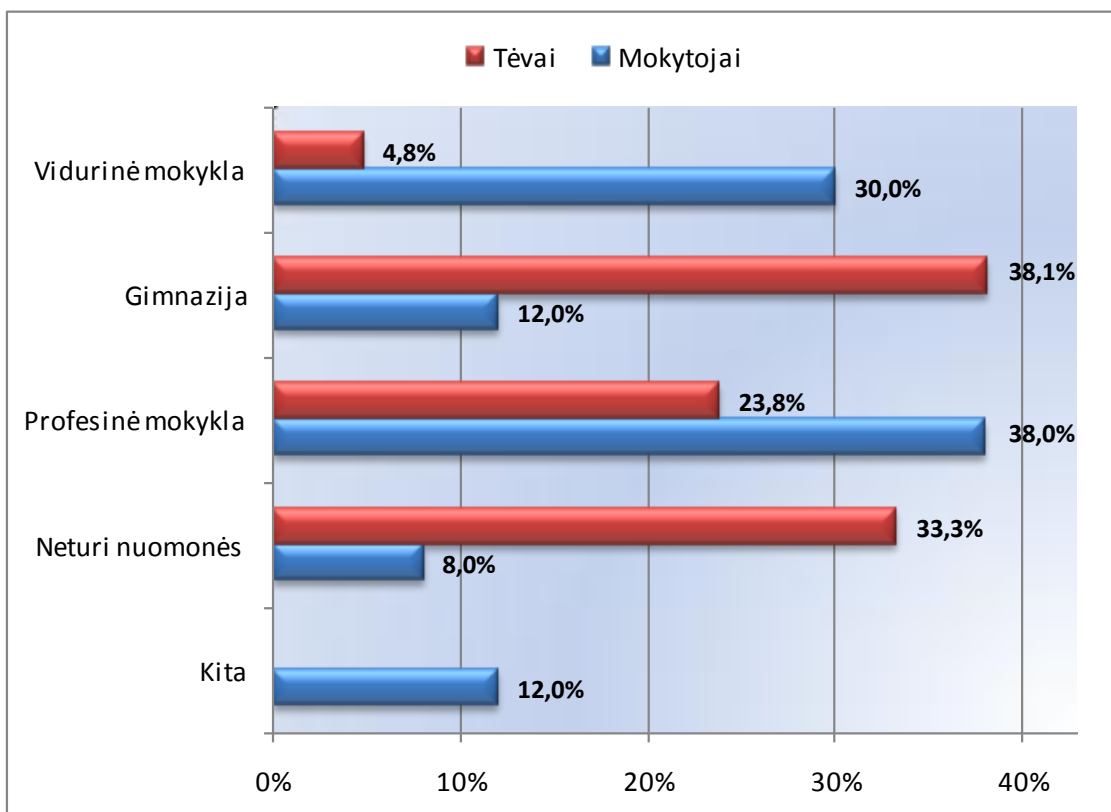
20 pav. Mokymosi rezultatų įtaka pasirenkant mokyklą

(20 pav.) rezultatai parodo, kaip mokymosi rezultatai įtakoja pasirenkant tolimesni mokymosi kelią po 8 klasių. Moksleiviai, kurie mokosi labai gerai, (9-10 balų) vidurkiu, pasirenka 100 proc. gimnaziją, tie kurių vidurkis 8-9 balo, tai pat didelė dalis renkasi gimnaziją. Išryškėja, kad nemaža dalis mokinių neturi nuomonės kur norėtų mokytis, ir tai yra mokyklos, šeimos pasekmės rezultatas. Tiriamieji kuriems mokslai sekasi prasčiau ir mokymosi motyvacija žemesnė, taip pat didesnioji dalis nori mokytis gimnazijoje, nes pagal juos, mokytis gimnazijoje yra prestižas. Ir tik antroje vietoje lieka pagrindinė mokykla.

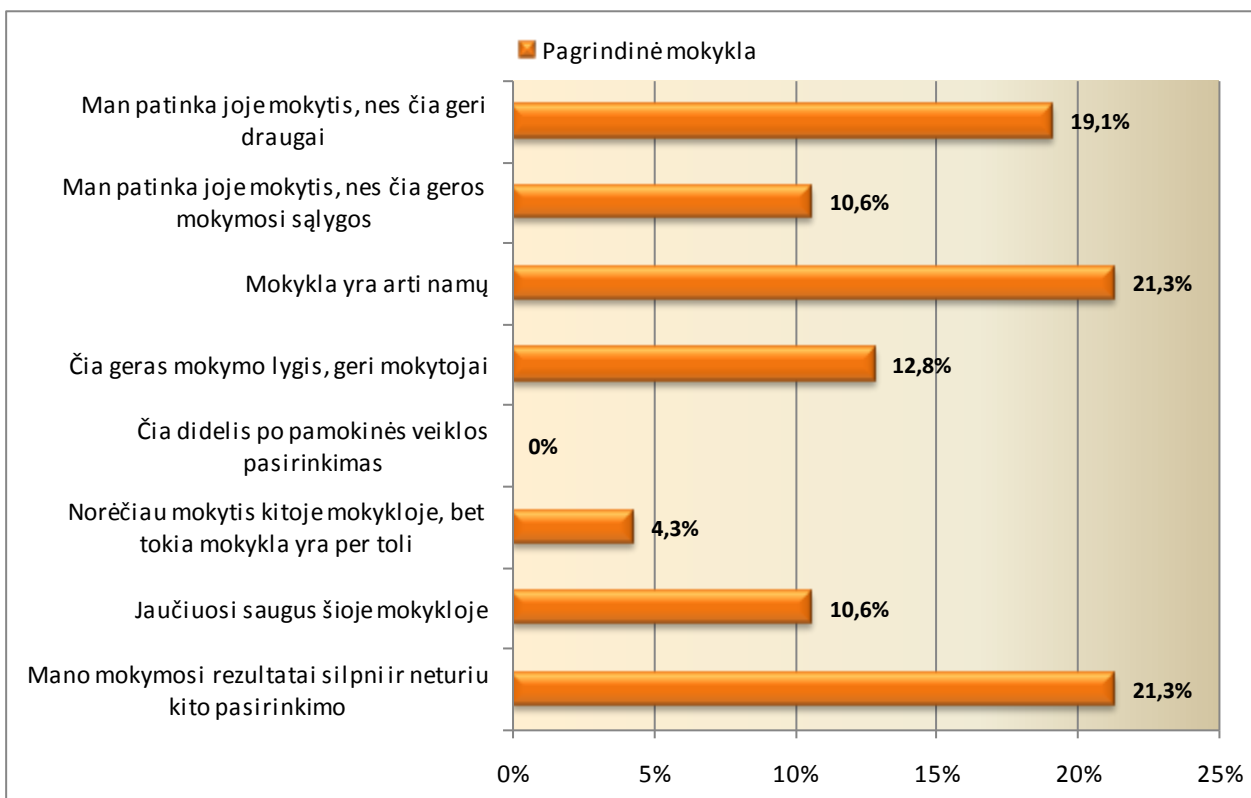
21 pav. Planuojama pasirinkti mokymosi įstaiga baigus 8 klases

Kaip matome iš (21 pav.). pateiktų duomenų, baigus pagrindinėje mokykloje 8 klases, didelė dalis moksleivių išeina mokytis į gimnazijas, nors respondantai ir gerai atsiliepia apie pagrindinių mokyklų mokymo bazę. Net 82 proc. mokytojų mano, kad geriausias pasirinkimas gimnazija. po 8 klasių. 55,2 proc. tėvų taip pat teigia, jog vaikas pasirinks gimnaziją, bet dalis tėvų norėtų, kad vaikas mokytųsi profesinėje mokykloje. Nemaža dalis mokinių, neturi nuomonės kur mokysis ir tai parodo, kad mokyklose bloga profesinio orientavimo kokybė. Pagrindinėje mokykloje toliau mokslus tęsti planuoja tik maža dalis mokinių (8,6 proc.), tėvams taip pat mažiau priimtina pagrindinė mokykla, nei vidurinė.

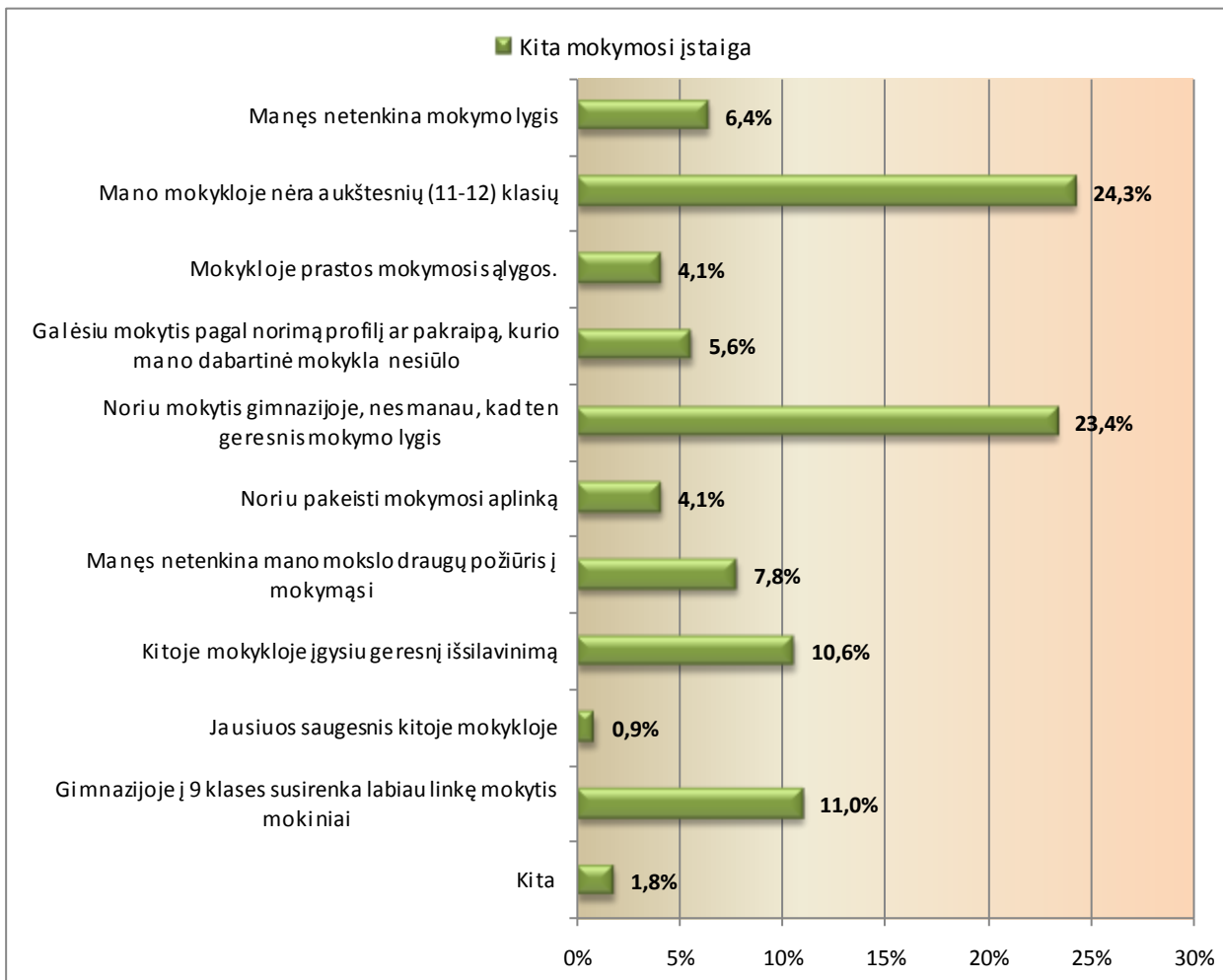
22 pav. Planuojama pasirinkti mokymosi įstaiga baigus 10 klasių

(22 pav.) parodo mokytojų ir tėvų nuomonę, kokią mokymosi įstaigą pasirenka dažniausiai mokiniai baigę 10 klasių pagrindinėje mokykloje. Mokytojai teigia, kad didžioji dali mokinių išeina į profesines mokyklas, kita dalis į vidurines mokyklas, tik maža dalis patenka į gimnazijoje. Tėvai priimtinausia, kad vaikas mokytųsi gimnazijoje (30,8 proc.), arba profesinėje mokykloje. Labai išryškėjo socialinis veiksnys tai, kad tėvai neturi nuomonę kur mokysis jų atžala po 10 klasių. Kaip matome iš gautų rezultatų dauguma mokinių mokslus tęs profesinėje mokykloje, ar nebūtu racionaliau profesinę mokyklą pasirinkti po 8 klasių.

23 pav. Moksleivių tolesnio mokymosi ketinimų veiksniai

Mokinių apklausos rezultatai parodė (23 pav.), kad mokyklos keitimas yra psichologiškai sunkus momentas. Mokiniai lieka toje pačioje pagrindinėje mokykloje, nes jiems patinka joje mokytis, nes čia geri draugai, taip teigia 19,1 proc. apklaustųjų. 12,8 proc. apklaustųjų teigia, kad mokykloje geras mokymo lygis, geri mokytojai, 21,3 proc. respondentų norėtų pasirinkti kitą mokymosi įstaigą, bet jų mokymosi rezultatai silpni, ir jie neturi kito pasirinkimo, kaip tęsti mokslą toje pačioje pagrindinėje mokykloje. Duomeny byloja, kad moksleiviai lieka toliau mokytis, dėl šių priežasčių: norėčiau mokytis kitoje mokykloje, bet ji yra per toli (4,3 proc.), jaučiuosi saugus šioje mokykloje (10,6 proc.), patinka joje mokytis, nes geros mokymosi sąlygos (10,6 proc.), mokykla arti namų (21,3 proc.).

24 pav. Moksleivių tolesnio mokymosi ketinimų veiksniai

Nemaža dalis apklausoje dalyvavusių moksleivių (24 pav.) po 8 klasių planuoja mokslus tęsti kitose mokyklose. Pagrindinė priežastis ta, kad dabartinėje mokykloje nėra aukštesnių (11-12) klasių, taip teigia 24,3 proc. respondentų, 23,4 proc. mokinių nori mokytis gimnazijoje, nes mano, kad ten geresnis mokymo lygis. Duomenys byloja, jog moksleiviai pereina į kitą mokyklą ir dėl to, kad tikisi kitoje mokykloje įgyti geresnį išsilavinimą (10,6 proc.), gimnazijoje į 9 klases susirenka labiau linkę mokytis mokiniai (11 proc.), netenkina mokslo draugų požiūris į mokymąsi (7,8 proc.), galėsiu mokytis pagal norimą profilį ar pakraipą, kurios mano dabartinė mokykla nesūlo (5,6 proc.), netenkina mokymosi lygis (6,4 proc.), dabartinėje mokykloje prastos mokymosi sąlygos (4,1 proc.).

Išvados ir rekomendacijos

1. Tyrimas parodė, kad respondentams priimtinausias mokyklų modelis: atskiros pradinės (1-4 klasė), pagrindinės (5-8 klasės), akademinės ir technologinės gimnazijos (9-12 klasė). Ir tik mažesnė dalis pritaria dabartiniam, švietimo ir mokslo ministerijos siūlomam modeliui.
2. Tyrimas patvirtino hipotezę, kad maža dalis mokinių lieka tęsti mokslo pagrindinėje mokykloje po 8 klasių, didžioji masė mokinių migruoja į gimnazijas. To priežastis dažniausiai socialiniai veiksniai, tokie kaip, kad mokykloje nėra aukštesnių (11-12 klasių), buvusioje mokykloje prastos mokymosi sąlygos. Taip pat reikšmingos įtakos turi kokybiniai veiksniai, tokie kaip, kad gimnazijoje geresnis mokymosi lygis, kitoje mokykloje įgyjamas geresnis išsilavinimas.
3. Pasitvirtino hipotezė, kad mokyklų struktūros 4+4+(2)+4 modelis nėra racionalus nepasitvirtina mieste, kur tankus mokyklų tinklas, mokyklos išgyvena sunku konkurencinį laikotarpį, 9 ir 10 klasės „persidengusios“ pagrindinėje mokykloje, vidurinėje mokykloje ir gimnazijoje. Mokyklose prastai vykdomas profesinis orientavimas dėl mokinių skaičiaus, neefektyviai naudojamos lėšos pagrindinėse mokyklose „tuščioms mokymo vietoms“ padengti.
4. Tyrimas parodė, kad pagrindinių mokyklų mokytojai dirbantys 9-10 klasėse neužtikrina tinkamos ugdymo kokybės. Pagrindinėse mokyklose po 8 klasių į gimnaziją išėina dalis pajėgesnių mokinių, mokykloje lieka mokslui mažai motyvuoti mokiniai. Pedagogai yra nepasirengę dirbti su tokiu kontingentu.
5. Hipotezė, kad pagrindinių mokyklų infrastruktūra yra bloga, o tai įtakoja kokybę pasitvirtino iš dalies. Mokyklos dalyvaudamos MTP programoje įsigijo šiuolaikiškų mokymo priemonių, tokių kaip interaktyvios klasės lentos, virtualios aplinkos programinė įranga, mokykliniai suolai. Mokytojai dalyvavo kvalifikacijos kėlimo seminaruose, tačiau remiantis nacionalinio tyrimo rezultatais šių mokyklų mokymosi rezultatai blogesni už nacionalinį vidurkį.
6. Tyrimas parodė, kad mokykloje teikiamo profesinio informavimo paslaugų mokiniams nepakanka. Mokiniais trūksta informacijos profesinio orientavimo klausimais, tolesnio mokymosi galimybes, profesijos pasirinkimo kelius.
7. Šiuo metu duomenys apie mokinių pasiekimus gaunami iš egzaminų, nacionalinių tyrimų, tarptautinių (TIMSS, PISA), tačiau šių duomenų nepakanka, kad galima būtų vertinti ugdymo kokybinį parengimą, numatyti diegti prevencinės kokybės užtikrinimo priemonės.

8. Siekiant gauti duomenų apie šalies moksleivių paruošimą ir pasiekimus pagrindinėje mokykloje, rekomenduojama sukurti ir įdiegti mokinių pasiekimų išorinio vertinimo ir tyrimų sistemą devintoje klasėje mokslo metų pradžioje.
9. Po 8 klasių gambiausi, stipriausią mokymosi motyvaciją turintys mokiniai išeina į gimnazijas, o likę silpnesni mokiniai neturi į ką lygiuotis, todėl prastėja jų mokymosi kokybė. Tyrimas parodė, kad ir silpnai besimokantys mokiniai taip pat nori keisti mokymosi įstaigą, net ir neįvertinę savo gabumų rinktis gimnaziją. Rekomenduojama po 8 klasių sudaryti galimybę moksleiviams pasirinkti, pagal savo gebėjimus, mokymosi įstaigą akademinę gimnaziją arba technologinę gimnaziją (profesinio mokymo).
10. Rekomenduojama, mieste pertvarkyti mokyklų modelį iš dešimtmetės pagrindinės į aštuonmetę ir sudaryti sąlygas moksleiviams tęsti mokslą kitoje mokymo įstaigoje, arba rinktis profesinę mokymo įstaigą, dėl to rekomenduojama peržiūrėti pagrindinių mokyklų tinklą Vilniaus mieste.

Literatūros sąrašas ir kiti informacijos šaltiniai

1. Lietuvos švietimo įstatymas Nauja įstatymo redakcija nuo 2003 m. birželio 28 d. // <http://www3.lrs.lt/cgi-bin/getfmt?C1=e&C2=279441>; prisijungimo laikas: 2006-12-10
2. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos įsakymas 1998 m. liepos 10 d. Nr. 1081. Dėl perėjimo prie dešimtmetės pagrindinės mokyklos // http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/98_1081.htm; prisijungimo laikas: 2006-10-06
3. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. vasario 25 d. įsakymu Nr. ISAK-256 Dėl mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo sampratos // <http://www.pedagogika.lt>
4. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 14 d. įsakymu Nr. ISAK-2571. Vaikų sugražinimo į mokyklas gairės. // [http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/2005-12-14-ISAK-2571\(2\).doc](http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/2005-12-14-ISAK-2571(2).doc); prisijungimo laikas: 2006-11-30
5. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas 1999 m. vasario 4 d. Nr. 150. Dėl bendrojo lavinimo švietimo įstaigų tinklo pertvarkymo gairių. // http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/99_150.htm; prisijungimo laikas: 2006-10-06
6. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 gegužės 28 d. nutarimu Nr. 759 Dėl mokyklų tobulinimo programos patvirtinimo // <http://www.mtp.smm.lt/dokumentai/TeisesAktai/LRVNutarimai/20020528LRVNutarimas.doc>; prisijungimo laikas: 2006-12-02
7. Dėl valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 m. nuostatų, 2003 m. liepos 4 d. Nr. IX-1700 // http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/strategija2003-12.doc; prisijungimo laikas: 2006-12-20
8. Ališauskas R. Švietimo kokybės vadyba // Bendrojo lavinimo mokyklos audito metodika. Projektas. Vilnius, 2000
9. Bendrojo lavinimo mokyklų audito metodika. I dalis, 2002 m.
10. Casimir C. Barczyk Visuotinė kokybės vadyba. Vilnius, Eugrimas, 1999
11. Douglas A. Maximising the benefits of ISO 9000 implementation. Quality Management, 1999
12. Dzemyda G., Gudynas P., Šaltenis V., ir kt. Lietuvos pedagogai ir moksleiviai: analizė ir prognozė. Vilnius, Mokslo aidai, 2001
13. Fitz-Gibbon C. T. Monitoring Education: Indicators, Quality and Effectiveness. London, New York: Cassell, 1998

14. Hopkins D., Ainscow M., West M. Kaita ir mokyklos tobulinimas. Vilnius, Tyto alba, 1998
15. Jay J. Schlickman. ISO 9001:2000 quality management system design. Boston o London: Artech House, 2003
16. Jucevičienė P., Jakavičius V., Jovaiša L. ir kt. Edukologijos idėjos Lietuvos švietimo sistemos modernizavimui. Technologija Kaunas 1998
17. Jucevičius R., Jucevičienė P., Janiūnaitė B. ir kt.. Mokyklos strategija. Strateginio vystymo vadovas. Kaunas, Žinių visuomenės institutas, 2003
18. Juran, J.M. Quality Control Handbook, McGraw-Hill, New York, NY, 1951
19. Kaziliūnas A. Kokybės analizė, planavimas ir auditas. Vilnius, Mykolo Romerio universitetas, 2006
20. Lamanauskas L. Švietimo monitorinio įvadas. Lucilijus, 2004
21. Lietuvos mokslas ir pramonė: Universitetų, valdžios institucijų, ūkio ir visuomenės partnerystė. Konferencijų pranešimų medžiaga 2005 vasario 4d. KTU 2005
22. Lietuvos mokslas ir pramonė: Universitetų, valdžios institucijų, ūkio ir visuomenės partnerystė. Konferencijų pranešimų medžiaga 2005 vasario 4d. KTU 2005
23. PMI Standards Committee. A guide to the project management body of knowledge (PMBOK® guide), Third Edition, Four Campus Boulevard Newtown Square, Pennsylvania U.S.A. Project Management Institute 2004
24. Rado P. Švietimas pereinamuoju laikotarpiu. Vilnius, Garnelis, 2003
25. Rado P. Švietimas pereinamuoju laikotarpiu: švietimo politikos kūrimo kryptys Vidurio Europos ir Baltijos šalyse. Vilnius, Garnelis, 2003
26. Rupšienė L. Nenoras mokyti - socialinis pedagoginis reiškinys. KL.U, 2000
27. Šiaurės Baltijos šalių projektas Kuriame savo mokyklą. Vilnius, Kronta, 1999
28. ŠMM Gyvenimo įgūdžių ugdymas IX-X klasės. Vilnius, 2005
29. Targamadžė V., Kaušylienė A. Mokyklų tinklo, siekiančio jaunimo edukacinio stimuliavimo, kūrimas: metodologinis aspektas 2002. Utena, 2002
30. Večkienė N., Jucevičienė P., Jucevičius R. ir kt. Švietimo vadybos įvadas. KTU, 1996
31. Vilniaus pedagoginis universitetas Švietimo vadyba reformos erdvėje: magistrų moksliniai darbai. Vilnius, Vilniaus pedagoginis universitetas, 2004
32. Želvys R. Švietimo vadyba ir kaita. Vilnius, Granelis, 1999
33. Želvys R., Būdienė V., Zabulionis A. Švietimo politika ir monitoringas. Vilnius, Garnelis, 2003
34. Acta Paedagogica Vilnensia mokslo darbai 15 tomas. Paauglių ugdymo bendrojo lavinimo mokykloje tyrimų analizė. Tobulinimo galimybių orientyrai. Vilija Targamadžė, Vilnius, VU, 2005
35. 16-24 metų amžiaus jaunimo visuomeninis dalyvavimas. // http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/16-24_amz_jaun_visuom_dalyv.pdf; prisijungimo laikas: 2006-12-10

36. Barcelonos deklaracija.
http://www.elections2004.eu.int/highlights/lt/userguide_lt.htm
37. Dėl mokyklos veiklos planavimo ir įsivertinimo //
http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/utenos%20aps%20planav%20paz%202.doc;
prisijungimo laikas : 2006-12-20
38. European Report on the Quality of School Education. Sixteen Quality indication //
<http://europe.eu.int/comm/education/indic/backen.html>
39. Europos Parlamento Ir Tarybos Rekomendacija 2001 m. vasario 12 d. dėl Europos bendradarbiavimo vertinant mokyklinio švietimo kokybę (2001/166/EB) // <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001H0166:LT:HTML>
40. Europos žinių visuomenės kūrimo - organizuotos pilietinės visuomenės indelis i Lisabonos strategija //
http://www.eesc.europa.eu/lisbon_strategy/eesc_documents/ces1500-2005_ac_lt.PDF; prisijungimo laikas: 2006-12-02
41. Kopenhagos deklaracija. http://www.eudel.lt/lt/es_pasaulyje/isipareigojimai.htm
42. Lisabonos Deklaracija. <http://www.lsa.lt/ryusiai/tnaujienos/lisabona.htm>
43. Maastrichto komunikatas. http://66.102.9.104/search?q=cache:2UkiY-jMmoYJ:www.iizdvv-bg.org/en/activity.htm+Maastricht+ministry+of+education+2004+11&hl=lt&lr=lang_en
44. Nacionalinis 2003 metų IV ir VIII klasių moksleivių pasiekimų tyrimas //
<http://www.pedagogika.lt/puslapis/nactyr2003.pdf> prisijungimo laikas: 2006-12-18
45. Nacionalinis 2004 metų X klasių moksleivių pasiekimų tyrimas //
<http://www.pedagogika.lt/puslapis/nactyr2004.pdf>; prisijungimo laikas: 2006-12-18
46. Tarptautinių ir nacionalinių mokinių pasiekimų ir kitų edukologinių tyrimų išvados ir siūlymai ugdymo turiniui tobulinti Vilnius 2006 m. //
<http://www.pedagogika.lt/puslapis/ugdimo14/pasiekimai.pdf>; prisijungimo laikas: 2006-12-06
47. <http://isc.bc.edu>
48. <http://www.egzaminai.lt>
49. <http://www.mtp.smm.lt>
50. <http://www.pedagogika.lt>
51. <http://www.phare.lt>
52. <http://www.pisa.oecd.org>
53. <http://www.pmmc.lt>
54. <http://www.qualitydigest.com/html/qualitydef.html>
55. <http://www.smm.lt>

ŠVIETIMO KOKYBĖS UŽTIKRINIMO ASPEKTAI BENDROJO LAVINIMO
PAGRINDINĖJE MOKYKLOJE
(Mokyklų tinklo pertvarkos įtaka)

Anotacija

Darbas atliktas, naudojant mokslinės literatūros analizę, norminių teisės aktų analizę, mokslinių darbų analizę ir praktinio darbo patirties apibendrinimą. Darbe pateikta ir tyrimu atskleista Vilniaus miesto pagrindinių mokyklų problema, mokyklų struktūros 4+4+(2)+4 modelis nėra racionalus ir neužtikrina ugdymo kokybės „persidengiančiose“ devintose ir dešimtoje klasėse, nors ir yra sutvarkyta pagrindinių mokyklų infrastruktūra. Pasiūlyta pertvarkyti pagrindinių mokyklų modelį iš dešimtmetės į aštuonmetę mokyklą ir sudaryti sąlygas tinkamam testiniam mokymuisi. Švietimo kokybę parodo ne vien tik pasiekimų rezultatai, ji yra veikiamą įvairių socialinių, motyvacinių ir kt. veiksnių.

Reikšminiai žodžiai: švietimo kokybė, kokybės užtikrinimas, pagrindinė mokykla

Santrauka

Šiame darbe siekiama išanalizuoti bendrojo lavinimo mokyklų tinklo pertvarkos įtaką švietimo kokybei užtikrinti. Darbe pateikiama švietimo kokybės problematika. Supažindinama su kokybės samprata, pateikiami iššūkiai švietimo kokybei, apibrėžiama kokie veiksniai įtakoja kokybę.

Darbe pateikiami rodikliai kuriais remiantis matuojami moksleivių pasiekimai. Tai valstybiniai egzaminai, nacionaliniai moksleivių tyrimai, tarptautiniai lyginamieji tyrimai TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study), PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study), PISA (Programme for International Student Assessment). Akcentuojama tai, kad mokyklos dalyvauja MTP, kuri orientuojasi į švietimo kokybės gerinimą, renovuojamos mokyklos, aprūpinamos šiuolaikinėmis mokymo priemonėmis, pertvarkomas mokyklų tinklas ir struktūra, vykdoma kokybės vadyba, tobulinama mokytojų kvalifikacijos sistema.

Darbe analizuojami žinių ekonomikos iššūkiai švietimui. Pateikiamas vidaus auditas, kaip kokybės valdymo sistema. Taip pat analizuojamas kokybės vykdymas, kuris susideda iš procesų tokių kaip planavimas, užtikrinimas ir kontrolė. Pateikiami veiksniai, įtakojantys švietimo įstaigas siekti kokybės, nurodomi kokybės siekimo kriterijai. Pateikiami kokybės vadovo rodikliai, padedantys užtikrinti švietimo kokybę.

Tiriamajame darbe analizuojama mokyklų reorganizacijos įtaka švietimo kokybei pagrindinėse mokyklose, tiriamųjų ugdymo įstaigos vertinimas kokybės aspektu. Anketinės apklausos metodu siekta iširti problemą, kaip mokyklų tinklo pertvarka mieste įtakojo respondentų testinio mokymosi pasirinkimą.

SECURE EDUCATION QUALITY ASPECTS IN COMPREHENSIVE GENERAL LOWER SECONDARY SCHOOL

(Reorganizations influence to comprehensive schools)

Annotation

Theses are based on using analysis of scientific literature, analysis of standard juridical acts, scientific workings and experience on practice. Working is establishing primary schools problems in Vilnius city. Education model 4+4+(2)+4 is not reasoned and do not secure high quality of education in ninth or tenth degree classes even if infrastructure is regulated for primary schools. Was suggested to reorganize comprehensive schools model from tenth degree into eight classes, giving all conditions for schooling continue. Achievements do not mean of good quality, it still under influence of social, motivation and other actions.

Keywords: lower secondary school, education quality, secure quality

Summary

Theses are presented to analyze reorganizations influence to secure education quality in comprehensive schools. Working presents with problematic quality of education. There is introduced understanding of factors in the working, which influence quality of education and what are the challenges to reach its quality level.

Theses indicate factors about school children achievements, such as national exams, national researches about school children, international researches of comparison TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study), PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study), PISA (Program for International Student Assessment). Accents are put on schools participation in program of skills increment, which is focus on education quality level increase, renovation of schools, fulfill with requirements about implementation of modern schooling; also reorganization of schools structure and model; proceeding with quality management; perfection of teachers qualification systems.

Working analyses challenges of education quality using knowledge management. Presenting with internal audit as quality management system. Also analyzed quality management and actions, which consists from processes of planning to secure mentioned quality and forces education institutions to achieve top quality, herewith showing the criterion of achievements.

Research is analyzing schools reorganization influence to education quality in primary schools, investigation in base of quality aspects. Was intended to analyze the problem with previous questioner method and how reorganization of city schools influenced respondents to continue study.

1 Priedas Anketa moksleiviams

Gerbiamas respondente,

ši tyrimą atlieka Mykolo Romerio universiteto Švietimo vadybos administravimo magistratūros studentė Lina Mažukėlė. Tyrimas atliekamas bendrojo lavinimo pagrindinėse mokyklose. Tyrimu siekiama įrodyti, kad mokyklų tinklo pertvarka mieste neracionali. Pagrindinių mokyklų struktūra turi būti aštuonmetė, o ne dešimtmetė mokykla. Jūsų nuomonė labai svarbi. Maloniai prašyčiau atsakyti į anketos klausimus. Vardo ir pavardės niekur nurodyti nereikia, jūsų atsakymai į klausimus bus naudojami tik moksliniais tikslais. Duomenų anonimiškumas garantuojamas.

Iš anksto dėkoju,

Lina Mažukėlė

ANKETA

1. Mokykla, kurioje mokaisi yra: *(pažymėkite VIENĄ iš atsakymų)*

- a. Pagrindinė mokykla iki 8 klasės;
- b. Pagrindinė mokykla iki 10 klasės.

2. Kelintoje klasėje mokaisi? *(įrašykite)*

3. Kas Tau padeda įvertinti savo gebėjimus ir pasirinkti tolesnį mokymosi kelią? *(pažymėkite VIENĄ atsakymą)*

- a. Mano mokymosi rezultatai;
- b. Mokytojų nuomonė;
- c. Tėvų nuomonė;
- d. Draugų nuomonė;
- e. Siekimas įgyti tam tikrą profesiją;
- f. Kita *(parašykite)*:

.....

4. Baigęs 8 klases planuoji mokytis: *(pažymėkite VIENĄ atsakymą)*

- a. Toje pačioje pagrindinėje mokykloje;
- b. Vidurinėje mokykloje;
- c. Gimnazijoje;
- d. Profesinėje mokykloje;
- e. Dar neapsisprendžiau;
- f. Kita *(parašykite)*

.....

5. Kaip manai, kokio modelio mokykla būtų tinkamiausia? (pažymėkite VIENĄ atsakymą)

- a. Atskiros: pradinė 1-4 klasė,
pagrindinė 5- 8 klasė,
gimnazija 9-12 klasė;
- b. Atskiros: pradinė 1-4 klasė,
pagrindinė 5- 10 klasė,
gimnazija 9-12 klasė;
- c. Visos mokyklos turi būti vidurinės;
- d. Pagrindinės ir gimnazijos turi būti sujungtos;
- e. Baigus 8 klases galima būtų rinktis technologinę gimnaziją arba akademinę gimnaziją;
- f. Taip, kaip yra (mišrus variantas);
- g. Jūsų pasiūlymas (parašykite)
.....

Į 6 KLAUSIMĄ PRAŠOME ATSAKYTI TUOS, KURIE PLANUOJA MOKYTIS TOJE PAČIOJE MOKYKLOJE

6. Jei planuoji mokytis toje pačioje mokykloje, tai todėl kad: (pažymėk NE DAUGIAU KAIP 4 atsakymus)

- a. Man patinka joje mokytis, nes čia geri draugai;
- b. Man patinka joje mokytis, nes čia geros mokymosi sąlygos (baldai, sporto salė, šilta, internetas, biblioteka, kompiuteriai);
- c. Mokykla yra arti namų;
- d. Čia geras mokymo lygis, geri mokytojai ;
- e. Čia didelis po pamokinės veiklos pasirinkimas;
- f. Norėčiau mokytis kitoje mokykloje, bet tokia mokykla yra per toli;
- g. Jaučiuosi saugus šioje mokykloje;
- h. Mano mokymosi rezultatai silpni ir neturiu kito pasirinkimo;
- i. Kitos priežastys (parašykite)
.....

Į 7 KLAUSIMUS PRAŠOME ATSAKYTI TUOS, KURIE PLANUOJA MOKYTIS KITOJE MOKYKLOJE

7. Kodėl planuoji tęsti mokymąsi kitoje mokykloje? (pažymėk NE DAUGIAU KAIP 4 atsakymus)

- a. Manęs netenkina mokymo lygis;
- b. Mano mokykloje nėra aukštesnių (11-12) klasių;
- c. Mokykloje prastos mokymosi sąlygos (šalta, viskas sena, nudėvėta ir t.t.);
- d. Galėsiu mokytis pagal norimą profilį ar pakraipą, kurio mano dabartinė mokykla nesiūlo;
- e. Noriu mokytis gimnazijoje, nes manau, kad ten geresnis mokymo lygis;
- f. Noriu pakeisti mokymosi aplinką (mokytojus, draugus, vietą ir pan.);
- g. Manęs netenkina mano mokslo draugų požiūris į mokymąsi;
- h. Kitoje mokykloje įgysiu geresnį išsilavinimą;
- i. Jausiuos saugesnis kitoje mokykloje;
- j. Gimnazijoje į 9 klases susirenka labiau linkę mokytis mokiniai;
- k. Kitos priežastys (parašykite)
.....

8. Koks buvo Tavo pažymių vidurkis paskutinį mokymosi trimestrą/semestrą?

- a. 4- 5 balai;
- b. 5,1- 6 balai;
- c. 6,1- 7 balai;
- d. 7,1- 8 balai;
- e. 8,1- 9 balai;
- f. 9,1- 10 balai.

9. Įvertink šias mokyklos mokymosi sąlygas pagal pateiktus kriterijus: (padėkite plusą(+))

		Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Blogai
a.	Sporto salė				
b.	Biblioteka				
c.	Valgykla				
d.	Kompiuteriai				
e.	Priėjimas prie interneto				
f.	Tualetai				
g.	Baldai, klasės				
h.	Šildymas				

10. Tavo lytis: *(pažymėkite VIENĄ atsakymą)*

- a. Moteris;
- b. Vyras.

11. Parašyk apie savo šeimą: *(pažymėkite VIENĄ atsakymą)*

- a. Abu tėvai gyvena kartu;
- b. Negyvena kartu, bet abu rūpinasi vaiku;
- c. Išsiskyrę, vienas iš tėvų rūpinasi vaiku;
- d. Vienas iš tėvų išvykęs dirbti į užsienį;
- e. Kita *(įrašykite)*

.....

12. Tavo mamos išsilavinimas: *(pažymėkite VIENĄ atsakymą)*

- a. Nebaigtas vidurinis;
- b. Vidurinis;
- c. Vidurinis profesinis (profesinė mokykla su viduriniu išsilavinimu);
- d. Aukštesnysis (technikumas, aukštesniosios mokyklos);
- e. Aukštasis (aukštoji mokykla, pvz. universitetas, institutas, akademija);
- f. Nežinau.

13. Tavo tėvo išsilavinimas: *(pažymėkite VIENĄ atsakymą)*

- a. Nebaigtas vidurinis;
- b. Vidurinis;
- c. Vidurinis profesinis (profesinė mokykla su viduriniu išsilavinimu);
- d. Aukštesnysis (technikumas, aukštesniosios mokyklos);
- e. Aukštasis (aukštoji mokykla, pvz. universitetas, institutas, akademija);
- f. Nežinau.

14. Ar Tau mokykloje skirtas nemokamas maitinimas? *(pažymėkite VIENĄ atsakymą)*

- a. Taip;
- b. Ne;
- c. Nežinau, kas tai yra.

15. Nurodyk mokyklos, kurioje mokotės pavadinimą *(įrašykite)*:

.....

2 Priedas Anketa moksleivių tėvams

Gerbiamas respondente,

ši tyrimą atlieka Mykolo Romerio universiteto Švietimo vadybos administravimo magistratūros studentė Lina Mažukėlė. Tyrimas atliekamas bendrojo lavinimo pagrindinėse mokyklose. Tyrimu siekiama įrodyti, kad mokyklų tinklo pertvarka mieste neracionali. Pagrindinių mokyklų struktūra turi būti aštuonmetė, o ne dešimtmetė mokykla. Jūsų nuomonė labai svarbi. Maloniai prašyčiau atsakyti į anketos klausimus. Vardo ir pavardės niekur nurodyti nereikia, jūsų atsakymai į klausimus bus naudojami tik moksliniais tikslais. Duomenų anonimiškumas garantuojamas.

Iš anksto dėkoju,

Lina Mažukėlė

ANKETA

1. Mokykla, kurioje mokosi Jūsų vaikas yra: *(pažymėkite VIENĄ iš atsakymų, atitinkantį Jūsų mokyklos tipą)*
 - c. Pagrindinė mokykla iki 8 klasės;
 - d. Pagrindinė mokykla iki 10 klasės.

2. Kelintoje klasėje mokosi Jūsų vaikas? *(parašykite)*

3. Kas, Jūsų manymu, trukdo pasiekti geresnių mokymosi rezultatų? *(pažymėkite NE DAUGIAU KAIP 3 atsakymus)*
 - a. Blogas dėstymas bei aiškinimas pamokos metu;
 - b. Užduočių nediferencijavimas atsižvelgiant į kiekvieno galimybes;
 - c. Mokytojų išsilavinimas ir kvalifikacija;
 - d. Prastos mokymosi sąlygos (drausmė, biblioteka, šalta ir kt.);
 - e. Mokinių mokymosi motyvacija (sūnus/dukra nenori mokytis);
 - f. 9-10 klasėse likę nemotyvuoti mokiniai;
 - g. Tėvų (globėjų) neįtraukimas į mokyklos veiklą;
 - h. Kita *(parašykite)*
.....

4. Ar Jums pakankamai aišku, kokį kelią Jūsų vaikas galės pasirinkti baigęs 10 klasių? *(pažymėkite VIENĄ iš atsakymų)*
 - a. Taip, mokysis gimnazijoje;
 - b. Taip, mokysis vidurinėje mokykloje;
 - c. Taip, mokysis profesinėje mokykloje;
 - d. Dar neapsisprendėme;
 - e. Kita *(parašykite)*
.....

5. Baigęs 8 klases Jūsų vaikas planuoja mokytis: (pažymėkite VIENĄ atsakymą)

- a. Toje pačioje pagrindinėje mokykloje;
- b. Vidurinėje mokykloje;
- c. Gimnazijoje;
- d. Norėtume leisti mokytis profesinėje mokykloje;
- e. Dar neapsisprendėme;
- f. Kita (parašykite)

.....

6. Koks mokyklų modelis jums būtų priimtinausias? (pažymėkite VIENĄ atsakymą)

- a. Atskiros: pradinė 1 - 4 klasė,
 pagrindinė 5 - 8 klasė,
 gimnazija 9 - 12 klasė;
- b. Atskiros: pradinė 1 - 4 klasė,
 pagrindinė 5 - 10 klasė,
 gimnazija 9 - 12 klasė;
- c. Visos mokyklos turi būti vidurinės;
- d. Pagrindinės ir gimnazijos turi būti sujungtos;
- e. Baigus 8 klases galima būtų rinktis technologinę gimnaziją arba akademinę gimnaziją;
- f. Taip, kaip yra (mišrus variantas);
- g. Jūsų pasiūlymas (parašykite)

.....

.....

..... .

Į KLAUSIMĄ PRAŠOME ATSAKYTI TUOS, KURIŲ VAIKAS PLANUOJA MOKYTI TOJE PAČIOJE MOKYKLOJE

7. Jei Jūsų vaikas liks mokytis toje pačioje mokykloje, tai todėl kad: (pažymėkite NE DAUGIAU KAIP 3 atsakymus)

- a. Man patinka, nes čia geri mokytojai;
- b. Man patinka , nes čia geros mokymosi sąlygos (baldai, sporto salė, šilta, internetas, biblioteka, kompiuteriai);
- c. Mokykla yra arti namų;
- d. Čia man pažįstama aplinka, esu baigęs(-usi) šią mokyklą;
- e. Čia geras mokymo lygis, geri mokytojai;
- f. Čia didelis po pamokinės veiklos pasirinkimas;
- g. Norėčiau, kad mokytųsi kitoje mokykloje, bet tokia mokykla yra per toli;
- h. Vaikas yra saugus šioje mokykloje;
- i. Sūnaus/dukros mokymosi rezultatai silpni, todėl neturime kito pasirinkimo
- j. Kitos priežastys (parašykite)

.....

I 8 KLAUSIMĄ PRAŠOME ATSAKYTI TUOS, KURIŲ VAIKAS PLANUOJA MOKYTIS KITOJE MOKYKLOJE

8. Kodėl, Jūsų vaikas tęs mokymąsi kitoje mokykloje? *(pažymėkite NE DAUGIAU KAIP 4 atsakymus)*

- a. Manęs netenkina dabartinės mokyklos mokymo lygis;
- b. Dabartinėje mokykloje nėra aukštesnių (11-12) klasių;
- c. Dabartinėje mokykloje prastos mokymosi sąlygos (šalta, viskas sena, nudėvėta, prasta biblioteka ir t.t.);
- d. Vaikas galės mokytis pagal norimą profilį ar pakraipą, kurio dabartinė mokykla nesiūlo;
- e. Mokinys eina į gimnaziją siekdamas kokybiškesnio išsilavinimo;
- f. Noriu, kad vaikas pakeistų mokymosi aplinką (mokytojus, draugus, vietą ir pan.);
- g. Manau vaikas bus saugesnis kitoje mokykloje;
- h. Manęs netenkina kitų klasės mokinių požiūris į mokymąsi;
- i. Baigus pagrindinę mokykloje 10 klasių nėra perspektyvos, bus sunku mokytis gimnazijoje;
- j. Kitos priežastys *(parašykite)*

.....

9. Įvertinkite šias mokyklos mokymosi sąlygas pagal pateikus kriterijus: *(padėkite plusą (+))*

		Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Blogai
a.	Sporto salė				
b.	Biblioteka				
c.	Valgykla				
d.	Kompiuteriai				
e.	Priėjimas prie interneto				
f.	Tualetai				
g.	Baldai, klasės				
h.	Šildymas				

10. Ar Jūsų vaikui mokykloje skirtas nemokamas maitinimas? *(pažymėkite VIENĄ atsakymą)*

- a. Taip;
- b. Ne.

11. Jūsų lytis: *(pažymėkite VIENĄ atsakymą)*

- a. Moteris;
- b. Vyras.

12. Parašykite apie savo šeimą: *(pažymėkite VIENĄ atsakymą)*

- a. Abu tėvai gyvename kartu;
- b. Negyvename kartu, bet abu rūpinamės vaiku;
- c. Išsiskyre, vienas iš tėvų rūpinasi vaiku;
- d. Vienas iš tėvų išvykęs dirbti į užsienį;
- e. Kita *(irašykite)*

.....

13. Jūsų išsilavinimas: *(pažymėkite VIENĄ atsakymą)*

- a. Nebaigtas vidurinis;
- b. Vidurinis;
- c. Vidurinis profesinis (profesinė mokykla su viduriniu išsilavinimu);
- d. Aukštesnysis (technikumas, aukštesniosios mokyklos);
- e. Aukštasis (aukštoji mokykla, pvz. universitetas, institutas, akademija).

14. Nurodykite mokyklos, kurioje mokosi Jūsų vaikas pavadinimą *(irašykite)*

.....

3 Priedas Anketa mokytojams

Gerbiamas respondente,

ši tyrimą atlieka Mykolo Romerio universiteto Švietimo vadybos administravimo magistratūros studentė Lina Mažukėlė. Tyrimas atliekamas bendrojo lavinimo pagrindinėse mokyklose. Tyrimu siekiama įrodyti, kad mokyklų tinklo pertvarka mieste neracionali. Pagrindinių mokyklų struktūra turi būti aštuonmetė, o ne dešimtmetė mokykla. Jūsų nuomonė labai svarbi. Maloniai prašyčiau atsakyti į anketos klausimus. Vardo ir pavardės niekur nurodyti nereikia, jūsų atsakymai į klausimus bus naudojami tik moksliniais tikslais. Duomenų anonimiškumas garantuojamas.

Iš anksto dėkoju,

Lina Mažukėlė

ANKETA

1. Mokykla, kurioje dirbate yra: *(pažymėkite VIENĄ iš atsakymų, atitinkantį Jūsų mokyklos tipą)*

- a. Pagrindinė mokykla iki 8 klasės;
- b. Pagrindinė mokykla iki 10 klasės.

2. Jūsų darbo stažas *(įrašykite):*

3. Klasės, kurias mokote *(įrašykite):*

.....

4. Kokio modelio mokykla Jums būtų priimtinausia? *(pažymėkite VIENĄ iš atsakymų)*

h. Atskiros: pradinė 1 - 4 klasė,

pagrindinė 5 - 8 klasė,

gimnazija 9 - 12 klasė;

i. Atskiros: pradinė 1 - 4 klasė,

pagrindinė 5 - 10 klasė,

gimnazija 9 - 12 klasė;

j. Visos mokyklos turi būti vidurinės;

k. Pagrindinės ir gimnazijos turi būti sujungtos;

l. Baigus 8 klases galima būtų rinktis technologinę gimnaziją arba akademinę gimnaziją;

m. Taip, kaip yra (mišrus variantas);

n. Jūsų pasiūlymas *(parašykite)*

.....

5. Kokį pasirinkimą mokytis turi Jūsų mokiniai baigę 8 klases (pažymėkite VIENĄ iš atsakymų) ?

- a. Dauguma mokysis toje pačioje mokykloje;
- b. Vidurinė mokykla;
- c. Dauguma išeis į gimnaziją;
- d. Dalis vaikų planuoja mokytis profesinėje mokykloje;
- e. Neturiu nuomonės;
- f. Kita (parašykite)

.....

Į KLAUSIMĄ PRAŠOME ATSAKYTI TUOS, KURIE DIRBA PAGRINDINĖJE MOKYKLOJE, KURIOJE MOKOSI 10 KLASIŲ MOKSLEIVIAI

6. Kokį pasirinkimą turi jūsų mokiniai baigę 10 klasių? (pažymėkite VIENĄ iš atsakymų)

- a. Vidurinė mokykla;
- b. Gimnazija;
- c. Profesinė mokykla;
- d. Neturiu nuomonės;
- e. Kita (parašykite)

.....

7. Kaip įvertinsite savo mokinių mokymosi rezultatus 9-10 klasėse (padėkite plusą (+)) ?

		Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Blogai
a.	Mokymosi rezultatai				
b.	Mokymosi motyvacijos lygis				
c.	Savarankiškumas ir aktyvumas mokantis				
d.	Mokymosi pažanga				
e.	Tėvų informavimas apie vaikų mokymosi kokybę				
f.	Mokymosi diferencijavimas atsižvelgiant į mokinių galimybes				
g.	Profesinio orientavimo kokybė				

8. Nurodykite priežastis, kodėl verta pasilikti toje pačioje mokykloje ir baigti 10 klasių, lyginant su galimybe stoti į gimnaziją/ profesinę mokyklą baigus 8 klases *(parašykite)* ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9. Nurodykite priežastis, kodėl tęsti mokymąsi iki 10 klasės yra blogiau, negu baigus 8 klases rinktis gimnaziją arba profesinę mokyklą *(parašykite)* ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. Įvertinkite šias mokyklos mokymosi sąlygas pagal pateikus kriterijus *(padėkite plusą (+))* :

		Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Blogai
a.	Sporto salė				
b.	Biblioteka				
c.	Valgykla				
d.	Kompiuteriai				
e.	Priėjimas prie interneto				
f.	Tualetai				
g.	Baldai, klasės				
h.	Šildymas				

Keletas klausimų apie Jus:

11. Lytis (*pažymėkite VIENĄ iš atsakymų*):

- a. moteris
- b. vyras

12. Jūsų amžius (*pažymėkite VIENĄ iš atsakymų*):

- a. iki 25
- b. 25-33
- c. 33-40
- d. 40-50
- e. nuo 50

13. Jūsų profesinė kvalifikacinė kategorija (*pažymėkite VIENĄ iš atsakymų*):

- a. mokytojas (neatestuotas)
- b. mokytojas
- c. vyresnysis mokytojas
- d. mokytojas metodininkas
- e. mokytojas ekspertas

14. Jūsų mokyklos pavadinimas:

.....

4 Priedas Tyrimo lentelės

2 lentelė

Mokymosi sąlygų vertinimas

Mokymosi sąlygos		Sporto salė		Biblioteka		Valgykla		Kompiuteriai		Internetas		Tualetai		Baldai, klasės		Šildymas	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Mokiniai	Blogai	8	6	13	9	15	11	29	21	35	25	32	23	5	4	33	24
	Patenkinamai	49	35	48	34	38	27	44	31	54	39	36	26	32	23	48	34
	Gerai	58	41	63	45	64	46	46	33	32	23	31	22	62	44	49	35
	Labai gerai	25	18	16	11	23	16	21	15	19	14	41	29	41	29	10	7
Tėvai	Blogai	8	16	2	4	6	12	13	26	15	30	13	26	1	2	13	26
	Patenkinamai	18	36	15	30	15	30	12	24	11	22	13	26	7	14	12	24
	Gerai	19	38	30	60	26	52	17	34	17	34	14	28	28	56	24	48
	Labai gerai	5	10	3	6	3	6	8	16	7	14	10	20	14	28	1	2
Mokytojai	Blogai	3	6	2	4	1	2	3	6	6	12	1	2	0	0	10	20
	Patenkinamai	17	34	5	10	5	10	19	38	18	36	9	18	15	30	20	40
	Gerai	20	40	28	56	32	64	18	36	17	34	30	60	28	56	14	28
	Labai gerai	10	20	15	30	12	24	10	20	9	18	10	20	7	14	6	12
Iš viso:	Blogai	19	9	17	6	22	8	45	18	56	22	46	17	6	2	56	23
	Patenkinamai	84	35	68	25	58	22	75	31	83	32	58	23	54	22	80	33
	Gerai	97	40	121	54	122	54	81	34	66	30	75	37	118	52	87	37
	Labai gerai	40	16	34	16	38	15	39	17	35	15	61	23	62	24	17	7

3 lentelė

Planuojama pasirinkti mokymosi įstaiga baigus 8 klases

Mokymosi įstaiga	Mokiniai		Tėvai		Mokytojai		Iš viso bendrai	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Pagrindinė mokykla	6	8,6%	2	6,9%	4	8,0%	12	8,1%
Vidurinė mokykla	3	4,3%	3	10,3%	0	0%	6	4,0%
Gimnazija	47	67,1%	16	55,2%	41	82,0%	104	69,8%
Profesinė mokykla	3	4,3%	4	13,8%	1	2,0%	8	5,4%
Neturi nuomonės	11	15,7%	4	13,8%	0	0%	15	10,1%
Kita	0	0%	0	0%	4	8,0%	4	2,7%
Iš viso:	70	100%	29	100%	50	100%	149	100%

4 lentelė

Mokymosi rezultatų įtaka pasirenkant mokyklą

	Pagrindinė mokykla		Vidurinė mokykla		Gimnazija		Profesinė mokykla		Neturi nuomonės		Iš viso bendrai	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
4 - 5 balai	1	25,0%	0	0%	2	50,0%	0	0%	1	25,0%	4	100,0%
5,1 - 6 balai	1	8,3%	1	8,3%	4	33,3%	0	0%	6	50,0%	12	100,0%
6,1 - 7 balai	2	22,2%	1	11,1%	3	33,3%	1	11,1%	2	22,2%	9	100,0%
7,1 - 8 balai	1	5,6%	0	0%	14	77,8%	1	5,6%	2	11,1%	18	100,0%
8,1 - 9 balai	1	5,6%	1	5,6%	15	83,3%	1	5,6%	0	0%	18	100,0%
9,1 - 10 balų	0	0%	0	0%	9	100,0%	0	0%	0	0%	9	100,0%

5 lentelė

Planuojama pasirinkti mokymosi įstaiga baigus 10 klasių

Mokymosi įstaiga	Tėvai		Mokytojai		Iš viso bendrai	
	N	%	N	%	N	%
Vidurinė mokykla	1	4,8%	15	30,0%	16	22,5%
Gimnazija	8	38,1%	6	12,0%	14	19,7%
Profesinė mokykla	5	23,8%	19	38,0%	24	33,8%
Neturi nuomonės	7	33,3%	4	8,0%	11	15,5%
Kita	0	0%	6	12,0%	6	8,5%
Iš viso:	21	100,0%	50	100,0%	71	100%

6 lentelė

Priimtinausias mokyklos modelis

Mokyklos modelis	Mokiniai		Tėvai		Mokytojai		Iš viso bendrai	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Pradinė 1-4kl., Pagrindinė 5-8kl., Gimnazija 9-12kl.	35	25%	11	22%	19	38%	65	27,1%
Pradinė 1-4kl., Pagrindinė 5-10kl., Gimnazija 9-12kl.	33	24%	9	18%	9	18%	51	21,3%
Vidurinės	9	6%	6	12%	5	10%	20	8,3%
Pagrindinė ir gimnazija sujungta	17	12%	6	12%	4	8%	27	11,3%
Po 8kl. technologinė arba akademinė gimnazija	27	19%	13	26%	7	14%	47	19,5%
Taip, kaip yra	17	12%	4	8%	3	6%	24	10,0%
Kita	2	1%	1	2%	3	6%	6	2,5%
Iš viso:	140	100%	50	100%	50	100%	240	100%

7 lentelė

Moksleivių tolesnio mokymosi ketinimų veiksniai

Mokyklos pasirinkimo pagrindimas		Pagrindinė mokykla	
		N	%
a.	Man patinka joje mokytis, nes čia geri draugai	9	19,1%
b.	Man patinka joje mokytis, nes čia geros mokymosi sąlygos	5	10,6%
c.	Mokykla yra arti namų	10	21,3%
d.	Čia geras mokymo lygis, geri mokytojai	6	12,8%
e.	Čia didelis po pamokinės veiklos pasirinkimas	0	0%
f.	Norėčiau mokytis kitoje mokykloje, bet tokia mokykla yra per toli	2	4,3%
g.	Jaučiuosi saugus šioje mokykloje	5	10,6%
h.	Mano mokymosi rezultatai silpni ir neturiu kito pasirinkimo	10	21,3%
Iš viso:		47	100%

8 lentelė

Moksleivių tolesnio mokymosi ketinimų veiksniai

Mokyklos pasirinkimo pagrindimas	Kita mokymosi įstaiga	
	N	%
Manęs netenkina mokymo lygis	14	6,4%
Mano mokykloje nėra aukštesnių (11-12) klasių	53	24,3%
Mokykloje prastos mokymosi sąlygos.	9	4,1%
Galėsiu mokytis pagal norimą profilį ar pakraipą, kurio mano dabartinė mokykla nesiūlo	12	5,6%
Noriu mokytis gimnazijoje, nes manau, kad ten geresnis mokymo lygis	51	23,4%
Noriu pakeisti mokymosi aplinką	9	4,1%
Manęs netenkina mano mokslo draugų požiūris į mokymąsi	17	7,8%
Kitoje mokykloje įgysiu geresnį išsilavinimą	23	10,6%
Jausiuos saugesnis kitoje mokykloje	2	0,9%
Gimnazijoje į 9 klases susirenka labiau linkę mokytis mokiniai	24	11,0%
Kita	4	1,8%
Iš viso:	218	100,0%

9 lentelė

Mokinių mokymosi rezultatai 9-10 klasėse

Respondentų įvertinimas	Blogai		Patenkinamai		Gerai		Labai gerai	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Teiginiai								
Mokymosi rezultatai	6	12%	39	78%	5	10%	0	0%
Mokymosi motyvacijos lygis	16	32%	27	54%	7	14%	0	0%
Savarankiškumas ir aktyvumas mokantis	11	22%	33	66%	5	10%	1	2%
Mokymosi pažanga	8	16%	36	72%	5	10%	1	2%
Tėvų informavimas apie vaikų mokymosi kokybę	1	2%	8	16%	35	70%	6	12%
Mokymosi diferencijavimas atsižvelgiant į mokinių galimybes	2	4%	23	46%	25	50%	0	0%
Profesinio orientavimo kokybė	2	4%	27	54%	20	40%	1	2%

10 lentelė
Mokytojų amžius

	Mokytojų amžius	
	N	%
iki 25	1	2%
25-33	17	34%
33-40	12	24%
40-50	11	22%
nuo 50	9	18%
Iš viso:	50	100%

11 lentelė
Mokytojų kvalifikacija

	Mokytojų kvalifikacija	
	N	%
Neatestuotas mokytojas	7	14%
Mokytojas	4	8%
Vyresnysis mokytojas	28	56%
Mokytojas metodininkas	11	22%
Mokytojas ekspertas	0	0%
Iš viso:	50	100%

12 lentelė
Mokytojų amžiaus ir kvalifikacijos santykis

Amžius \ Kvalifikacija	Neatestuotas mokytojas		Mokytojas		Vyresnysis mokytojas		Mokytojas metodininkas	
	N	%	N	%	N	%	N	%
iki 25	1	100,0%	0	0%	0	0%	0	0%
25-33	6	35,3%	3	17,6%	7	41,2%	1	5,9%
33-40	0	0%	0	0%	8	66,7%	4	33,3%
40-50	0	0%	1	9,1%	9	81,8%	1	9,1%
nuo 50	0	0%	0	0%	4	44,4%	5	55,6%

13 lentelė
Šeimos sudėtis

Šeimos sudėtis	Moksleiviai		Tėvai		Bendrai	
	N	%	N	%	N	%
Abu gyvena kartu	82	58,6%	29	58,0%	111	58,4%
Negyvena abu, bet rūpinasi abu	11	7,9%	3	6,0%	14	7,4%
Išsiskyre, vienas rūpinasi	28	20,0%	9	18,0%	37	19,5%
Vienas išvykęs dirbti į užsienį	5	3,6%	1	2,0%	6	3,2%
Kita	14	10,0%	8	16,0%	22	11,6%
Iš viso:	140	100,0%	50	100,0%	190	100,0%

14 lentelė
Nemokamas maitinimas pasiskirstęs pagal klases

Nemokamas maitinimas		Atskirai				Bendrai			
		Taip		Ne		Taip		Ne	
		N	%	N	%	N	%	N	%
8 klasė	Moksleiviai	16	22,9%	54	77,1%	19	19,2%	80	80,8%
	Tėvai	3	10,3%	26	89,7%				
9-10 klasės	Moksleiviai	15	21,4%	55	78,6%	18	19,8%	73	80,2%
	Tėvai	3	14,3%	18	85,7%				

15 lentelė
Moksleivių tėvų išsilavinimas

Tėvų išsilavinimas	Moksleiviai				Tėvai				Iš viso:			
	Motina		Tėvas		Motina		Tėvas		Motina		Tėvas	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Nebaigtas vidurinis	1	0,7%	0	0%	0	0%	0	0%	1	0,6%	0	0%
Vidurinis	8	5,7%	11	7,9%	2	5,1%	3	27,3%	10	5,6%	14	9,3%
Vidurinis profesinis	23	16,4%	26	18,6%	5	12,8%	1	9,1%	28	15,6%	27	17,9%
Aukštesnysis	24	17,1%	20	14,3%	14	35,9%	3	27,3%	38	21,2%	23	15,2%
Aukštasis	40	28,6%	33	23,6%	18	46,2%	4	36,4%	58	32,4%	37	24,5%
Nežinau	44	31,4%	50	35,7%	0	0%	0	0%	44	24,6%	50	33,1%
Iš viso:	140	100%	140	100%	39	100%	11	100%	179	100%	151	100%

16 lentelė

Veiksniai trukdantys pasiekti tinkamos ugdymo kokybės

Veiksniai trukdantys pasiekti geresnių mokymosi rezultatų	Tėvai	
	N	%
Blogas dėstymas bei aiškinimas pamokos metu	19	17,6%
Užduočių nediferencijavimas atsižvelgiant į kiekvieno galimybes	25	23,1%
Mokytojų išsilavinimas ir kvalifikacija	3	2,8%
Prastos mokymosi sąlygos	18	16,7%
Mokinių motyvacija - vaikas nenori mokytis	21	19,4%
9-10 klasėse likę nemotyvuoti mokiniai	18	16,7%
Tėvų (globėjų) neįtraukimas į mokyklos veiklą	1	0,9%
Kita	3	2,8%
Iš viso:	108	100,0%

17 lentelė

Kas moksleiviams padeda įvertinti savo gebėjimus pasirinkti tolimesnį mokymosi kelią

Savo gebėjimų vertinimo ir mokymosi kelio pasirinkimas	Moksleiviai	
	N	%
Mano mokymosi rezultatai	59	42,1%
Mokytojų nuomonė	10	7,2%
Tėvų nuomonė	19	13,6%
Draugų nuomonė	3	2,1%
Siekimas įgyti tam tikrą profesiją	42	30,0%
Kita	7	5,0%
	140	100,0%

5 Priedas Rekomenduojama mokyklos metinės veiklos programos struktūra

1. Mokyklos pristatymas:

- ❖ Misija;
- ❖ Moksleivių, klasių komplektų skaičius, mokytojų skaičius, kiti duomenys apie mokyklą (vieniems mokslo metams).

2. Mokyklos veiklos sričių analizė:

Veiklos sritis	Stipriosios pusės	Silpnosios pusės	Galimybės	Grėsmės
Ugdymo turinys				
Mokymosi pasiekimai				
Mokymasis ir ugdymas				
Pagalba moksleiviams				
Mokyklos etosas				
Ištekliai				
Mokyklos valdymas ir kokybės garantavimas				

- ❖ Svarbiausi mokyklos pasiekimai praėjusiais mokslo metais.
- ❖ Didžiausios problemos, su kuriomis susidūrė mokykla, praėjusiais mokslo metais.

3. Tikslai ir uždaviniai ateinantiems mokslo metams:

Tikslas	Uždaviniai	Igyvendinimo priemonės	Terminai	Kaštai	Atsakingi vykdytojai	Tikslo įgyvendinimo vertinimo kriterijai